

Karel Makoň

Z K N

ZÁKLADNÍ KURS NADŽIVOTNOSTI

pro ty, kteří si myslí, že nevěří,

a

ZÁKLADNÍ KURS NÁBOŽENSTVÍ

pro ty, kteří si myslí, že věří,

**neboť jsou si všichni rovni,
pokud umírají, aniž by se během života
znovu narodili.**

1968

III. díl

Cesta věřících

Autor zakazuje jakékoliv úpravy textu (včetně gramatických).

B. CESTA VĚŘÍCÍCH

Obnova víry

Křesťanští věřící vlivem středověkých náboženských rozporů dodnes trpí mnohotvárnými věroučnými komplexy, které nejen zbytečně rozdělují jedny od druhých, ale též nedovolují, aby se víra stala nezávislou na omezujících příkazech. Každý z věřících něco "smí" věřit a něco "nesmí" věřit. Tyto příkazy původně měly chránit věřícího před falešnou vírou a před pověrami, později však ve stále větší míře mu bránily účinně věřit.

Nejzávažnějším nedostatkem víry je, že se téměř všeobecně má za to, že spása lidské duše se musí sice vysloužit na zemi, ale může nastat až po smrti. To byl velmi ranný ústupek lidské nerozhodnosti, který zevšeobecnil hned v prvních stoletích křesťanství. K tomuto tragickému omylu vedl doslovný výklad některých výroků Kristových. Člověk by řekl, že se lidé mohli snadno přesvědčit, jak chybné jsou všechny takové výklady, ale kupodivu, vlivem slepoty a nedomyšlenosti, k tomuto nedošlo. Mluvil-li např. Pán Ježíš o konci světa a řekl-li dokonce, že mezi jeho posluchači jsou mnozí, kteří jej zažijí, nemělo se tvrdošíjně přecházet kolem tohoto výroku mlčením, jako by to byl omyl, na který je třeba z úcty ke Kristu zapomenout, odpustit mu jej. Při doslovném výkladu totiž přicházíme na celou řadu dalších Kristových omylů, takže nakonec nemůžeme věřit v celého Krista, nýbrž jen v část jeho učení. Pak ale celá naše víra, i kdyby byla sebevroucnější, má tak velké trhliny, že přináší věřícímu ustavičné boje, nehledě k tomu, že nezavazuje k plnění mnoha nejzávažnějších požadavků Kristových. Protože však Pán Ježíš vždycky vyžadoval, aby byl následován bez výhrad, a odmítal každého, kdo měl výhrady a osobní podmínky neslučitelné s tak náročným úkolem, není divu, že lidé, uznávající jen část Kristova učení za správnou, sami sobě dokazují, že nejsou a nemohou být spaseni už za svého života. A tu zase vzniká celá řada nedorozumění proto, že se odděluje jeden výrok Kristův od ostatních a že se neustále nepřihlíží k celému učení Kristovu, tedy k jeho duchu, nýbrž jen k jeho liteře.

Vezměme si třeba výrok: "Snáze projde velbloud uchem jehly, než bohatý vejde do království nebeského." Z toho se vyvozovalo, že křesťan má být chudý jako kostelní myš. Proč však Pán Ježíš velel bohatému Zacheovi, aby si půl svého bohatství ponechal a jen půlku rozdal chudým. Okolo toho se zase chodí po špičkách a každý se tváří, jako by o tom nevěděl, že se to stalo. Buď Pán Ježíš nebyl důsledný, pak máme právo být nedůslední i my, nebo je chybný náš výklad jeho slov. Pravdou je toto druhé. Vždyť stačí se podívat na život Ježíšův, a pochopíme, co mínil chudobou. Pochopíme, že ani zdaleka není chudý ten, kdo nic nemá, neboť je zapotřebí chudoby ducha ("blahoslavení chudí duchem"), která ani zdaleka není dosažena pouhou chudobou hmotnou. Pán Ježíš na jedné straně praví, že zvířata mají svá doupata, ale Syn člověka, tj. on, nemá, kam by hlavy sklonil.

Ve stejném duchu se ptá, "kdo je má matka, kdo jsou mí bratři". Vidíme totiž na oněch dosti podrobně popsanych posledních třech letech jeho života, že měl, kam by hlavy sklonil, že ho všude zvali a hostili, a to nejen jej, ale i jeho učedníky, a proto se mohl zeptat učedníků: "Zdali vám něco chybělo, dokud jste chodili se mnou?" Matka a bratři jeho, tj. jeho příbuzní, ho dokonce neustále na všech jeho cestách doprovázeli, nezřekli se ho, nestyděli se za něho. Čili ani zdaleka není rozhodující faktická ztráta majetku nebo matky, příbuzných, odchod od všeho, co nám svět skýtá, tím ještě ani zdaleka není rozřešena a dosažena chudoba ducha, která vede k blahoslavenství, tj. k okamžité spáse, k přechodu do vědomého života ve věčnosti. Kdokoliv tuto chudobu uskutečnil, byl svobodný po všech stránkách, dokonce nikdy neumřel, tak daleko sahala jeho svoboda. Z tohoto mého tvrzení nejspíše poznáte, zda rozumíte chudobě ducha. Kdo z vás si řekne: "Víme přece, že všichni lidé umřeli, co to blábolí?", prozrazuje, že neví, co znamenala slova Kristova o posledním soudu, o němž řekl, že ho zažijí mnozí z jeho posluchačů.

Nutno však říci, že je přece jen daleko užitečnější, jestliže se někdo chopí jen částečného porozumění Kristových výroků o chudobě, zanechá všeho, majetek i radovánky, a odejde do samoty, kterou zasvětil Bohu, než když si řekne, že požadavky Kristovy není schopen splnit a zůstane takový, jaký je, připoutaný ke všemu, co pomíjí. Ten zajisté zemře s tím, s čím se spoutal. Proto Pán Ježíš výsměšně radil: "Čiňte si přátele z mamonu!" Však každý uvidí, jak mu ti přátelé budou schopni pomoci, až bude přicházet o všechno, a toho se dočká bez výjimky každý, nejpozději v okamžiku své smrti.

Víra musí být osvícená, a nikoliv slepá. S touto vystačí jen pro bezprostřední rozhodnutí, ale nikoliv natrvalo. To bychom mohli dokázat ze života Pána Ježíše. Pán Ježíš řekl: Blahoslavení, kteří uvěřili, přestože se nepřesvědčili (neviděli)," ve chvíli, kdy sv. Tomáš uvěřil, až se přesvědčil. Jakým právem oddělujeme tento výrok od chvíle, kdy byl pronesen a ke komu byl pronesen, a zevšeobecňujeme jeho platnost pro všechny případy? Protože jsme ani za 2000 let nepochopili, že celý Ježíšův život do všech podrobností je předobrazem naší vlastní pouti k Bohu, která se dokoná jen tehdy, není-li napodobena jen podle slov, nýbrž i podle skutků Ježíšových. Této víry nejsou schopni hlavně proto, že právem se považujeme za neschopné dělat zázraky, které konal Pán Ježíš, zvláště pak se nepovažujeme za schopné vstát z mrtvých. A přece právě tento zázrak musí provést každý z nás, k němu se každý z nás musí odhodlat, jinak dokáže sledovat Pána Ježíše jen na kříž a smrt na kříži bude ustavičně nepřesně a neúplně reprodukovat až do fyzické smrti. A to všechno jen proto, že věřil slepě, bez osvícení. A většina lidí není schopna sledovat Pána Ježíše dále než ke křtu v Jordáně, protože si netroufají provést ani první zázrak v Káni Galilejské - proměnit vodu ve víno, přičemž se dopouštějí dalšího nehorázného omylu, že si myslí, že křtem už prošli, když se dali pokřtít. Nejsm proti tomu, abyste se dali pokřtít, ale musím se postavit proti tomu, abyste tento křest považovali za více než za závazek, jít cestou Kristovou. Všechno, co ukázal Pán Ježíš v obrazech jak slovních, tak v obrazech předvedených událostmi, je třeba uskutečnit uvnitř člověka. Máme nesčetné důkazy z historie, z dneška, že jediné takové je úplné následování Krista, které zaručuje průchod z pomíjejícího života do života věčného, během pozemského života.

Poskytnu vám velkolepý obraz takového komplexního následování Krista, jak se zjevuje každému, kdo se nespokojil jen s částečným následováním. Pomínu všechny podrobnosti. Za tím účelem bude třeba jinde říci a napsati mnohem více. Sledujte při tomto výkladu nejen výklad samý, ale i změny, které bude způsobovat ve vašem rozhodnutí a ve vás samých vůbec. Na tom mnoho záleží, aby vaše víra byla účinná. O nic víc nejde než o její účinnost. Vzpomeňte, jak se apoštolové, zvláště sv. Petr, zapřísahali, že Pána Ježíše nezradí. Na takové tvrzení jim Pán Ježíš mohl poskytnout jen důkazy, že pravý opak je pravdou, že neznají slabost své víry, že sebe přeceňují. Povzbudil je však, že jednou z moci Ducha Utěšitele pochopí mnohé, co v té době ještě nepochopili. Zavazoval sv. Petra na dobu po seslání Ducha svatého pasením svého stáda, protože dobře věděl, že bez hlubokého poznání nebudou schopni mu sloužit, ba ani opravdově

věřit. Čili účinnost víry se stupňuje poznáním. A právě poznání nepřichází z vnějška, i kdyby pocházelo od samého Pána Ježíše, nýbrž je založeno na vnitřní zkušenosti, která má svůj vývoj uvnitř každého z nás. Nemohu činit nic více, než psát o některých výsledcích tohoto vývoje, o světle, kterým přede mnou zazářilo Kristovo učení, a je to světlo, které mne naplňuje neustále úžasem, vděčností a radostí a též stoupající schopností je následovat.

Víra v Krista, který nepřišel na svět pro nic jiného než svět napravit, způsobuje, že takto věřící člověk se snaží o sebezlepšení, případně též o mravní zlepšení svého okolí, avšak jeho víra mu neposkytuje dostatečné podněty, aby se vědomě sjednotil s Otcem, jak požadoval Pán Ježíš. Protože zůstává ve vědomí člověka zachován krutý pocit oddělenosti od Boha, nemůže ani nastat poznávání hlubších příčin a následků činů, člověk zůstává bojujícím hříšníkem. Chybí mu hlavní zbraň: hlubší, neustále prožívaná schopnost rozlišovací, která se dostavuje teprve na cestě vnitřního poznávání. Je to stupňující se poznání, jehož podstatu lze vysvětlit na zázracích Ježíšových. Zázraky Ježíšovy měly dvojí smysl. Především měly působit na tehdejší lidi, aby uvěřili, že k nim přišel Mesiáš. Potom však také k tomu, aby ukazovaly na vnitřní změny v člověku, který následuje Krista. Proto mohl Pán Ježíš svým apoštolům říci, že budou dělat větší divy než on. Takovými většími divy jsou změny, které učinili v sobě a k nimž docházelo v celých shromážděních lidí.

Víme dobře, že Pán Ježíš mluvil v podobenstvích, a že se vyjádřil o lidech, kteří jim rozuměli jen doslovně, že mají uši a neslyší. Apoštolům pak vykládal jejich pravý smysl, neboť učedníkům mělo být dáno, aby rozuměli skrytému smyslu jeho slov. Tento fakt umožňuje, aby ten, kdo je na začátku cesty, mohl se řídit slovy Kristovými tak, jak znějí. Postačí mu to. Později se u něho dostaví schopnost rozumět stále hlouběji skrytému smyslu jeho slov, dostaví se schopnost rozlišovací napřed v řeči, pro mluvené nebo psané slovo, avšak nejen pro jeho radost, ale především proto, aby se tímto smyslem mohl řídit. Stává se, že tatáž poučka, která ho vedla po cestě očištné, svým zevním smyslem, dokáže ho potom nově objeveným smyslem vést po cestě osvěcovací. To je velká vymoženost právě Kristovy nauky. Dříve se něco podobného vyskytovalo jen ve starověkých mystériích, do nichž byli zasvěcováni jen jedinci.

Pán Ježíš také řekl, že mnozí lidé mají oči, dívají se a přece nevidí. Ani tato slova nepronесl jen jako okrasný doplněk výroku slyšících hluchých. Je-li tomu tak, pak je zřejmé, že podobně jako

lidé nechápali jeho řeč, tak také nechápali smysl jeho počínání, ačkoliv měli možnost se na ně dívat. Viděli, dívali se, a přece jen neviděli, o čem skrytém je zamýšlel poučit. Ukazuje se dodnes, že mnozí z těch, kteří nabyli dosti jasného vědění o skrytém smyslu Ježíšových slov, dlouho nepoznali skrytý smysl jeho činů a jednali podle jakési obdoby doslovného znění slov, zde tedy podle zevní tváře faktu, o kterém se dočetli z evangelií. Chtěli např. být ukřižováni, trýznili se, rmoutili se, aby mohli umřít na kříži s Kristem, ačkoliv on nás měl k pravému opaku toho. Mnohokrát připomínal: "Radujte se!" Jeho poselství bylo proto tak radostné, že pravým smyslem jeho smrti na kříži byla poučka, jak už v tomto světě nabyt věčný život.

Lidé se naučili napodobovat zevní podobu Ježíšových skutků. Dávají se pokřtít a jdou dokonce tak daleko, že se třídí na ty, kteří byli ponořeni celí do vody nebo jen pokropeni vodou, na ty, kteří byli pokřtěni po narození a na ty, kteří dobrovolně přistoupili ke křtu ve zralém věku. O vnitřní křest, který přišel Pán Ježíš zvěstovat, a který přináší jasné povědomí Synovství Božího, nikdo se nestará. A přece víme z evangelia sv. Jana, že byl rozdíl mezi křtem Janovým a Ježíšovým. A ještě hůře je tomu s porozuměním a napodobením ostatních událostí ze života Pána Ježíše, mnohé z nich se nenapodobují ani podle zevního smyslu. Ono by to mnohdy ani nešlo: ať se lidé dají přibíjet na kříž, ať se dají bičovat, bude to návrat ke středověkému flagelantství, které se hrůzně chápalo zevního smyslu událostí ze života Ježíšova, a kterému jsme, doufám, už odrostli. (Flagelanti se veřejně bičovali a trýznili.)

V základním kursu náboženství bohužel nemůže být vysvětlena ani každá událost ze života Ježíšova, ani každé jeho slovo podle vnitřního, skrytého smyslu. Dokonce ani v objemných spisech nikdo nedokáže vypsát všechnu moudrost skrytou ve slovech a skutcích Ježíšových. Vznikaly a budou vznikat stále nové výklady učení Kristova, některé hlubší, jiné povrchnější. Troufám si však říci, že dnes jsme schopni chopit se a využít daleko hlubšího smyslu Kristova učení než věky předešlé, protože - a bude to znít paradoxně - nám nepřekáží doslovný výklad minulých století, protože mu už tak skálopevně nevěříme, připadá nám překonaný vědou a vůbec moderním způsobem myšlení, o čemž ani nemůže být pochyb, překonán je. To všechno nám umožňuje hledat v Kristu hodnoty, které jsme v něm neviděli, protože jsme byli pro ně slepí.

Nermutte se nad tím, že v tomto spise nemůže být podán podrobný návod k následování Krista. Poněkud podrobný návod

by si vyžádal tisíce a tisíce stran. Je zapotřebí takovým podrobným způsobem někoho vést? I v těch spisech, kde píše podrobněji, nikde se nesnažím o nic více, než o nápravu myšlení. Právě ve způsobu myšlenkového přístupu k věcem, lidem a událostem, k myšlenkám kolem nás, je klíč k vnitřnímu znovuzrození, o kterém Pán Ježíš řekl, že není-li ho dosaženo, ztrácí člověk všechno, co zde nabyl.

Věřícímu velmi prospěje, odstraní-li ničím neopodstatněné předsudky z víry. Nyní si vysvětlíme, jak takové předsudky znemožňují, aby se člověk dostal z určitého stupně vývoje, na němž se určitý předsudek stává nepřekonatelnou překážkou.

Začne-li člověk provádět očistu, začne-li se snažit o čistý život, pozoruje, že dělá pokroky, cítí radost ze svého stavu. Nikdy netušil, že čistota je tak povznášející. Člověku, kterého má nejraději, by radil, aby začal žít čistým životem podle nejvyšších křesťanských mravních zásad. Domnívá se, že tím svému nejmilejšímu příteli nejlépe poslouží. Ale běda, přes určitou míru dokonalosti se nedostane. Dostaví se zpětné rány, pokušení, o kterých si myslel, že už je má dávno za sebou, a nakonec pokorění hříchem. Domnívá se, že tyto těžkosti ani nemohou pocházet z něho, že jsou přímo dílem Satanovým, protože si Bůh přeje, aby byl pokorný a všechnu naději skládal v moc Boží.

Ve skutečnosti všechno zavinil jeho předsudek ve víře, že napřed musí být úplně čistý, aby byl hoden vyšší milosti Boží, milosti mystické, tj. takových důkazů lásky boží, které by mu dokumentovaly jeho blízkost a přiblížování. Určitou mírou čistoty se dostal jistý kus kupředu, pociťoval to jako osvobození z otroctví hříchu. Protože však lidskými silami se nelze zlepšit přes určitý poměrně nízký stupeň dokonalosti, zbývající část nedokonalého já nabude vrchu vždycky, když už se nejde kupředu. Je pochopitelné, že tomu tak musí být. Dokud nás nějaký prostředek pohání kupředu, míváme všechno ostatní jaksi během a letem. Jakmile se zastavíme, stáváme se opět nesoustředění, roztěkaní, přístupní všemu, před čím jsme utekli. Lidské já se všemi špatnostmi má nad námi největší moc tehdy, když nejsme soustředěni na cíl mimo ně. Tak jsme vystaveni všem složkám svého podvědomí. Ono na nás libovolně útočí, protože nemáme, kam bychom před ním utekli. Došli jsme totiž k určitému bodu, kde jsme narazili na neprostupnou stěnu vlastní nevědomosti o tom, co si počít dál.

A tak je to se všemi prostředky, které nám svého času dobře sloužily k pokroku. Všechny jednoho dne ztrácí svou moc

vésti nás dál, a my si marně lámeme hlavu otázkou, jakou jsme učinili chybu, proč jsme tak zvlažněli, proč jsme se vrátili ke starým nedostatkům apod. V naší víře chyběl další článek stejně silný, jako byla víra v moc očisty. Když jsme si dokázali, že očistou nedojdeme až k dokonalosti, ztratili jsme víru i v tento prostředek, i když pro svou nemohoucnost, a tak jsme vlastně ztroskotali na cestě víry, nikde jinde, v ničem jiném. Kdybychom cestou víry chtěli jít dále, musela by obsahovat další účinné články, které však obvykle neobsahuje.

Podívejme se na víru sv. Terezie z Avily, neboť v ní byl prvek, který nám obvykle chybí a jehož použitím se dá překlenout mrtvý bod, o němž byla řeč.

V útlém mládí našla u studny pohozený obrázek znázorňující setkání Pána Ježíše se Samaritánkou. Pán Ježíš nabízí věčný život mravně velmi zchátralé ženě, která měla pět mužů. Malá Terezka si řekla: "Jestliže Pán Ježíš nabízel věčný život i takové špatné ženě, proč by se nesmiloval nade mnou?" Vidíte, v čem se lišila její víra od obvyklé naší víry. Přidala k ní ještě čistotu života, jak jen jí byla schopna, a věřila, že má proto určitý náskok před Samaritánkou. To však ještě nebyl konec boje, tato víra sama nepřinesla vítězství. Chyběl jí další článek víry, který mnohem později definovala jako odumření pro všechno, co člověk má nebo může mít v nejširším slova smyslu. Vedle toho všeho v ní vzrůstala víra v Krista, dlícího nikoliv jen někde na nebesích, ale v Krista jako živého vůdce, protože se musela přesvědčit, že lidé nejsou schopni zastat jeho funkci, že nanejvýše mohou být dobrými nebo špatnými jeho nástroji. Svaté Terezii neuniklo, co uniká většině lidí. Pán Ježíš byl velmi tolerantní vůči hříšníkům, protože dobře věděl, že vlastní silou nikdo nemůže být bez hříchu, ale byl nekompromisní, když šlo o opuštění všeho kvůli němu. Prominul sv. Petrovi, že ho zapřel, sv. Tomáši, že nevěřil v jeho zmrtvýchvstání, malověrnost všem apoštolům při bouři na jezeře Genezaretském. Kdo však nebyl ochoten všeho nechat a jít za ním, ten ho nebyl hoden. Sv. Terezie brzy poznala, že Ježíš Kristus může vést jen ty, kteří se mu celí odevzdají pod ochranu.

Je podivné, že převážná část křesťanů zůstala tak hrubě nevšímavá k faktu, že i pro největší hříšníky měl Pán Ježíš slitování, a nejen to, měl pro ně připravenou nejvyšší milost, život věčný, dosažitelný už za pozemského života. Sliboval přece Samaritánce, že po jeho nápoji nebude žíznit. Jindy zase řekl: "Hledejte království boží a vše ostatní vám bude přidáno."

Je přece zřejmé, že ti, kdo se snažili o bezhříšnost, i nadále žíznil, i nadále měli starosti a potíže, a to z toho jednoduchého důvodu, že nehledali království nebeské, že nepili z věčného pramene, nýbrž snažili se jen o svou bezhříšnost v naději, že po smrti naleznou království, tj. vejdou do království nebeského.

Dá se říci, že hledali království boží jen nepřímo, neboť se spokojili s praktikováním prostředku, o němž věřili, že je dovede do něho. Což neřekl Pán Ježíš dost jasně, že nechce oběti, ale lásku, to znamená náklonnost, touhu po soužití s Bohem. Což nepostavil lásku k Bohu na první místo mezi příkázáními. Jaká je to láska, když se milující smíří s tím, že bude uskutečněna až po smrti. Zdali pak se nevystavuje nebezpečí, že tady na zemi bude mít jiné lásky, které se dají uskutečnit hned, a že tyto lásky zastíní lásku k Bohu?

Proč Pán Ježíš omilostňuje ženu, kterou chtěli u studny kamenovat pro cizoložství, jak jim nařizoval zákon, a proč na druhé straně odmítá člověka, který chtěl napřed pohřbít otce? Tam, kde někdo musí překonat velké vášně, nebo hříchy, které ho dokonale připoutávají ať už je to hřích námi uznávaný, nebo lpění na majetku, všude tam stojí připraven Ježíš, aby mu podal pomocnou ruku. V tom, že přišel léčit nemocné, tj. hříšné není celá odpověď. Obrácení člověka k Bohu musí být velkodušné, opravdově míněné, zastíňující i největší vášně. Proto praví: "Miluj Boha z **celého** srdce svého, a z **celé** mysli své a z **celé** duše své!" A jinde praví, že ten je schopen hodně milovat, komu bylo hodně odpuštěno. Proto také velcí hříšníci mají větší naději než malí, že prorazí krunýř své nevšímavosti vůči Bohu. Vírou samotnou se tu nevystačí. Výstižný je výrok, že Satan také věří v Boha, ale přesto není spasen, protože nemiluje.

Příkladem spasitelné víry je víra Šavlova, který pronásleduje křesťany, protože věří, že tím slouží pravému Bohu. Nastává jeho obrácení, po kterém se stává nejen nejlepším obhájcem Kristova učení, ale též člověkem spaseným. Je příznačné, že dostává nové jméno - Pavel. Člověk, který věří upřímně v Krista, není už Šavlem, který ho pronásleduje, nýbrž Pavlem, který ho následuje za všech okolností, je zkrátka novým člověkem, jiným, než kterým byl dříve. Pije vědomě z věčného nevysychajícího pramene, takže ví o své vnitřní nesmrtelnosti, která nemá nic společného s jeho tělesnou smrtelností, až na to, že tělesná schránka má propůjčen svůj život z věčného života jako hřivnu, se kterou má hospodařit tak, aby ji ani nezakopal, tj. aby se nesnažil jen o udržení života, jak to dělá většina lidí, ani ji nezhodil, tj. nezmařil, nýbrž aby ji rozmnožil a takto rozmnoženou odvedl do věčného života, zkrátka,

aby uzavřel tentýž kruh, který označil Pán Ježíš slovy "od Boha jdu a k Bohu se vracím".

V podobenství o hřivnách právě jako v ostatních je obsažen návod, jak je třeba zacházet se svým životem, co je třeba z něj vydobýt, jak se dívat na jeho nejzákladnější smysl.

Je příznačné, že Pán Ježíš v několika obměnách stále ukazuje totéž: Chopit se toho mála, co je nám dáno a hospodařit s tím. Mluví např. o tom, že království boží je podobno kvasu, který žena vzala a zamíchala do tří měric mouky, až zkvasilo všechno.

Život, který máme zde na zemi, je opravdu podoben království nebeskému, tj. věčnému životu, neboť je z něho odvozen, nebeského však je málo oproti hmotě, v níž sídlí, asi v poměru hrsti kvasu k trojrozměrné hmotě, ve které se projevuje. Nesmrtelná duše je vkládá do hmotného těla. V podobenství je řečeno jen, jaký to má smysl, aby se ve hmotě projevil věčný život, aby zkvasila všechna, aby se s lidským já stalo totéž, co se Šavlovým, aby se celé věnovalo Bohu. Podle návodu Ježíšova, abychom ho napodobovali, následovali, jde i zde o stejnou poučku jako u hřiven. Nesmrtelná duše už vložila život do našeho těla, teď už je jen na nás, abychom v jejím započatém díle pokračovali, zbývá nám zavést všechny podmínky, za nichž těsto řádně kvasí. Nechce se na nás nic více. Tím je také dána nejvyšší míra naší svobodné vůle.

Je dále velmi divné, že velmi malá část křesťanů znala tyto podmínky kvašení. Ti většinou odcházeli do ústraní nebo do klášterů, aby je mohli splnit. Nacházeli totiž jen jediné místo v Bibli, kde se vysvětluje, že pouhá mravnost nestačí k získání království božího. Je to odpověď na dotaz bohatého mládence, který se ptal Pána Ježíše, jak by mohl získat věčný život. Pán Ježíš mu radil, aby rozdal všechno své jmění chudým a následoval ho. Nikomu z nejrozhodnějších následovníků Krista neušlo, že vlastně podobně se zachovali apoštolové, kteří pro Krista opustili své rodiny a dosavadní způsob obživy, a proto odcházeli ze světského života do samoty nebo do klášterů. Dostalo se jim tam takového vedení, které by se bylo vyrovnalo osobnímu vedení Ježíšovu nad apoštoly? Prostě nemohlo se jim ho dostat, protože ani nejosvícenější představený kláštera nebyl Kristem, ani si nesměl osobovat jeho nejvyšší pravomoc, tj. předávat Ducha svatého. Naznačil jsem již, že smysl následování je jiný než opuštění všeho. Vždyť Pán Ježíš, opakuji to znovu na jedné straně prohlásil: "Kdo je má matka, kdo jsou mí bratři", ale

ne proto, že by je byl zavrhl, že by se byl od nich vzdálil, vždyť na druhé straně je ponechal při sobě, jestliže si oni toho přáli.

A oni opravdu s ním chodili po celé tři roky, ve kterých Pán Ježíš prohlásil, že nemá, kam by hlavy sklonil. Měl u sebe rodinu, měl, kam by hlavy sklonil, a nelhal, tvrdil-li opak, protože nic na světě nepovažoval za své. To byla pravá chudoba ducha. Odejdou-li naopak mnich ze světa do samoty, zřekne-li se všeho majetku, nebude přesto chudý v tom smyslu, jak si to představoval Pán Ježíš. Bude-li např. lidské tělo považovat za své, nebo jen nejubožejší oděv na sobě za svůj, nebo své spolubratry za své, nezíská onu svobodu, která rozvazuje všechna dočasná pouta, svobodu věčného ducha ve věčné vlasti.,

Všimněte si, že Pán Ježíš i o svých nejbližších i o apoštolech pravil, že mu je svěřil Otec. Nebyli tedy jeho. Vidíte, že se nemůžeme přidržet jediného výroku Kristova, nýbrž celé jeho nauky a symboliky celého jeho života, a obojí musíme převést do vlastního života. Vždycky bude hrozit nebezpečí, že naše cesta nebude dost velkodušná, dost všestranná, že nás cele nezaujme pro sebe, a to bude příčinou budoucích zastavení, pochybností a odpadání.

Ukázalo se, že dokonce apoštol (Jidáš) klopýtne, dovolí-li malé části svého já, aby nežilo pro Krista. A přesto by bylo chybné, kdyby to někdo řešil tím, že by od všeho utekl. Na tomto řešení je chvályhodná jen ta dobrá vůle, která však je spojena s úplným nepochopením toho, co se myslí celým životem sloužit Kristu. Musím-li přes většinu svých životních projevů učinit škrť, abych mohl sloužit Kristu, nepochopil jsem, že právě všechny projevy života jsou těmi nejcennějšími pojítky s Bohem, a učinil jsem ze svého života jen trosku, takže potom jdu k Bohu jen třeba čtvrtinou a nikoliv celým životem. A pak nelze uspět na cestě, která si vyžaduje plný život. Kéž byste pochopili, že Pán Ježíš velel bohatému mládenci rozdat majetek ze stejných důvodů, z jakých sám opustil rodinu a domov, aby patřil Otci, pravé vlasti. Nestačí nemít rodinu, majetek, vlast, nemít to neb ono, nýbrž je třeba vládnout vším jako s propůjčenými prostředky k poznání Boha. Vydělávám si proto, abych si zjednal životní podmínky, za nichž mohu provést své záměry směřující k nalezení věčného života. Ze stejných důvodů ovládám světský obor vědění, ze stejných důvodů mám rodinu, vlast atd. Navenek se v ničem nemusím lišit od ostatních lidí, jen pohnutky mám zcela jiné než světští lidé. To nás učil Kristus. Proto mohl radit: "Plačte s plačícími a radujte se s radujícími:" Jak chcete splnit tuto podmínku citového soužití se všemi, jestliže od všech utečete,

nebo se od nich distancujete? Vždyť jak se můžete naučit milovat Boha, neumíte-li milovat ani svého bližního, kterého máte před sebou? Hledali jsme příliš vyumělkovaně cesty k Bohu, přičemž jsme vždycky museli opomenout se řídit některou částí učení a příkladu Kristova.

A to bylo vlastně kacířství v pravém slova smyslu. Kacířem je přece ten, kdo část učení Kristova vydává za celé a touto částí dokonce ostatní jeho učení popírá, ať už slovem nebo skutky, ať vědomě či nevědomě.

Pán Ježíš nikoho neučil utíkat ze světa, nýbrž mistrovsky ovládat všechny jeho prvky tak, aby se život na zemi stal prostředkem, branou k životu věčnému. My se tu na světě učíme vládnout správně napřed v malém, a osvědčíme-li se v této vládě několika málo hřivnami, bude nám svěřena vláda nad mnohým. Pán Ježíš v tom smyslu pravil, že "kdo je nepravý v maličkostech, je nepravý i ve velkých věcech". Nesmíme proto podceňovat nic ze své činnosti, ze svých duševních hnutí, ze svých pohnutek. Každý den, každá chvíle, každá situace budiž nám školou věčného života, asi ve smyslu: "Dnes žiji v těchto podmínkách věčného života, musím se s nimi vypořádat jako s věčným životem. Nesmím nic, co dělám brát na lehkou váhu. Záleží na každém mém kroku, neboť každý můj krok je krokem do věčnosti."

Za takových okolností dokážeme posvětit celý svůj život dechem věčnosti a začneme se lišit od ostatních lidí tím, že se budeme snažit všechno dělat lépe, než kdybychom jednali jen samoúčelně pro tu chvíli nebo pro nějaký krátkodobý účel. Abychom to dokázali, k tomu ovšem je bezpodmínečně třeba, abychom věřili, že Pán Ježíš je opravdu cesta, jednak v tom smyslu, že nám ukázal, co máme dělat, jednak že nás vede. Dále je třeba věřit sobě, protože Pán Ježíš by byl nevzbuzoval planou naději i v těch nehorších hříšnicích, kdyby tu nebyla naděje reálná.

Mistrovství života

Zmíněnému mistrovství života Pán Ježíš učil na každém kroku, avšak přesto mnozí lidé nenacházejí u něho dostatek poučení pro svůj život, protože vynechávají nebo nerozumějí právě té nejbohatší složce poučování, a tou je jeho celý život, události v něm, jak jsme si už ukázali v I. dílu ZKN. Kdo však umí skloubit obojí, jak poučení z událostí, ze života Ježíšova, tak poučení přímá, daná jednak přímými příkazy, jednak

podobnostvými, najde u Ježíše nejen přemíru poučení, ale i vždycky nové poznatky a podněty, podle toho, do jaké hloubky výkladu sestoupí a jak pochopí vzájemné souvislosti mezi jednotlivými poučkami a jeho životem, a rozpozná tomu všemu příslušející stupeň vlastního vývoje.

Dosud převládal názor, že takovým mistrovstvím života je dokonalá mravnost. Té se mělo docílit plněním příkazů desatera přikázání a ostatních mravních příkazů Kristových. Pokud se však někdo rozhodne postupovat tímto způsobem, nebo lépe řečeno, z této strany, zjišťuje, že vzbuzuje krutý odpor své nižší přirozenosti, která je přesvědčena a ustavičně přesvědčována o pravém opaku toho, co se od ní chce. Tak např. se od ní chce, aby nehověla svým vášním, smyslnosti, pudům atd. Ona však má přirozenost zvířecí. Vždyť čím se liší naše tělo od zvířecího? Zapírat tuto zvířecí podobu těla a tělesnosti je totéž jako nevidět kolem skutečnost. Kdybychom tedy žili "podle těla", jak se výstižně vyjadřuje sv. Pavel, žili bychom se stejnými vyhlídkami jako zvíře. Zvíře se zvířetem narodí, jako zvíře jedná a jako zvíře umře, nevyšine se nad svůj zvířecí stav. Zvířecí život není život špatný, ale zvíře v něm vyčerpá všechny síly k obstarávání jídla a pití, k zajištění bezpečnosti, k uchování rodu a k odpočinku. Kromě toho musí tam, kde nejedná z vrozeného pudu, věnovat hodně práce nácviku zmíněných výkonů. Zbavíme-li psa nutnosti starat se o potravu a bezpečnost, projevuje nám za to velkou vděčnost, avšak zároveň jeho životní síly, které nejsou vyčerpány bojem o život, ho připraví o klid, který zažíval v přírodě. Nemá např. pokoj od svých pohlavních pudů, jimž v přírodě podléhal jen jednou za rok.

Lidské tělo se už dávno ocitlo v obdobné situaci jako pes chovaný doma v pohodlí a hojnosti. Proto naráží na stejné potíže jako pes. Avšak kromě toho, protože intelekt lidský je mnohokrát větší než psí, člověk vidí možnosti, jak svůj zvířecí život dál obohatit. Touží po nejmnohotvárnějším životě, který by kromě pohodlí a bezpečnosti oplýval různými požitky a rozkošemi, každý podle vkusu a zálib.

Lidé jsou více diferencováni než zvířata. Člověk se zcela ztrácí v džungli nejrůznorodějších zájmů. A tak mu není nic platno, že byl zbaven starosti o to nejnnutnější, o co musí zvíře v přírodě ustavičně bojovat. Obklopil se mamonem, shonem po daleko rafinovanějších potřebách, a má těch starostí plnou hlavu. Tak nám líčí Pán Ježíš člověka, neukojeného způsobu života, pomocí něhož by přešel do věčnosti.

V takovém životě není místa ani sil pro hledání a nalezení věčného života. Je to život obdobný životu zvířecímu, jen s tím rozdílem, že se pohybuje na vyšší a širší úrovni požadavků, daných vyspělostí rozumu. Pán Ježíš požadoval od svých učedníků, aby se nestarali o to, co budou jíst a pít, čím se budou odívat, avšak ne proto, že by je chtěl nechat hladovět nebo chodit v cárech, nýbrž proto, že taková starostlivost zaujme mysl člověka tak, že pro nic důležitějšího v ní nezbude místa. Nezapomínejme, že radu o bezstarostnosti mohl Pán Ježíš dát apoštolům jen proto, že jim všechno zajistil, co potřebovali, aniž by se přitom potřebovali nějak zvlášť starat.

Celou situaci mezi ním a apoštolů je nutno chápat komplexně, chceme-li dospět k užitečnému výkladu Ježíšových pouček. Nesmíme oddělovat Pána Ježíše od jeho učedníků. Nejúčelnější je považovat Pána Ježíše i s učedníky za složky jedné a téže osoby. Pán Ježíš představuje pak nesmrtelnou část člověka, učedníci znamenají lidské vlastnosti, které, jak si Pán Ježíš přál, nakonec se mají stát jedno s Otcem právě tak jako Pán Ježíš už jedno s ním byl. To nejsou odvážné vývody, protože jsou opřeny o výroky Ježíšovy. Přijmeme-li žádaný předpoklad jednoty mezi Ježíšem a učedníky, pak se nám v lecčemž výklad Kristova učení stane snazší a pro život použitelnější. Najednou začneme poznávat, že nám Pán Ježíš poskytl rady pro nejběžnější lidský život a hlavně pro východisko z něho do věčnosti pomocí pozemských vztahů. Smyslem navrhované bezstarostnosti je, že má-li se člověk o všechno starat jen pomocí svých nedokonalých lidských schopností, **nikdy** se o nic nepostará dokonale, jeho starosti narůstají, protože lidskou starostlivostí se dá obstarat jen to nejnutnější, podobné jen tomu, o co je schopno se postarat zvíře, ovšem o totéž na úrovni lidské, a toho je vzhledem k náročnosti Ježíšově strašně málo. Jeho apoštolům, pokud s ním chodili, s naprostou samozřejmostí z toho všeho nechybělo naprosto nic. Považujeme-li život Ježíšův za vzor pro vlastní život, pak vidíme, kdy se taková bezstarostnost může dostavit. Až tehdy, kdy se lidské vlastnosti (učedníci Ježíšovi) dostanou pod přímý vliv Ježíšův.

Podobně je tomu s celou řadou jiných příkazů a rad Ježíšových. Nedbáme-li na to, pro koho je dává a na kterém stupni vývoje bude zapotřebí je dodržovat, stává se, že se jich chápeme buď příliš brzo, a pak zmalomyslníme a zoufáme, že nejsme schopni je dodržet, nebo se jich chápeme příliš pozdě a způsobujeme, že narušíme harmonii vývoje a zbytečně si připravujeme velká utrpení.

Proberme si teď mistrovství života na příkladu Ježíšově.

Od narození Ježíše až po křest v Jordánu se nám dochovalo málo zpráv, jimiž se můžeme řídit. Uvidíte, že bychom na počátku cesty beztak nedokázali následovat všechno, co vyjádřil později.

O Ježíši v jeho mládí čteme, že byl rodičům oddán a tato zpráva je rozvedena útekem rodiny do Egypta před hrozbou Herodesovou a vystoupením ve chrámu, kde se zdržel přes vůli rodičů. Všechno ostatní poučení přichází až po křtu v Jordánu a musí být rozlišeně uplatňováno podle výše poznání.

Na nejdelší části cesty, na cestě očištné, vytyčené dvěma mezníky, narozením Páně ve chlévě a křtem v Jordánu, na přechodu do cesty osvěcovací, radí Kristus naučit se všemu co je zapotřebí k takovému způsobu života, aby probíhal bez třenic a bez těžkostí zaviněných nedostatečným poučením, nedokonalým soužitím s lidmi a s přírodou a nedbalostí. K dosažení této základní harmonie je však třeba dvojího:

1. Opatřit si vědomost o tom, že tento pozemský život je součástí věčného života a jakou úlohu hraje právě lidský život jako zprostředkovatel věčného života. Není na závadu, když člověk ví, jakou úlohu hrají životy zvířecí a rostlinné, čas a prostor, především pak děj, do něhož jsme zasazeni.

2. Směřovat cílevědomě veškerým myšlením a jednáním k věčnému cíli, protože ten nemůže být dosažen jinde než na zemi. Kdyby byl dosažitelný až po smrti, přestalo by mít smysl povstání Pána Ježíše z hrobu v těle. Pán Ježíš výrazně rozeznával mrtvé, tj. ty, co nedosáhli vědomí vlastní nesmrtelnosti a ani po ní netoužili, od živých, které definoval skvěle sv. Pavel, když o sobě řekl: Živ jsem již ne já, ale živ je ve mně Kristus. Kde je živ Kristus, tam je život věčný.

Oba jmenované požadavky Ježíš splňoval nejen proto, že byl vtěleným Bohem, ale i proto, abychom ho mohli následovat bez nebezpečí, že něco podstatného opomeneme. Jestliže jste si přečetli podmínky pro nevěřící, pak zjišťujete, že východisko v obou případech je obdobné. Tam bylo zapotřebí pro překonání očištné fáze plnosti života s ústředním zaujetím na věčný obsah činnosti nikoliv na sobě. Tomu se má rozumět tak, že jestliže je někdo např. tesařem, má svou odbornou práci vykonávat s dokonalým soustředěním na ni, má mu záležet vrcholně na její kvalitě, na jejím mistrovském zvládnutí.

Z tohoto východiska má přejít na obdobné jednání vůči lidem i vůči sobě. To všechno mělo přinést zdravou míru odosobnění, tj.

zavést začáteční míru osvobození a rozšíření lidské osobnosti. V celé navrhované akci jde o to, aby člověk přešel z úzkého zvířecího života spoutaného narozením a smrtí, do širšího života, jehož vnitřním znakem je vyjití ze sebe a zevním příznakem láska k činnosti, láska k lidem, tomu úměrná láska k sobě. To všechno bylo zdravé východisko pro nevěřící, a my jsme si je nazvali plnost života, mohli jsme říci též počátek mistrovství života. Pro věřícího člověka základní předpis nemůže být diametrálně odlišný, pouze jinak motivovaný.

Řekli jsme si, a to byla asi pro většinu z vás věřících, novinka, že Pán Ježíš nám předkládá svůj pozemský život k věření, nejen tedy své poučky, které vyslovil. Předkládá nám jej k věření proto, abychom jej mohli následovat, jak si přál. Řekl jasně "vezmi svůj kříž každého dne a následuj mne." Nežádal pouze: "následuj mé příkazy". Víme také z historie křesťanské víry, že právě nejodvážnější křesťané následovali Ježíše napodobením jeho celého života.

Málokdo z nich však při nastoupení této cesty znal symboliku Ježíšova života a myslil si, že musí doslova prodělat všechno, co Ježíš, včetně ukřižování na kříži. S příklady takové prosté víry se setkáváme dodnes. Prvním prostáčkem toho druhu, kromě řady mučedníků, kteří šli před ním, byl sv. František z Assisi (1182 - 1226). Důkazem toho bylo, že nosil stigmata, rány Kristovy na svém těle a zažíval s Kristem jeho utrpení na kříži.

Ujišťuji vás, že toho není zapotřebí, jestliže člověk pochopí symbolismus života Ježíšova, a podle něho se zařídí. Pán Ježíš dával svým učedníkům příležitost, aby pochopili smysl jeho podobnosti i podobnosti jeho vlastního života. Toto druhé chápali velmi těžce, ptali se např. proč je musí opustit, nepřáli si to, a přece v symbolice jeho života právě tento článek byl nejdůležitější, bez jeho naplnění nebylo možné vzkříšení. Jakmile pochopíme symboliku Ježíšova života, otevírá se nám symbolika vlastního života, a také tu je třeba mistrně zvládnout. Právě sv. František z Assisi se zasloužil po dlouhém tápání o tento úspěch a první jeho ukázkou. Napřed týral své tělo, jako již mnozí před ním a mnozí po něm, kteří neporozuměli Ježíšovu příkladu, ale pak se mu dostalo osvětlení, že jeho tělo je jakýmsi oslem (vizte tu jeho symboliku života vyjádřenou jeho vlastními slovy) bez něhož by nemohl dosáhnout věčnosti, a proto mu musí dopřávat všeho, co potřebuje, nesměl jím opovrhovat, jako činil s nevědomostí až do té doby. To je významný obrat ve zdokonalování křesťanské cesty víry. Ke stejnému závěru za jiných okolností přišel před ním už sv. Bernard z Clairvaux (1091 - 1153) a po něm celá řada jiných

významných světců. Bylo třeba se odvolat na největší křesťanské světce, protože jejich zkušenost nezevšeobecněla, naopak upadla v zapomenutí. I největší světci se nadále dopouštějí těchže chyb jako sv. František v době, kdy týral své tělo a kdy si myslel, že rozumná láska k vlastnímu tělu a já je hříšná. Příkladem nám může být třeba Jindřich Suso (1295 - 1366) nebo sv. Jan z Kříže (1542 - 1591). Je pozoruhodné, že sv. Jan z Kříže propracoval znamenitě symboliku smrti Ježíše na kříži a popsal ji ve třech "temných nocích", z nichž třetí se nezachovala nebo ještě nenašla, a přitom mu unikla symbolika celého Ježíšova života, která je nesmírně poučná.

Kdo se jí řídí, může bezpečně projít pozemským životem a korunovat ho velmi brzy, průměrně za deset až patnáct let, vědomým přechodem do věčného života. Zkušenost všech světců nás předchází, jsme jim nesmírně vděční, protože bez ní bychom se bez jejich vzoru a chyb, nepropracovali k úplnějšímu následování Krista. Výtečné rady Tomáše z Kempenu už dnes vyžadují velkých doplňků, protože pasivní postoj vůči životu, založený na nepochopení smyslu aktivity Ježíšovy, by znemožnil věřícímu vydržet mezi světskými, nevěřícími lidmi, jichž je dnes více než tehdy.

Všechny klasické výhledy následování Krista opomíjejí činný život jako nejpodstatnější složku cesty k Bohu, považují za nutné vzdálit člověka z denního shonu a provádět jeho experiment jaksi laboratorně mimo lidskou společnost. Kdyby bylo absolutně nutno k dosažení vrcholů duchovního života ústraní, zmařily by se dnes v některých zemích všechny naděje, že by někdo mohl přejít už za pozemského života do vědomého života, přestali by mezi námi žít lidé vědomě nesmrtelní, a to by znamenalo pro lidstvo nejkřutější ztrátu, jaká by je mohla vůbec kdy potkat, neboť by se do té míry zvýšila závislost lidí na pomíjejících vztazích mezi lidmi, že by se jimi úplně spoutali a zaměnili by svou víru v Boha za víru v ně. A protože by se mezi lidmi našli jedinci, kteří by fanaticky přilnuli k této víře, k novým nepravým bohům, kteří se nikdy neměli stát bohy, nýbrž měli zůstat sluhy a prostředky na cestě k jedinému Bohu, velmi brzy by se ukázalo, že lidé musejí splácet tvrdou daň nepravým bohům. Stalo by se něco co se dělo všude, kde upadlo pravé náboženství. Příkladem nám budtež poměry v Mexiku před vpádem Španělů.

U tamních Indiánů upadl dávno v zapomenutí Bůh Quetzalcoatl, který k nim přišel dávno před tím ve znamení kříže, hlásaje lásku jako první příkázání, a jeho kult byl nahrazen krvavými bohy. Tito bohové si vyžadovali krvavé lidské oběti.

Španělé našli ještě zbytky krvavých obětí na oltářích. Proto získali právo sami krvavě zakročit a prorazit tisícileté panství Indiánů. Nepřipomíná vám to poměry v Evropě ve 20. stol.? Kolik krvavých obětí si vyžádali nepraví bohové ve všech vyhlášených a nevyhlášených válkách a jak rafinovaně učili mučit ty, kteří nenáleželi k jejich víře. To všechno by přestalo, kdybychom uměli společenskou kulisu, společenské vztahy záměrně použít jako prostředky k vědomému spojení s Bohem. Vzorem nám může být Pán Ježíš. Všechny zevní okolnosti mu sloužily tak, jak bylo zapotřebí, aby provedl ukázkou vzestupu člověka k věčnému životu, ke spojení s Otcem během pozemského života. Sloužily mu jen proto, že za Otcem šel, a to je jediná podmínka, kterou nutno splnit k tomu, aby i nám všechny okolnosti, za nichž žijeme, sloužily k vrcholnému poznání. Platí doslova Kristovo: "Hledejte království Boží a vše ostatní vám bude přidáno."

Nenechte se mýlit tím, že byl ukřižován. Kdyby byl nedal svolení a dokonce sílu Jidášovi k tomu, aby ho zradil, nebyl by zemřel na kříži. Řekl v rozhodujícím okamžiku Jidášovi: "Co chceš učinit, učíš rychle!" Víme dobře, že před tím snadno unikal dvojím nástrahám: Všem, kdo ho chtěli učinit králem, i všem, kdo ho chtěli zabít. Případem "Jidáš" a "farizeové" nás Pán Ježíš poučuje o tom, že i ovládnutí špatné vlastnosti jsou vrcholně užitečné a nepostradatelné.

Jidáš a ostatní apoštolové představují vlastnosti jedince, který jde ke věčnému životu, tedy vnitřní výbavu člověka. Kdežto farizeové, stojící proti Ježíšovi a věřící zástupy, stojící za ním, představují zevní okolnosti, zevní výbavu jedince jdoucího k Bohu.

Indové těmto dvěma prvkům říkají "individuální a kolektivní karma." Pán Ježíš nás učí, abychom ani jedno, ani druhé nepovažovali za osud, za něco mimo sebe nebo v sobě, co je silnější než naše vůle a co nemůžeme zvládnout, čemu se musíme jen pasivně podrobit. Učil nás obojí zvládnout tak, aby nám to vrcholně sloužilo na naší cestě. Tento fakt právě dodnes většině vykladačů Nového zákona unikal, a proto nedokázali využívat správně své vnitřní i vnější možnosti.

Jaké poučení nám skýtá Ježíšův život - řečeno ve zkratce.

Ježíš se rodí ve chlévě u příležitosti sčítání lidu.

To je jedno ze základních tajemství člověka: Při narození se nerodí jen tělo, nýbrž i božský princip v těle. Jinými slovy: V každém těle (= chlévě) je přítomna nesmrtelná duše, která je téže věčné podstaty jako Bůh. Nekonečné a nesmrtelné se tu dostává do počtu (sčítání lidu) konečných, pomíjivých lidí.

Pěstoun Josef není skutečným otcem Ježíšovým. V době narození Ježíše vládl patriarchát. Otec představoval rodiče, byl hlavou rodiny. A tak je tu mistrně řečeno, že rodiče člověka nejsou pravými rodiči lidského dítěte, nýbrž pravým otcem je vždycky Bůh. Nikdo sice nemůže popřít že dítě pochází ze svých rodičů, ale téměř nikdo neví, že jeho nesmrtelná, nepomíjející podstata pochází od Boha. Tělo je tedy pouhým oděvem nesmrtelné duše.

Dopouštíme se velkého omylu, když toho, kdo pouze přispěl k odění člověka, považujeme za pravého otce. Proto Pán Ježíš mluví v podobenství o marnotratném synu, o návratu do věčného domova, k věčnému Otci, jako k nejvyššímu cíli člověka, jako o cíli, který přišel hlásat.

Neposkvrněné početí Panny Marie. Stejně výstižné je neposkvrněné početí Panny Marie z Ducha svatého. Odhaluje se nám tajemství, kdo dává podnět k tomu, aby se nesmrtelná duše zahalila do tělesné schránky.

Nicméně narození Pána Ježíše ve chlévě má dvojí význam, a to dvojí symbolický význam. Je taková jedna zásada, podle níž poznáme, že něco v životě Ježíšově má přinejmenším dvojí význam: Že se přitom stalo něco zázračného, něco co není obvyklého v našem běžném životě. Zázrak není tedy nic jiného než důrazné upozornění: "Hledej druhý, vyšší význam této události."

Zázraky začínají před a okolo narození Páně, a je jich celá řada: Neposkvrněné početí Panny Marie, hvězda, která přivedla Tři krále do Betléma, zjevení anděla Josefovi, zjevení anděla pastýřům, zázračná ochrana dítěte před zlobou Herodovou a útěk do Egypta atd.

Není těch zázraků právě málo, a přiznejme si, že kladou velké břemeno víry na moderního křesťana. Většina lidí už zde si řekne, že něco takového je nemožné a odpadne nebo si události "přebere", a spokojí se s tím, že Pán Ježíš se narodil v Betlémě, ostatek zavrhne.

Takto opravená víra je naprosto nepodnětná, a proto bezcenná. V daném případě, když jde o narození Páně, nemůže poskytovat návod k tomu, jak tyto zázraky uskutečnit na sobě. Znemožňuje provést zázrak znovuzrození, o kterém Pán Ježíš řekl, že není-li proveden, není možno vejít do království nebeského, tj. do vědomí o vlastní nesmrtelnosti, které je zárukou, že vědomí lidské už nemusí zemřít, nýbrž přežívá fyzickou smrt, právě tak, jak to ukázal Pán Ježíš na kříži a po něm. Ovšem to také ještě není celý význam smrti a vzkříšení Páně.

Pán Ježíš řekl Nikodémovi, že je třeba se znovuzrodit z vody a z Ducha. (Jan III,5). Tento přísný požadavek Kristův nebylo možno obejít, nebylo možno vynechat jeho splnění, protože bez jeho splnění nebylo možno podle slov Ježíšových vejít do království Božího. Nuže, stalo se něco strašného, co rozhodlo o zformalizování a zesvětštění křesťanského náboženství a co z něho udělalo ubohou trosku a vzdálený odlesk učení Kristova.

Znovuzrození z vody se odbylo formálním přijetím novorozeněte nebo dospělého do lůna církve a o znovuzrození z ducha stejně formálním biřmováním. Chápejte, proč by se lidé neměli dát pokřtít, proč by se neměli dát biřmovat? Měly by to být ty nejslavnější přísliby toho, co se potom fakticky provede. Je-li křtěno nemluvně, rodiče by se měli opravdu zavazovat, že dítě povedou k prvému posvěcení života dítěte hledáním křtu vodou, jak je zažil Pán Ježíš v Jordáně - tj. cestou od synovství lidského k synovství božím, k uvědomění, že člověk je synem božím.

Je-li dospívající biřmován, měl by to být jeho slavnostní závazek, že se nespokojí s vědomím o tom, že je synem božím, a že rodiče jsou jen jeho pěstouni, kteří mu mají k tomuto vědomí dopomoci, nýbrž že on i jeho kmotr má učinit vše, aby mladý člověk vstal z mrtvých, aby začal v tomto pozemském životě být vnitřně spojen s vědomím Božím právě tak jako je nyní vědomou, bdělou bytostí, jejíž vědomí je odvozeno z funkce mozku.

Vyšší vědomí má být odvozeno z existence boží, z existence jeho jsoucnosti, poznání a blaženosti.

Kristus nejen řekl, že každý kdo chce vejít do království božího, musí se znovu narodit dvakrát, a to z vody a z Ducha, ale také toto dvojí narození předvedl, aby nebylo výmluv a nikdo se mu nemohl lacino vyhnout. Narodil se z těla matčina, avšak pak se znovu narodil při křtu v Jordánu, kde byl jako jediné správné výsledkem slyšen hlas: "Tento je Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo" - to bylo znovuzrození z vody, které podle této ukázky má za následek uvědomění, že jsme syny, či dětmi božími. Od té chvíle to Pán Ježíš dosvědčoval svými skutky.

O jednom jsme se zmínili. Když jej volala jeho matka Panna Maria, řekl: "Kdo je má matka, kdo jsou mí bratři". Znovuzrození z vody má tedy také ten neklamný následek, že osvobozuje člověka z úzkých pout hmoty, a z těchto pout je nejsilnější pouto rodové, příbuzenské a manželské. Není to však rada za rozbití rodiny a příbuzenských svazků a priori, před dosažením znovuzrození z vody, před uvědoměním si synovství božího, nýbrž toto uvolnění svazků je jen tehdy oprávněné, když je přirozeným

následkem poznávání širšího společenství než je společenství rodové. Jen ten má právo jednat jako Pán Ježíš, kdo zažil co on, kdo se stal vědomým synem božím. A to není pouhé rozumové přesvědčení, nýbrž převratný vnitřní zážitek, při němž člověk zakouší svou věčnost a na chvíli, ne napořád, se otevírá brána otcovského domu, aby mohl překročit přes jeho práh a fakticky zjistit, že tam od věčnosti patří, nikoliv, že tam teprve bude patřit, až si to vyslouží.

Bible jasně mluví o tomto otevření nebe při křtu v Jordánu, ale to nebylo nic platno. Řeklo se, to zažíval vtělený Bůh, to přece nemůže zažívat člověk, a tím byla otevřena cesta k formálnímu udělování křtu, a co horšího, a k tomu, že se tím křesťané spokojovali. Marně bylo řečeno v Bibli, že Jan křtil ku pokání, vodou, ale ten, kdo šel po něm, Ježíš Kristus křtí Duchem svatým, (Jan I, 33), a že on sám nikdy vodou nekřtil, nýbrž jen jeho apoštolové (Jan IV, 2), aby ukázal, jaký je jeho nejvnitřnější úkol, proměňovat vodu, kterou křtí jeho učedníci, ve víno věčného života. Hned první zázrak v Káni Galilejské, kde proměnil vodu ve víno, měl to znovu dokumentovat. Naštěstí však vždycky hrstka lidí tomu, co Pán Ježíš ukázal symbolismem svého života, dobře rozuměla a řídila se tím.

V minulosti však ti, kdo nerozuměli, měli větší moc než ti, kteří rozuměli a znali. Dosud ti, co znali, museli svou znalost ukrývat do dalších symbolů, do dalších roušek, ať už to byla sv. Terezie z Avily, která tím způsobem na vlásek ušla inkvizici, anebo rozikrucíáni, u jejichž separace stál Mistr Eckhart a svatý Albertus Magnus. Kdyby se nebyli skrývali, byli by vláčeni od jednoho církevního soudu ke druhému jako Eckhart. Rozhodli se zachovat nauku a učinit ji skrytou.

Skrývali se neradi a z donucení, právě tak jako mistr Jan Hus nikdy nechtěl vystoupit z církve. Dnešní doba však je zralá, aby všechny tyto věci byly řešeny otevřeně. Církev už nebude nikoho za to pranýřovat. Tuto úlohu převzali jiní. Vždycky ji někdo má, protože se pohybujeme a žijeme v dualismu, využívající sil dobra i zla. Obojí nám musí sloužit, každé svým způsobem, my však musíme stát neochvějně na straně dobra. A to ukázal Pán Ježíš.

Další obdobou křtu z vody je křest Duchem, jehož podmínky jsou v Bibli podrobně vylíčeny v podobě umučení Páně a jeho zmrtvýchvstání. Opět se lze vyhnout lehce povinnosti, totiž prožít a prodělat, řekneme-li si že to mohl učinit jen Syn boží, vtělený Bůh, a ne my. Pro většinu lidí marně řekl Pán Ježíš, že dokud nesešle

Ducha svatého, nebudou jeho učedníci chápat, co potřebují pochopit, aby se mohli stát jeho spolehlivými následovníky.

Všechny ty zmíněné úhybné manýry křesťanů, jimiž se jim podařilo nenásledovat Krista a přece mít klidné svědomí a považovat se za jeho následovníky, přinesly dosud jen a jen obrovské utrpení jim i jejich okolí. Trpěli nevěřící, kteří byli násilím obráceni na víru, ačkoliv nic takového Pán Ježíš nedoporučoval. Radil jen odejít z domu, kde jeho učení nepadne na úrodnou půdu, a poznamenal, že odmítnutím jeho nauky lidé sami sebe trestají. Trpěli věřící, protože jejich víra nebyla pravá, neobsahovala poznávací stránku. Nepravá víra je dlouho ponechávála v nevědomosti. Pán Ježíš však neustále přesvědčoval i ty, kteří v něho uvěřili, nespoléhal se na slepou víru. Už o prvním zázraku v Kani Galilejské praví svatý Jan, že vlivem toho zázraku v Ježíše uvěřili jeho učedníci. (Jan II, 11).

Víra vzniká z poznání, byť i temného, rozumově neodůvodnitelného, minimálně z uznání něčeho, co přesahuje rámec běžného poznání. Víra však musí zahynout, nepřejde-li v poznání. Víra je závazek, že uskutečníme to, v co jsme zprvu jen uvěřili. Nesnažíme-li se o uskutečnění toho, v co jsme uvěřili, je naše víra planá a zbytečná. Taková víra je balastem, přítěží, a jen proto má dnešní doba právo se jí vysmívat.

Dívá-li se učeň na svého mistra, věří, že ho dokáže napodobit, následovat. Nedívá se jen ze zvědavosti. Pán Ježíš neponechával své učedníky ani chvíli na pochybách o tom, že jim ukazuje svou moc, aby jednou mohli činit všechno, co on.

Měli dosáhnout životního mistrovství trojího druhu, podle jeho vzoru.

1. Mistrovství světského života dokáže jen ten, kdo je svým světským vůdcům oddán, jako byl Ježíš oddán rodičům ve svém mládí, a naučí se od nich všemu, co mu umožní žít mezi lidmi tak, aby jim nebyl na obtíž, nýbrž ku prospěchu. Není pochyby o tom, že jak Pán Ježíš byl dobrým tesařem, tak i apoštolové byli dobrými rybáři, než na sebe vzali další úkoly. Kdo se neosvědčil ani v tomto malém světě drobných zájmů, nemá velké naděje, že mu budou svěřeny úkoly vyšší.

Přece však je tu velký rozdíl mezi dobrým řemeslníkem a tesařem Ježíšem. Ježíš zvládl tesařinu, aby mohl později zvládnout úkoly vyšší, kdežto tesař obvykle nemá jiného cíle než zvládnout své řemeslo proto, aby si jím vydělal na živobytí. Pro tento důvod své činnosti nebo důvody obdobné zůstává přikován k pomíjejícímu užitku svého života a nedokáže dorůst do úkolů

přesahujících jeho pásma. Pohybuje se v začarovaném kruhu, z něhož není východiska: práce - peníze - práce atd., až do úplného opotřebením vlastního organismu.

Poněkud lépe je na tom ten, kdo koná svou práci za tím účelem, aby byl někomu prospěšný nebo ze záliby. Oba dva důvody činnosti Pán Ježíš chválí, protože nepomýšlejí na to, aby se vším co vytvoří nebo co dokáží se vraceli v úzkém okruhu zase k sobě, nýbrž jsou dárci krásy, lásky, života.

Co jsme si řekli o řemesle, to byl pouhý příklad. Nezapomeňme, že Pán Ježíš mluvil v podobenstvích, a teď už víme, že i jednal v podobenstvích. Přál si proto, abychom jej dovedli napodobit obdobami, nikoliv doslovným a přesným reprodukováním. Jako si nepřál, aby se všichni stali tesaři, tak si přál, aby se každý zařídil, obdobně podle jeho vzoru.

Pán Ježíš radí rozšiřovat a později otevírat úzké okruhy, např. okruh práce-peníze, peníze-práce, nebo projev lásky - vlastní užitek nebo peníze-užitek. Vždyť absolutní svoboda, ke které míří následování Krista, se dá docílit jen postupně, napřed jen rozšiřováním klece, nikoliv hned volným letem. Pták, který neumí vzlétnout ani v kleci, těžko poletí až se z ní dostane. Takovými prvotními vzlety uvnitř klece je jakékoliv nadšení pro něco a vykonávání toho, pro co jsme nadchnuti.

Pán Ježíš ukázal dokonce krajní případy takového nadšení. Stýkal se s pijany a žráči a vysloužil si proto stejnou hanlivou přezdívku od svých nepřátel. Stýkal se s nimi proto, že tito lidé bez ohledu na to, co o nich říkají ostatní, drželi se svého způsobu života a nacházeli v něm uspokojení. Podobně tomu bylo u prostitutky Maří Magdaleny. Mezi těmito lidmi pak získával nejlepší následovníky jednak proto, že byl jediný z těch pořádně žijících, který je neodsoudil, jednak proto, že se už dovedli pro něco nadchnout. Naučili se létat v kleci, uměli proto létat i mimo ni, jestliže jim někdo ukázal cestu, jak ji otevřít. A Ježíš Kristus neustále ukazoval, jak otevírat uzavřené okruhy. Radil např. (řečeno obecně) nesplácet nenávisť nenávisťi nýbrž odpuštěním a pokud možno láskou, podle stupně pokročilosti. Tím vysvětlil něco, čemu se říká úroveň kruhu. Splácí-li někdo podle tvrdého starozákonního pravidla "oko za oko, zub za zub" - násilím násilím, zůstává trčet na úrovni násilí, a to je úroveň zvířecího světa, ve kterém beztrestně silnější požírá slabšího. Dobře víme, že na takové úrovni se nedaří vyššímu poznání.

Zvíře není schopno poznat vlastní nesmrtelnost také z toho důvodu, že žije na tak nízké vývojové úrovni. My můžeme

dobrovolně z ní vystoupit na vyšší úroveň např. tím, že otevřeme kruh nenávist za nenávist přechodem přes odpuštění toho, co na nás bylo z nenávisti spácháno na vyšší okruh láska za lásku. To ovšem není ještě konečný cíl. Pán Ježíš radí otvírat i tyto vyšší okruhy, protože jedině pozotvíváním všech okruhů se můžeme osvobodit z času a z prostoru, kde jsou jedině možné. Klade proto za příklad počínání Samaritána, který ošetřil nepřítele, ačkoliv neměl nejmenší naději, že za to sklidí vděk, a jistě nepomyslel ani na to, že najde za to odměnu někde po smrti na nebi.

Život kdekoliv ve vesmíru je umožněn jen tím, že žijící organismus existuje jen v určitém rámci, okruhu.

O vývoji života ve vesmíru zatím nemáme zpráv, ale vývoj života na naší planetě už dovedeme charakterizovat. Je to napřed boj o to, aby život vznikl, pak, až vznikne, boj o to, aby se život zachoval potom, nevyčerpají-li se u některého druhu živočichů všechny síly k úsilí o zachování života, nastupuje snaha po zavedení nejpohodlnějšího a nejpříjemnějšího života. Do této fáze se dostal člověk. I když snahu po pohodlí, rozkoši a radovánkách lze označit za scestnou ve srovnání s užitečnějšími popudy minulých fází vývoje, přece jen u všech fází se na pozadí veškerého boje o život stále zřetelněji uskutečňuje snaha žít svobodněji, méně závisle na zevních podmínkách. Jako by někdo větší než je člověk zrežiroval hru boje o vznik existenci a rozvinutí života jako tvorům pochopitelné vnařidlo, o němž platí, že budou-li po něm sahat a budou-li dosahovat do určité míry dokonalejšího pozemského života, nebudou moci zabránit tomu, aby zároveň nezadržitelně nevyvinuli vlastnosti, především duševní, pomocí nichž zprvu aspoň zatouží po věčném životě, později ho uskuteční.

A život Pána Ježíše je příkladem uskutečněné touhy po věčném životě. Je nám dán, abychom ho následovali a za jediný život došli toho, čemu se náboženství říká spasení, a čemu se i tam špatně rozumí, neboť se očekává, že je to stav dosažitelný až po fyzické smrti. Tento omyl v chápání Krista byl způsoben tím, že se život Ježíšův nebral symbolicky jako podobenství. Pak teprve po smrti, jejímž předobrazem byla smrt Pána Ježíše na kříži, bylo možno vstát z mrtvých. Šlo se dokonce tak daleko v tomto neporozumění, že se zakazovalo spalovat mrtvé, aby se zachovalo tělo, aby jednou bylo v něm možno vstát z mrtvých při posledním soudu.

Je-li však smrt Pána Ježíše na kříži předobrazem vnitřního umírání a vnitřního přerovování, které musí být provedeno už za pozemského života, jak Pán Ježíš nescíslněkrát připomínal, pak

má vzkříšení nastat už během lidského života. A to je jediný správný výklad Ježíšova příkladu, protože jen při tomto výkladu lze následovat Ježíše ve všem, jak si to přál a není třeba si přebrat mezi tím, co je možné a co nemožné, aby bylo napodobeno.

Jak se jednou v křesťanství ujal základní omyl, že jen část příkladu Ježíšova se dá uskutečnit za lidského života, a druhá část až po smrti, přestalo mít křesťanství smysl, který má mít náboženství, že má spojovat člověka s Bohem. Dávalo mu pouhou naději, že se s ním spojí po smrti, a to je velmi málo. Taková víra musela být dříve nebo později vítězně napadena a překonána vývojem, který se nemohl zastavit u hranice pouhé naděje. I když odpůrci náboženství nemohou uskutečnit věčný život, mají právo zrychlovat vývoj pozemského života v tom směru, aby se lidé přiblížili myšlence na věčný život dosažitelný už za pomíjejícího života, mají právo se vysmívat všemu, co nečiní lidský život plnějším a co z něj činí něco méně skutečného než život posmrtný.

Pravého mistrovství života však nedobude nikdo, kdo život naplní jen zájmy s účinkem stejně pomíjejícím jako je život pozemský sám. Takoví lidé nevejdou do života věčného a umrou, zaniknou tak, jak vznikli, čistě podle přírodních a vesmírových zákonů.

Pravého mistrovství života však nelze dosáhnout ihned. Ostatně Pán Ježíš ukazuje jakými stupni nutno projít. Jedno však je třeba učinit naráz a definitivně - následovat Ježíše do věčného života, a to především, ničemu jinému nedat přednost. Následování Krista nesnese odkladu, protože buď pozemský život má ten smysl, abychom pomocí něho vstoupili do věčného života, a pak musí být celý použit k dosažení tohoto cíle, nebo tomuto jeho smyslu nevěřím, a pak nezbyvá nic jiného, než abych byl tvrdě vychováván dále přírodními zákony, zlidštělými způsoby zvířecího života.

Něco jiného je už, kterých prostředků a jak jich užívat, abychom dospěli ke stanovenému cíli. Není naděje, že bychom mohli účinně využít hned od začátku všech prostředků, které nám Pán Ježíš dal k dispozici. Proto také nepodával jen rady, nýbrž i svůj život jako příklad, život, který jasně symbolizoval tři vývojové fáze:

1. Od narození ve stáji po křest v Jordánu,
2. od křtu v Jordánu po smrt na kříži,
3. od smrti na kříži po nanebevstoupení.

Kdo použije prostředků druhého stupně a neuskuteční aspoň do konečné míry částečné cíle dosažitelné prostředky prvního stupně, dokazuje si, že je neschopen postupovat podle svého předsevzetí a zbytečně se zbavuje víry v sama sebe a v prostředky, kterých se chápe. Pán Ježíš jediným způsobem jasně označil, které z prostředků jím navrhovaných jsou prvního, druhého a třetího stupně, a to svým životem, který představuje odkud kam se má postupovat, a čeho je nezbytně třeba na každém stupni. Bylo-li toto vodítko dosud zanedbáváno, muselo se na každém kroku vývoje stávat, že i nejpoctivější následovatel Krista buď přecenil, nebo podcenil své síly, nebo narazil na odpor své osobnosti, který nedokázal zmoci, protože neměl k tomu prostředky.

Život Ježíšův je klíčem ke způsobu, jak použít všech rad Ježíšových daných jím slovně. To znamená, že tatáž slovně vyjádřená rada se jinak použije na prvním, jinak na druhém a na třetím stupni, aby její provedení neodporovalo způsobu dosaženého života, motivací jednání a dosaženým schopnostem.

Uvedme si aspoň příklad, protože v tomto základním kursu se nepouštíme do soustavného zpracování příkladu Ježíšova života a na něj navazujících slovních rad.

Rada: "Neodpírejte zlému". Kolik vážných myslitelů si s ní nevědělo rady. Jedni ji povýšili na universální znak cesty, vyžadovali ji v plné šíři od počátku a odsoudili křesťana k trpnému neodporování. Jakou škodu tím způsobili samotnému křesťanství, to se nedá ani dohlédnout.

Podívejme se však na tuto radu ve světle Ježíšova života.

Na prvním stupni. To je doba od narození Pána Ježíše až po křest v Jordánu. Pán Ježíš se vyhýbá zlu zosobněnému a symbolizovanému Herodesem. Sám by mu nebyl schopen ujít, kdyby neměl pomoci sv. Josefa a Panny Marie. Vrací se do rodné země jakmile přechází hněv Herodesův. Nezapomeňme, že Herodes se chtěl zbavit Ježíše proto, aby si zajistil do budoucnosti svou vládu, beztak už velmi okleštěnou Římany. Věštba říkala, že dítě narozené toho času v těch končinách ohrozí jeho vládu. Proto dal vyvraždit všechny tamní novorozence. Ježíš uchází jen zázračným způsobem. Jsou to první zázraky na cestě života, způsobené ne jím, ale řízením Božím. Nebyl by se vůbec dožil vlastních zázraků, kdyby byly např. nezasáhly řízením Božím okolnosti. Podrobný jejich výklad by ukázal, že na počátku přímé cesty k Bohu, tj. na počátku uvědomělého postupu směrem k věčnému životu, na cestě očištné, právě události kolem člověka

jsou zázračné, a přeje-li si toho, v pravém slova smyslu zázračně zachraňují jeho právě se rodící nový duchovní život před zlobou neosvíceného rozumu (před Herodesem), který se bojí o své prvenství, o svou vládu.

Rozumný život před nastoupením cesty do království božího vypadal tak, že rozumné bylo jen to, co sloužilo k zajištění života trvajícího průměrně 70 let, a nikoliv to, co sloužilo k zajištění věčného života. Ježíš však přichází proto na svět, aby zajistil věčný život těm, kdo ho budou následovat. Stejně tak, pojme-li člověk záměr, že přejde v tomto pomíjejícím životě do věčného a rozhodne-li se toho dosáhnout všemi prostředky, které zná a teprve pozná, zrodil v sobě malého Ježíška, nový duchovní prvek, který se začne hlásit "zázraky". Právě tak jako je všechno "zázračně" vytvořeno k tomu, aby člověk mohl žít na této zemi, začne se všechno utvářet tak, aby mohl žít vědomě věčně.

Nedělejme si starosti s tím, jak se to utváří. Když jsme se narodili na tento svět, jiní si dělali starosti s tím, abychom zůstali na živu. Podobně je tomu na začátku přímé cesty k Bohu, na začátku růstu do věčného života. Pán Ježíš nám radí, abychom byli napřed jako dítě, jinak že nevejdeme do království nebeského. Dítě se nestará, dítě se jen spoléhá na své rodiče. Na počátku přímé cesty celý rámec života, do kterého byl hledající jedinec zasazen, "začne mít starosti" o to, aby se dostal z nebezpečí starého způsobu hodnocení a ze směru života směřujícího jen k fyzické smrti.

Ještě jednoho však potřebujeme ke správnému pochopení toho, co máme dělat. Panna Maria, sv. Josef, Herodes, stáj představují složky osobnosti samotného hledajícího, později tyto složky osobnosti představují navíc apoštolové. Svatí tři králové, Egypt, tj. věci vzdálené, představují okolní svět. Tento symbolismus není věcí náhodnou, protože Pán Ježíš jej důsledně potvrzuje celým svým životem na zemi. Nezbyvá než se o tom přesvědčit.

Ve světle tohoto symbolismu se má člověk v první fázi vývoje, při níž převážně probíhá očista - ale nejen ona, nýbrž v menší míře osvícení a v nepatrné spojení s Bohem - chovat vůči zlu takto:

Vůči pokušením z rozumu (Herodes), že život na zemi představuje veškerou moc člověka, a proto ji má žárlivě střežit i proti víře ve věčný život (Ježíšův smysl nadvlády, které se Herodes bál), máme prchat, nepouštět se s ním do boje. Zpočátku nelze účinně odporovat rozumovým argumentacím, podle nichž

život ve hmotě je jediný skutečný život, protože nejsou po ruce důkazy o opaku. Kdyby člověk chtěl mít hned všechno vysvětleno, nedosáhl by toho, zahynula by jeho víra v nový život (vyvraždění mládětek Herodesem). Naopak dá-li se vést vírou, že tento pozemský život má právě ten význam, aby v něm dosáhl osvobození, vykoupení od smrti, která jinak v nižším tvorstvu a v celém vesmíru neúprosně slaví své vítězství, začne se projevovat "zázračná" pomoc ze všech stran, tj. začne poznávat, jak vlastně všechno pomáhá člověku, aby dosáhl svého věčného cíle, a jestliže se někomu zdá, že tomu tak není, pak jenom proto, že nemá víru v takový vznešený cíl, a že by tedy bylo zbytečné ho vést jinak než jak to odpovídá jeho víře. Každý je veden a každému je pomáháno podle jeho víry, to je důležitý fakt.

Tak zvaný nevěřící věří v jedinečnost pozemského života. Neuvědomuje si, že i to je víra, a často víra velmi silná, nepřipouštějící víry jiné. Bylo by chybné, kdyby se mu tato víra vzala, pokud by nebylo možné mu vnuknout jinou víru. Člověk bez víry nemůže dlouho žít, ani nemá smyslu, aby žil. Už i u vyšších druhů zvířat se shledáváme s pevnou vírou v hodnotu života, který žijí, i když tato víra má povahu pudového poznání.

Ono to s jejím základem u člověka namnoze není jiné. Jde tedy vlastně jen o obsah a kvalitu víry, a také o to, zdali je to víra uvědomělá, zdali člověk vůbec ví, že věří a zdali se dává vědomě vést svou vírou, zdali mu víra svítí na cestu. Pán Ježíš to zřetelně ukazuje na svém životě. I největšímu zlu a nebezpečí se dá uniknout, jestliže se člověk dá vést důkazy o tom, že je celým svým životem veden k věčnému životu, a že po této cestě bude neomylně kráčet, dokud bude ctít rady sloužiti k nastolení vědomí o věčné podstatě člověka. I zde nejsprávnější obrana je aktivní obrana.

Evangelisté píší, že mladý Ježíš zůstal ve chrámě, kde se vykládalo o Bohu, a byl hledán svými rodiči. Ježíš jim řekl: "Proč pak jste mě hledali? Nevěděli jste, že já musím být v tom, co je mého otce?" (Luk. II, 49)

Měl-li Pán Ježíš dospět ku splnění tak vznešeného úkolu jako vstát z mrtvých, tj. v těle uskutečnit vstup do věčného života, musel být v tom, co je jeho Otce, musel být zaujat svým úkolem. Nikdo nemá naději takový úkol splnit, kdo jím není zaujat do té míry, že všechny ostatní úkoly jsou mu podřízeny.

V témže evangeliu se praví hned v následující větě: I sestoupil s nimi, přišel do Nazareta a byl jim poddán. Přestože byl poddán rodičům (což byl fakt historický, nesymbolický, proto

rodičové zůstávají nesymbolicky rodiči) dal přednost být v tom, co je jeho věčného Otce. Tu je obsažena další rada. Přednostní zaujetí pro věčný cíl nemá být na překážku poslušnosti rodičům, tj. obecně světu, který má člověka vychovat ku schopnosti osvědčit se v malém, tj. v užitečném světském životě. Neosvědčí-li se totiž člověk napřed v malém, tj. ve světském životě, ve sledování světských cílů, není naděje, že se osvědčí ve sledování cílů věčných. Jaký je rozdíl mezi nevěřícím a věřícím? Nevěřící člověk (nebo věřící jen v hodnotu pozemského života) sleduje a dosahuje světských cílů jen proto, že je považuje za jediné reálné a uskutečnitelné. Věřící člověk však jen proto, že se při nich musí osvědčit. Jsou mu prostředkem, na němž se učí.

Je nezbytné použít přirovnání: Učí-li se člověk brousit drahokamy, nelze mu svěřit hned výbrus pravých drahokamů. Napřed se učí brousit sklo (cesta očištná), potom polodrahokamy (cesta osvěcovací) a posléze nejvzácnější drahokam (cesta spojovací). Myslíte, že by se mohl někdy stát dobrým brusičem drahokamů, kdyby se s naprostou vážností nenaučil napřed brousit sklo? Je schopen brát zaučování na pouhém skle proto tak vážně, protože ví, že bez této průpravy by nikdy nesměl brousit drahokamy, že by ho nikdy k takové odpovědné práci nepřipustil.

Největším zlem na přímé cestě k Bohu je nevědomost o nejvyšším smyslu života a naprostá nedbalost vůči tomuto cíli. Pán Ježíš výstižně nazval všechny, kteří znají jen časné cíle a jen pro ně žijí za lidí mrtvé, a řekl o nich "necht' ať mrtví pochovávají mrtvé", čili nedělal rozdíl mezi fyzicky mrtvým, umřevším člověkem a mezi fyzicky živým, v němž se nezrodila myšlenka na život věčný. Jestliže zval lidi, aby ho následovali, zval je k hledání věčného života, do vědomě prožívaného věčného života, neboť nic jiného nepřišel hlásat než království boží, které není z tohoto světa, jak se o něm vyjádřil.

Pán Ježíš ukazuje, že už v mládí, kdy byl zcela oddán svým rodičům a kdy se učil všemu, čemu se má naučit platný člen lidské společnosti, nezapomínal na nejvyšší smysl svého života "byl v tom, co bylo jeho Otce", což kromě jiného znamená, že plnil všechny povinnosti vůči pozemským rodičům, i vůči společnosti proto, aby dosáhl napřed mistrovství pozemského života a na základě tohoto mistrovství mohl dosáhnout mistrovství života věčného. Zvládal věci světské, žil v kladném poměru ke svému okolí, ale všechno sub specis eternitatis (z hlediska věčnosti) nikdy nezapomínaje, že je to nepostradatelná průprava pro nabytí zkušeností duchovních. Představte si, jak by byl mohl působit na obyčejné lidi, kdyby byl z nich nevyšel, kdyby byl nezvládl sám na

sobě jejich způsob života. Nemohlo mu potom vadit, že plakal s plačícími a radoval se s radujícími.

Od počátku jeho učitelského poslání ho shledáváme takovým. Není náhodné, že první zázrak učinil na svatbě, kde neměli dostatek vína. Dovedl jim vykouzlit víno lepší než které pili před tím. To je ten pravý smysl toho, proč člověk musí nabýt určité dokonalosti ve světských věcech. Nenabývá-li ji pro světský cíl, nýbrž pro věčný cíl - mějte pořád na paměti broušení skla, aby se naučil brousit drahokamy - pak mu nehrozí nebezpečí, že by se někde na cestě za věčností v něčem ztratil, někde zabloudil, při něčem zapomněl na věčný smysl všeho, co se nepoznalému, sledujícímu jen dočasný cíl, jeví jako konečná hodnota bez pozadí, bez vnitřního, východního smyslu. Světský člověk naopak u všeho zůstává trčet, ve všem se ztrácí, jakoby právě ponoření se do všeho, s čím se setkává mělo právě ten smysl, aby u toho zůstal navždy.

Z těchto lidí lépe jest na tom ten, kdo není spokojen se stavem, s postavením, stupněm znalostí a umění, které nabyt, neboť je schopen hledat dál. Liší se však od člověka věřícího v nejvyšší hodnotu věčného života v tom, že nikdy nenachází klidu a uspokojení, protože nevěří ve věčné hodnoty, které se skrývají za vším dočasným. Běda, kdyby lidstvo zapomnělo, za jakým nejvyšším cílem má jít, proč jsou vlastně lidé lidmi, že se jim tu jako jediným živým tvorům dává příležitost přejít do věčného života.

Kdyby lidstvo pozbylo i ten malý předvoj těch, kteří si ověřují tuto možnost, ztratilo by vedení, jehož nejvyšším reprezentantem je Kristus, patrně by se pozabýjelo proto, že povýšilo dočasné cíle nade vše, a proto by začalo obětovat i svůj dočasný život. Docházelo by ve stále větší míře k tomu, k čemu už dvakrát došlo ve dvacátém století, že se lidé ve velkém obětovali pro časný cíl ve dvou světových válkách. To je velká obžaloba těch, kdo vedli lidi k obětování všeho pro časné cíle.

Myslím, že tento příklad stačí k tomu, aby bylo zřejmé, že rady dané Ježíšovým životem, v tomto případě jeho vystoupením ve chrámu ve 12 létech, jsou takové povahy, že kdyby se bylo lidstvo jimi řídilo těch 2000 let, byl by život člověka na zemi vypadal úplně jinak. Zaručeně by nebylo válek ani hladu.

Mohli jsme si aspoň v úvodním spisu dovolit rozbořem jedné rady Ježíšovy zastoupit všechny jeho rady, protože dobře pochopená jedna jeho rada, má dopad na celý život a spojitost se všemi ostatními jeho radami.

Shrňme si radu neodporovat zlému na prvním stupni přímé cesty:

Životní cesta člověka se stává přímou cestou k Bohu, do věčnosti. Teprve tehdy, když v člověku dozraje předsevzetí, že během svého pozemského života se vrátí do Otcova domu, do nebeského království, do božího království, jak se tomu různě říká v Bibli.

Pak je třeba především změnit poměr ke zlu. Před zmíněným předsevzetím nemohl člověk proti zlu bojovat jinak, než zdánlivě nejvyšší možnou aktivitou, která však měla vždycky povahu boje pohádkového reka s mnohahlavou saní. Kdykoliv utnul sani jednu hlavu, narostla nová, nebo dvě nové. Člověk totiž nezná pravé kořeny zla, které tkví v jeho neznalosti nejvyššího smyslu života, čili vyjádřeno příkladem Ježíšovým: "Člověk není v tom, co je Otcovo", nýbrž je v něčem postranním, a tomu věnuje svůj ústřední zájem do té míry, že už mu ani nezbyvá sil a vůle sledovat cíle nějaké nadstavby.

Žije ze dne na den a podle toho plánuje jen život na zemi nebo jen život ve vesmíru. Pak ovšem může porozumět jen některým následkům, a nikoliv příčinám dějů, v jejichž středu se ocitá.

Samozřejmě, že ony následky považuje za příčiny a podle toho se zařizuje v domnění, že odhalením příčin zlých následků může preventivně zakročovat proti zlu. Cokoliv lidstvo podniklo jen za samoučelným zlepšením životních podmínek na světě, i když si vzalo na pomoc nejdokonalejší techniku a vědu, vždycky se ocitlo před skutečností, že před ním narostly problémy nové. A tento proces vytloukání klínu klínem půjde tak daleko, až si další problémy nebudou moci vyřešit sami technikou, ani vědou. Stalo se to už několikrát. Ani technika, ani věda, nedokázala odstranit dvě ničivé války za sebou ve 20. století, které se pyšně nazývá stoletím vědeckotechnické revoluce. Lidstvo jako celek odporuje zlu, za které považuje nemoci, hlad, války, krátkost lidského života. Není pochyby, že to všechno je zlo, ale jen zlo relativní. Co se jednomu může jevit jako zlo, druhému se může zdát být dobrem. To jsou hlavy saně, jejímž pravým jádrem je nevědomost o věčné podstatě života a možnosti do této podstaty vejít. Člověk nemá ani chvíli podceňovat pomíjivou stránku života, neboť jednou z ní se může rozvinout život věčný. Kde není života dočasného, tam se nemůže projevit život věčný.

Proto Pán Ježíš radí využít všech pomíjejících sil k rozvinutí dočasného života. Od prvního okamžiku je poslušen zevních

okolností, do kterých se rodí. Jeho matka a domnělý otec přicházejí podle nařízení úřadů se dát sečíst při tehdejší sčítání lidu. Tato událost nebyla zvolena náhodně. Každý z nás je součástí nějakého pozemského celku, a kdyby se o tuto sounáležitost nestaral, mohl by si úplně znemožnit další vzestup. Zevně se musí jevit člověku jako velké zlo, že musí v zájmu společnosti, ve které žije, dělat to neb ono.

Kdyby to však nedělal, ztratil by podporu lidské společnosti a při nejlepším by nemohl vycházet z úrovně, na které se společnost ocitla, a to by bylo pro něho větším zlem, než když se jí podrobí.

Pán Ježíš ve svých radách pokračuje oddaností rodičům, provozováním tesařiny atd. To je z hlediska věčnosti jedna stránka neodporování zlému na této očistné úrovni, protože služba pomíjejícím lidem a pomíjejícím cílům, je-li prostředkem dosažení věčného života, není nebezpečné, nýbrž je nutné, i když je to z hlediska věčného (Ježíšovo: "Neslužte dvěma pánům") zlo. Je to ale druh neodporování zlému uskutečnitelný na očistné úrovni.

Druhá stránka neodporování zlému se týká životních sil, které působí v lidském těle. V Bibli se praví, že dvě dobytčata zahřívala hned po narození ve stáji malého Ježíška. Jestliže stáj se vším, co v ní je, symbolizuje lidské tělo - a přiznejme si, že přirovnání lidského těla s chlévem je velmi přiléhavé, pak přítomnost sil v lidském těle, které jsou obdobné silám, jež udržují při životě zvířata, vynucuje si určitou vážnost k nim, nikoliv opomíjení a nelítostný boj s nimi. Jen tak je možno těla využít pro vyšší úkoly.

Pán Ježíš vyřkl pro přímou cestu několik zásad, které platí na každém stupni vývoje, neboť je to patrné z požadavku, v nich obsaženého a ničím neomezeného, tj. ani událostí, za níž se výrok stal, ani osobním zaměřením na některého učedníka.

Jednou z hlavních zásad, jejímž plněním můžeme korigovat téměř všechny výstřelky, jichž bychom se mohli dopustit, například sebetrýzněním, nezřízenou zaujatostí vůči něčemu nebo pro něco, je výrok:

"Dokud nebudete jako jedno z maličkých těchto (rozuměj jako děti), nevejdete do království nebeského".

Být jako dítě potom Pán Ježíš vysvětlil v mnoha jiných výrociích, podobenstvích a činech. Zase je třeba říci, že mu nešlo o ukázkou rovnosti, nýbrž podobnosti. Vyjádřil to slovem "jako", neřekl, "dokud nebudete dětmi". Chtěl, abychom našli analogie v jednání dospělých s jednáním dítěte a srovnali možnosti napodo-

bení dítěte s možnostmi dospělého člověka. Tyto možnosti se mění na každém stupni vývoje. Na stupni očištném bychom mohli toto napodobení dítěte charakterizovat jako očištnou činnost. Dítě si hraje - je činné hrou, a provádí ji často s vážností a důkladností, které se musí podívat i dospělí lidé.

Naše činnost na očištném stupni má být rovněž hrou, ale hrou, které je schopen dospělý člověk. Nazvali jsme ji "broušení skla". Člověk má vědět, že všechno, co dělá, je nepostradatelná příprava na "broušení diamantu". Dítě neví, že si hraje vlastně proto, že potřebuje, že cítí potřebu rozvinout v sobě schopnosti vykonávat činnost dospělých, která už není hrou.

Tuto potřebu prostě má, nepřemýšlí o ní, neumí ji zdůvodnit. "Dospělý člověk si má hrát jako dítě, ale měl by si umět svou hru zdůvodnit tak, že je to nácvik k něčemu, co už nebude hrou, pouhým cvičným broušením, nýbrž skutečným broušením drahokamu.

Co to znamená potom "hrát si jako dítě", nebo "jednat jako dítě?" Být činný jako ostatní lidé, ale s vědomím, že jsem z hlediska duchovního růstu, z hlediska dorůstání do vědomě žitého věčného života dítětem, které, kdyby si s naprostou vážností nehrálo ve své činnosti, nedospělo by nikdy do takové zralosti svých schopností, aby mohlo přestat si hrát a začít být vědomým článkem bratrství věčných bytostí, které neshlížejí jen na činnost lidí jako a pouhé hry dětí, nýbrž je též inspirují a řídí, asi tak, jako rodiče zdáli řídí hru dítěte, aby nemělo dojem, že je v ní rušeno. Bdí nad tím, aby se hra nestala pro dítě nebezpečnou, nýbrž vedla k výchovným záměrům rodičů.

Od hry dítěte se ovšem nemůže chtít totéž, co od činnosti dospělých. Dítě není schopno si hrát s něčím a na něco, co nepřináší nějaké dočasné uspokojení. Např. uspává panenku. Dokáže samozřejmě, chce-li to předstírat a je-li to v záměru hry, panenku vždycky uspat. Dosahuje uspokojení podle vzoru dospělých. Většinou jde nikoliv jen o předstíraný, nýbrž skutečný efekt: Dítě se schová, uteče, přeskočí překážku atd. Tak to má být i s člověkem na očištném stupni. Nechce se na něm, aby se zatím zříkal ovoce svých skutků, nýbrž aby jenom věděl, že ani výsledky, kterých svou činností dosahuje (plat, duševní uspokojení z nějakého řešení, studia apod.), nejsou tou pravou odměnou. Dítě ví, že si hrálo, třebaže si hrálo s naprostou vážností a soustředěností. Člověk, který není na přímé cestě k Bohu, nemusí vědět, že si hraje, i když vykonává nejvážnější životní úkoly.

Člověk na očištné cestě však musí vědět buď, že si hraje, nebo aspoň že trenuje na úkoly věčné, vykonáváním úkolů časných.

Není snad třeba říkat, že představa nebe jako místa nebo stavu absolutního klidu za stálé blaženosti, je představa zcela falešná. Nebe je stav naprosté svobody, tedy nemůže být závislý na místě, času, prostoru, je to svobodná existence charakterisovaná nepřetržitým bdělým stavem vědomí očištěného od myšlenkového pohybu. Myšlenkový pohyb jako jiný druh pohybu má své zdůvodnění jen v tom, že živý organismus má omezené možnosti existence, takže je mu umožněno, aby za vším šel, aby dosahoval, co se v rámci jeho možností dosáhnout dá.

Ve stavu nebe je tomu jinak. Vědomí není omezeno tělesnými, prostorovými a časovými možnostmi, a proto může být činné bez pohybu. Zevnímu pozorovateli se ovšem chybně jeví takový stav bez pohybu jak myšlenkového tak fyzického, jako mrtvý klid, avšak pravý opak je pravda. Je to nejživější klid, jaký si lze představit. Je to rozšířené vědomí za hranice prostoru a času.

Ovšem působení takového vědomí člověku odkázaném na omezení fyzického života, musí se jevit jako abstraktní. Na tom konečně nezáleží. Záleží však na tom, aby si byl člověk od začátku své přímé cesty vědom toho, že při celém duchovním vývoji jde vlastně především o ustavičné rozšiřování vědomí. Vývoj jde prostě dál po téže linii s jakou se setkáváme v přírodě. Vědomí lidské je širší než vědomí zvířecí, a to je širší než vědomí rostliny. Dítě ví, že si hraje a přesto bere svou hru s naprostou vážností, i když radostnou. Dovede se na ní soustředit, jakoby stála za tolik, jako činnost dospělých. Pán Ježíš chce, aby toto vše napodobil dospělý člověk, protože z hlediska Ježíšova, spojeného ve vědomí s Otcem, je všechno, co člověk dělá, beztak jen hrou, právě jako počínání dítěte v očích dospělého.

Přesto je třeba naučit se provádět hru se soustředěností, radostí a láskou, aby byla dokonalá, abychom se osvědčili v malém, a měli tak právo dokázat, že po zvládnutí malého (broušení skla), může se nám svěřit i větší úloha (broušení polodrahokamů a posléze drahokamů).

Převédeno ještě jednou na otázku zla a dobra:

Je samozřejmé, že ten, kdo se věnuje hře, není zatím schopen věnovat se skutečné práci. Z tohoto hlediska je jeho hraní zlom, je to neodporování zlu na úrovni očištné. Člověk se tříbí hrou, a jinak se zatím tříbit neumí a nemůže, a to je služba dobru. Je to ale služba dobru jen tehdy, když hru provádí jako nepostradatelnou přípravu k pochopení a zažití vyššího dobra.

Je velmi důležité, abyste tohle dobře pochopili, neboť zde je jádro mistrovství života na úrovni očištné. Doložme si věc ještě aspoň jedním příkladem.

Další významnou radou Ježíšovou - vyjádříme si ji ve zkratce - je:

"Miluj Boha nadevše a bližního jako sebe."

Pán Ježíš ukázal velmi jasně použití této poučky na cestě očištné, později na úrovni osvěcovací a posléze spojovací. Po každé jinak. Zatím jeho vysvětlení má úroveň očištnou, tj. v období do 30 let svého věku.

Jak sám řekl, **musel** být v tom, co je Otcovo, přesto však na zavolání rodičů odchází s nimi z chrámu, z toho, co je Otcovo, a je jim oddán. Takové počínání by bylo na vyšším stupni nesprávné. Proto na vyšším stupni mohl o sobě říci, že nemá domova (že "nemá, kam by hlavy sklonil", zatímco zvířata mají svá doupata), že nemá matky ("kdo je má matka?"). Pán Ježíš nám tu tedy vlastně radí, že na cestě očištné oddanost Otci, Bohu, se má projevat jako oddanost rodičům, oddanost bližnímu ("Jak můžeš milovat Boha, kterého nevidíš, když nemiluješ bližního, kterého vidíš"), ale i to má být součástí nepostradatelného přechodu přes hru.

Pravým otcem člověka zůstává Bůh a nepřestává jím být ani chvíli, i když jej zatím člověk dokáže uctívat jen v rodičích a v bližních. Pán Ježíš neodporoval rodičům, kteří si na něj dělali právo jako na svého. To byla také jedna z ukázek neodporování zlu na úrovni očištné. Vždyť skutečnost, že rodiče považují dítě za své a požadují je pro sebe, je výrazem jejich nevědomosti o tom, že oni jsou jen přenašeči života, jehož dárcem a průvodcem je Bůh. Ví-li někdo o tom, že tomu tak je, nemá zarmucovat nikoho, kdo o tom neví, protože by mu znemožňoval plnit úkoly jeho stupně, a sobě by přerušoval svá učební léta brusiče skla.

Všichni se máme všemu naučit napřed na hmotných vztazích - proto jsme se narodili na zemi jako lidé - a teprve až se v těchto vztazích osvědčíme, znovu si totéž budeme opakovat na stále vyšších úrovních, zachovávající si přitom hmotná těla.

Myslím, že už se dá pochopit, co Pán Ježíš ukázal jako hlavní zásadu pro očištnou cestu: Být oddán rodičům (a tato oddanost představuje oddanost světským cílům, neboť rodiče vychovávají děti především k tomu, aby se děti poctivě uživily, aby byly platnými členy lidské společnosti, vedou je k tomu, aby se naučily něčemu z toho, co umí dospělí lidé) proto, že jsou především od-

dání Bohu. Protože prvním příkazem života je láska, a ta musí být na každém stupni opravdová, tudíž musí se upínat k něčemu, co jsme schopni milovat (vzhledem k míře svého poznání). Jako dítěti při hře je panenka opravdovým živým děčkem, brusiči - učedníku sklo nutným zástupcem drahokamu, tak také člověku na úrovni očistné jsou rodiče a celý život na hmotné úrovni bez mezer, ve veškeré své složitosti, nástroje, jemuž vděčí za to, že se jednou bude moci setkat s Bohem.

Je však také třeba, aby člověk nezůstal neustále na úrovni hry. Proto je od začátku přímé cesty

a) občas volán Bohem asi tak, jako je dítě voláno rodiči, aby si a chvíli přestalo hrát a šlo se umýt, najíst, vyspat atd.,

b) veden a poučován.

Jakým způsobem se to děje je popsáno symbolikou Ježíšova života, zázraky před jeho narozením, okolo něho a po něm až do křtu v Jordánu. Není toho málo, přestože máme o tomto období jeho života nejméně zpráv. Je to zejména:

Zvěstování anděla Panně Marii, že se jí narodí dítě, které bude synem Božím.

Tento moment je významným mezníkem v životě člověka. Jeho nesmrtelná duše se dovídá, že člověk na své pouti pomíjejícím životem dospěl tak daleko, že nic nestojí v cestě, aby se v něm zrodilo vědomí věčného života. Do jaké míry a jak se o tomto dozrání situace dovídá i ZEVNÍ vědomí, které je naším vědomím o sobě a okolním světě, se nedá v tomto úvodě vypsát, protože způsoby i míra jsou rozličné. Popisuje to ve svých spisech Pascal, Wortsworth, Keats, Whitmann a jiní známí mužové vědy a umění.

Narození Páně v Betlémě se všemi průvodními zázračnými jevy.

Všechny zázraky vlastně popisují ono vnitřní nadšení, které je průvodním zjevem zrození vědomí, že jsme věční, a že věčný prvek v sobě musíme povýšit na vedoucí složku naší osobnosti. Od tohoto prvního závanu věčnosti, které k nám zatím ještě nemluví - je nemluvnětem - je ovšem ještě daleká cesta k synovství Božímu a odtamtud k neodvozené věčné existenci.

Navštívení sv. Tří králů, jejich dary, znamená významný fakt, že zrozením pocitu věčné podstaty rozsvěcuje člověk v oblasti bytostí, které zvítězily nad smrtí, své vlastní světlo, které tyto vítězové vidí, a proto pomáhají svými dary k posílení věčného života v člověku. Jako si lidé pomáhají na úrovni lidské také proto,

že se vzájemně vnímají a jeden poznává potřeby druhého, tak je tomu přirozeně po zrození ve věčném světě.

Ti kdo dosáhli vědomého věčného života (lidově: jsou v nebi) mají zvláštní úkoly vůči všem, kteří jsou na jeho okraji. Tady máte možnost dovědět se o jednom z úkolů lidí v nebi a udělat si jakousi představu o tom, co je obsahem jejich činnosti. V Písmu sv. je tato jejich činnost popsána pohybem ze vzdálených míst k místu narození Páně. Je to krásný příklad použití symbolu prostorového pro činnost vymykající se z rámce času a prostoru.

Útěk Páně do Egypta po napomenutí ze strany tří králů a po vnuknutí andělem představuje počátky schopnosti rozlišovací mezi hodnotami věčnými a časnými, s čímž souvisí i schopnost rozeznat, co se má provést v čase a v prostoru, aby to mělo co nejlepší vliv na vnitřní postup. Celý příklad Ježíšův není návodem k životu v ústraní, nýbrž k životu vrcholně činnému, a proto na každém kroku se v něm poskytují rady, jak řídit činnost, jak žít mezi lidmi, jak zařídit a postupně měnit vztah k nim. Začátek zmíněné schopnosti rozlišovací je naznačen třemi dary tří králů, které nejsou obyčejnými věcmi. Útěk do Egypta představuje zase důrazné varování před neosvíceným lidským rozumem, který zatím má v člověku nadvládu a dokonce si ji ještě dlouho zachová. Herodes (neosvícený rozum) má dokonce moc dát setnout hlavu sv. Janu Křtiteli (zničit některé duchovní hodnoty). Tím spíše by zničil malého Ježíška, jako ostatní mládátka, kdyby před ním neutekl do Egypta. Je to zvláštní povaha útěku. Egypt představuje pro Židy místo otroctví, ale též místo plných hrnců, neboť v době, kdy Židé pracovali v Egyptě ve stavbách tamních faraónů, po hmotné stránce se měli dobře.

Podobně je tomu s člověkem, který žije ve hmotě a nemá žádné vyšší poznání o životě věčném. Může se tam mít i dobře, ale za cenu otroctví hmotě, za cenu fyzické smrti spojené s potomní ztrátou vědomí. Malý Ježíš (sotva se zrodí vědomí o věčném životě, které se může u člověka jevit jen jako předsevzetí dobýt věčný život) se zachraňuje před rozumovými námitkami tím, že se vrací do světského způsobu života, jak jsme si už popsali, ovšem s vědomím, že provádí nepostradatelnou hru. To má za následek, že se za čas může vrátit do Palestiny, tj., že může navázat jakýsi skrytý styk se svou vnitřní věčnou podstatou, styk, který však platí jen jemu a nemá být ohlašován okolí. Vnitřní růst musí být pokud možno ušetřen sporů s jinými lidmi jinak založenými. To je také jedna stránka neodporování zlu na úrovni očištné. Už byla zmínka o několika. Žít ve světě znamená ovšem nutnost dopouštět se hříchů. Jaké rady nám dává Pán Ježíš o

hříších? Dalo by se jim snáze odporovat, kdyby člověk utekl od určitých lidí a od všech svodů, které s sebou přináší styk s nimi. Tím, že člověk má žít mezi lidmi, zavádí další zvláštní druh neodporování zlému. Radil-li Pán Ježíš neutíkat před světskou společností, musel dát zároveň celou řadu rad, jak se uchránit před jejich způsobem myšlení a jednání jinak než útekem.

Zpočátku, jak jsme si všimli, radil utéci do Egypta aspoň před světským rozumem, jinak být poddán všem, kteří si toho zasluhují. Tato rada platí jen pro cestu očištnou, nikoliv pro vyšší stupeň vývoje.

Další radou Ježíšovou je řada pouček o hříchu. Nově vysvětluje pojetí hříchu a radí především jaký postoj zaujmout při různých životních situacích. Definuje hřích jako přestupek proti vůli Boží. Pak pochopitelně na různých stupních porozumění vůli Boží něco jiného nebo něco dalšího je hříchem. Řekli byste možná, že s narůstajícím porozuměním vůli Boží vzrůstá počet možných hříchů až k povinnosti být bez hříchu. Avšak s narůstajícím poznáním vzrůstá též nemožnost dopustit se některých dřívějších hříchů.

Cesta nejlepších křesťanů je poznamenána krutým bojem s hříchem, ačkoliv v učení Ježíšově nic nenasvědčuje tomu, že by tak mělo být. Až na krátké období tří posledních dnů před smrtí na kříži Pán Ježíš ukazuje svým životem cesty, jak lze lehce překonávat hřích. Je však třeba splnit jednu podmínku, bez jejíhož splnění se boj s hříchem stává tím nejtěžším problémem.

Je třeba především hledat království Boží, tj. následovat Krista, a s tím také nevypotřebovat všechny své nejlepší síly v boji se hříchem. Křesťané byli dosud příliš pasivní při hledání království Božího a příliš aktivní ve stíhání hříchů. Situace se sice poslední dobou mění, ale nikoliv ve prospěch hledání. Křesťané se stávají benevolentnější vůči hříchu, avšak ještě více zvlažňeli ve hledání království Božího.

Řekl-li však Pán Ježíš: Hledejte především království Boží a vše ostatní vám bude přidáno, můžeme se nadít toho, že když neplníme přednostně tento příkaz, samočinně upadáme do hříchů. Vždyť slova Ježíšova jsou vyjádřením vůle Boží, a neplnit ji, znamená hřešit. Jestliže toto hledání není obsahem lidského života a jestliže zapomenutí na ten to úkol vůbec není obsaženo mezi nejtěžšími hříchy, k čemu je potom snaha o bezhříšnost v ostatních věcech?

Víme ze setkání Ježíše s bohatým mládencem, který od mládí plnil všechna přikázání, že nic tomuto vpravdě dobrému

mladíku nebyla platna tzv. bezhříšnost, když více mu záleželo na majetku než na tom, aby následoval Ježíše, který o sobě řekl, že od Boha jde a k Bohu se vrací. K Bohu se vracet, to je následování Krista. Mnozí si řeknete. Majetek nemám, nemohu tedy na něm lpět. Co mi chybí? Mýlíte se, lpění mladíkovo na bohatství je jen dobře voleným symbolem veškerého lidského lpění a zvráceného hodnocení. Lpění na dočasném životě se všemi drobnými a velkými připoutanostmi tvoří nepřetržitou řadu, v níž není místa pro pohled do věčnosti, a proto se nám tento pohled neotevře. Stáváme se tak dokonale krátkozrací, že nejsme nakonec schopni vidět za hranice dílčích zájmů.

Stanovili jsme si neprodyšná omezení života, obehnali jsme se zdmi dočasnosti a díváme se potom, že z nich nemůžeme vyjít. Stane-li se nám potom, co se stalo bohatému mladíku a jiným, že nás Pán Ježíš povolá, abychom jej následovali, zesmutníme a vrátíme se k tomu, co nazýváme "svým" nebo "svými povinnostmi". Ještě chceme udělat to nebo ono a pořád odkládáme rozhodnutí nekompromisně následovat Krista. Pak ovšem nejsme hodni jeho vedení, zůstaneme do smrti mrtví a budeme pomáhat pochovávat mrtvé, jak se výstižně vyjádřil Pán Ježíš. Jak jinak by tomu bylo, kdybychom vědomě konali všechno, co dělají ostatní o vyšším věčném úkolu života nepoučení lidé, jako hru, kterou je nutno tak dlouho zdokonalovat, až z ní můžeme přejít do skutečné služby Bohu, až bychom mohli přestat sloužit dvěma pánům.

Něco k té službě. Zase napřed to musí být služba Bohu prostřednictvím služby sobě a ve stejné míře bližnímu, a musí trvat tak dlouho, dokud se nenaučíme milovat bližního jako sebe. Není naděje, podle Bible, že budeme jednou milovat Boha, kterého nevidíme, když jsme se nenaučili milovat bližního, kterého vidíme.

Mnozí lidé hned od počátku kladou největší důraz na nediskursivní, nazíravou modlitbu, pachtí se s ní marně celá léta, jejich vývoj se však zastavuje přesně tam, kde jsou hranice jejich skutečných zájmů a meze dané rozlišováním mezi "svým" a "cizím", tedy hranice dané službou mamonu. Přítelem takového člověka je ten, kdo je mu prospěšný v nabývání nebo upevňování "svého", v upevňování hranic mezi Bohem a člověkem. Všechny hříchy, zabraňující člověku v přístupu k Bohu, se dají převést na společného jmenovatele, a tím je služba svému úzce omezenému životu především, čili shánka po blahu a spokojenosti s ním, aby se člověk v něm mohl usadit jako by to byl život věčný, jako by se s ním neměl nikdy rozloučit. Je bledý pohled na lidi, kteří

ustavičně nastavují a záplatují něco, co se nedá věčně uchovat, ba někdy ani chvíli ne, a spotřebují na tuto marnou práci všechny své nejlepší síly. Nikdy jim nezbude čas a síla k tomu, aby přinejmenším se stejnou pečlivostí se starali o život věčný. Vždycky budou mít povinnost napřed vykonat to neb ono a nápor na věčnost budou odkládat až do doby, kdy už nebudou mít skutečně sílu k tomu, aby ho provedli.

Kde se tedy má začít s nápravou? Máme začít s láskou k bližnímu? Ne, to by byl postup formální, neupřímný a dokonce z prostředka. Začneme tam, kde jsme začali jako děti. Dítě se dovede zaujmout svou hrou tak, že zcela zapomene na sebe a na své okolí. Může si to dovolit, protože jiní, dospělí, rodiče, společnost, se o ně starají. Ale dítě z toho nemá rozum, nepřemýšlí o tom, kdo se o něho stará, jen lne k tomu, kdo je má rád. Přesně tam je třeba začít.

Kdo se však postará o dospělého člověka, který přestane dbát na sebe a začne se věnovat hře? Především hrou dospělého člověka bude jeho zaměstnání, jeho poměr k práci, k okolí, k lidem, jeho záliby, pokud jsou neškodné, ale dovedou člověka zaujmout. Už proto nezačne být takový člověk přítěží pro společnost, ve které žije, nýbrž začne své okolí činit šťastnější do té míry, do jaké bude sám šťastnější. A on šťastnější bude aspoň o tolik, o kolik je šťastnější dítě oproti dospělému člověku, který se točí kolem sebe. Proč si obvykle vzpomínáme na své mládí jako na nejšťastnější období svého života? Dítě si hraje neúčinně. Z jeho hry nemá bezprostřední užitek nebo zamýšlený užitek ani ono ani jiní. Hraje si pro hru a neví, že se učí nejvyššímu umění života, umění rozšířit se za hranice sebe samého. Následovat Krista, jak jsme si už řekli, není nic jiného, než zařídit se podle něho, abychom i my, kteří jako jsme od Boha přišli, zase se k Bohu vrátili. Tento návrat na jehož začátku jsme při cestě očištění, musí nést známky nejen rozšiřování vědomí, ale i dokonalé vyjití ze sama sebe. A jím se právě má začít.

Každý člověk, který se umí soustředit na cokoliv mimo sebe, ať už je to činnost, nebo zaujetí čímkoliv, je na správné cestě od sebe k Bohu. Vzpomínáte, jak Pán Ježíš vyhledával ty, kdo se dovedli něčemu věnovat s veškerou silou, ať už dobrému nebo špatnému. Když mu bohatý mladík řekl, že žije bez hříchu od mládí, rozjasnila se jeho tvář, když se k němu obrátila kajícně Maří Magdaléna, lotr na kříži, neobrátil je k sobě z pouhého milosrdenství, nýbrž také proto, že před tím intenzivně žili, naučili se soustředěně provádět svou světskou činnost. Byla naděje, že

stejně soustředěně a úspěšně se budou umět věnovat věčným úkolům.

Radí-li Pán Ježíš apoštolům, jak se mají modlit a předkládá jim vzornou modlitbu Otčenáš, ukazuje, že i při modlitbě si mají počínat stejně jako při činnosti. Jen si všimněte jak Otčenáš začíná. Napřed se pozdvihne mysl od člověka k Bohu, napřed se zapomene na sebe. Tomuto odvrácení od sebe odpovídají části Otčenáše,

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvěť se jméno tvé,
buď vůle tvá, jako v nebi tak i na zemi.

Teprve když se člověku podaří odpoutat se od sama sebe, smí se modlit za vezdejší chléb. Tuto proměnu musí modlitba doznat už na cestě očištné, jinak se vědomí v této fázi nerozšíří až ke schopnosti začít křest v Jordánu, k zážitku opravdového synovství Božího.

Tak tedy ještě jednou. Člověk se učí napřed nalézt střed zájmu někde mimo sebe, už dítě v předmětu své hry, dospělý člověk v jiné činnosti, ve službě společnosti, v zálibách, v kolektivních sportech atd. To je broušení skla. Jakmile v tom nabudu určitou vyspělost, začnu se soustředěním na svou věčnou podstatu.

Aby se neklopýtlo, k tomu je třeba především, aby mezitím dospěl k předsevzetí, že život věčný, vědomě žitý je jeho první úkol. Pak je naděje, že se mu podaří aspoň při modlitbě zapomenout na všechno co představuje život dočasný, že odejde nejen od sebe, jako od představitele pomíjivosti, ale i od všech her ať dětských, ať dospělých, že opravdu povznese svou mysl k Bohu. To však je příliš velký skok, který by nikdo nedokázal provést, kdyby mu nepředcházely malé výsledky tímtež směrem, a těmi jsou činně prováděné ctnosti, akty nezištné lásky, odpouštění, nezištné činnosti atd. Proč je toho zapotřebí?

Pán Ježíš řekl, že první přikázání je milovat Boha především. To je vrchol životního umění. Málokdo si dovede vůbec představit, co to je láska k Bohu, protože nemá správnou ani přibližnou představu o Bohu.

Definujme si tedy tuto lásku.

Přestože Pán Ježíš stanovil lásku k Bohu za první příkaz na cestě k Bohu, je zřejmé, že nelze tuto lásku mít v potřebné míře od prvního okamžiku cesty. I do ní je nutno dorůstat. Vzpomeňme

si, jak se apoštolové mýlili, jak sebe málo znali, když si o sobě myslili, že tak milují Pána Ježíše, že by ho nikdy nezradili a neopustili. Historie nám tento jejich sebeklam předvádí na dvou případech - na sv. Petrovi a na Jidášovi. O tom však je více psáno jinde na místech, kde je k tomu více místa. Zde je o tom zmínka jen proto, aby si nikdo, ani ten, kdo je chycen a zanícen, o sobě nemyslel, že Boha dost miluje. Dříve či později se přesvědčí, že se mýlí, že má mnohem raději sebe než Boha. A bude to kruté vystřízlivění, a byl by to konec přímé cesty, kdyby po určitém vývoji tomu tak bylo i nadále.

Pán Ježíš nejen stanovil lásku k Bohu za první příkaz, ale přiblížil její uskutečnění všem, kdo ji na sobě nezažili jako druh poznání. Definoval totiž svou vnitřní nesrovnatelnou Božskou podstatu tak, abychom ji mohli milovat, aby nám tato láska byla lidsky přístupná. Řekl: "Já jsem cesta, pravda a život." Tím nám prozradil velmi konkrétní program naší lásky k Bohu.

Především se máme naučit jej milovat jako ukazatele cesty a jako vůdce na cestě k Bohu. To se může stát teprve tehdy, když se důkladně seznámíme s jeho učením a když se jím budeme řídit. Láska k Bohu tedy začíná úctou k cestě, přijetím této cesty za vlastní, přetvořením svého života na záměrně prováděnou cestu k Bohu. Velikou oporou na přímé cestě k Bohu je ta okolnost, že pochopíme-li všechny kroky, které nám Pán Ježíš předvedl svým životem a které musíme udělat i my, můžeme v pravém slova smyslu říci, že on se pro nás stává cestou sice příkrou a trnitou, j jak se sám o ní vyjádřil, ale dokonale vyznačenou, že od té chvíle, co jsme na tuto cestu vstoupili, nejdeme sami, nýbrž s ním a po něm. Je všude, je pod námi, před námi, s námi, stává se naší cestou. Tento pocit v nás vzbuzuje radostnou lásku k němu, neboť přestaneme chápat všechno to, co se stalo před 2000 lety jako odbytou, jednou prošlou historií, a začneme ji znovu žít, tentokrát ne sami, ale s Kristem a se všemi, kteří už po ní šli před námi. Je to postupné vrůstání do věčnosti.

Podobně je tomu s pravdou, z níž čerpal Pán Ježíš. Je to pravda všeobsáhlá, a proto nevyslovitelná jednou větou. Pán Ježíš z ní odvíjel jednotlivé nejdůležitější poučky dějin svého života podobenstvími a radami. Každá jeho rada, každé jeho podobenství vyjádřené slovy nebo událostmi v jeho životě, má styčný bod s věčnou pravdou, s všeobsáhlým poznáním, které za nimi stojí. Je tedy vstupní branou do věčnosti, do poznávání věčnosti. Postupně se stává, že člověk je schopen, následuje-li Krista a přilne-li k jeho pravdě, miluje-li jí, přecházet z kterékoliv

útržkovité pravdy do stavu poznávání souvislostí pravdy ohraničené s pravdou universální. Jsou to jedinečné lekce lásky, neboť milující se přesvědčuje o pravdivosti milovaného, o tom, že jeho láska je opravdová a jaké jsou její věčné důsledky. Když se člověk poprvé skrze pravdu ohraničenou slovy ocitne tváří v tvář pravdě, která se nedá vyjádřit slovy - a kdyby se jimi vyjádřila, přestala by být, čím je - vskutku pochopí, že se ocitl za hranicemi všeho projeveného, za hranicemi vesmíru, že jeho malá osobnost už není jeho vězením, nýbrž odrazovým můstkem, právě takovým, jakým je každá pravda vyslovená Pánem Ježíšem.

Je velmi důležité, abyste porozuměli, jaký propastný rozdíl je mezi slovy Ježíšovými a našimi. Jeho rady vyplývaly ze zkušenosti o věčném životě, o němž řekl, že On a Otec jedno jsou. Tento bezprostřední výron jeho slov z věčné pravdy je nám zárukou, že od jeho slov je blízko, blizoučko zpět k věčné pravdě, že ona jsou jen slabým obalem věčné pravdy, tj. Boha. Kdykoliv se nám podaří proniknout zpět za jeho obal, ocitáme se tváří v tvář Bohu nebo aspoň "zázrakům", tj. zažíváme převrat, který z jiných slov vzdálených pravdě, nemůže vzniknout. Převrat ten spočívá v tom, že pomocí jedné rozluštěné pravdy vyslovené Ježíšem pronikáme více či méně do celé obsáhlé pravdy, z jedné pravdy poznáváme velikost Boží, lásku jeho k tvorstvu, jeho ustavičnou péči o nás atd., a to v nás způsobuje vzrůstající lásku k Bohu.

Proto Pán Ježíš vysvětloval smysl svých podobenství aspoň svým apoštolům. Rozřešená pravda ovšem zavazuje k následování. V řešení je však obsažena síla přiblížení se k Bohu, a proto rozřešení kterékoliv Ježíšovy pravdy poskytuje i možnost se jí řídit.

Nyní snad aspoň trochu chápete, proč Ježíšovo slovo mělo schopnost vyléčit malomocného nebo vzkřísit mrtvého. Celý zázrak spočíval v jiné kvalitě slova než jakou má slovo naše, v jeho těsné blízkosti k absolutní pravdě a tím také k absolutní moci. Řeč, kterou jsme se naučili mluvit od svého okolí, je bezmocná, řeč, která vyplývá z poznávání duchovní pravdy - ať už je vyslovena aramejsky, česky nebo jinou formou - je více než zvukovou podobou, je vyjádřením všemocné vůle, nikoliv lidské omezené vůle. Pán Ježíš vyslovil třeba slovo "otevři se", když chtěl otevřít sluch hluchého nebo zrak nevidomého. Do slova "otevři" byl schopen vložit moc otevření, protože byl s touto mocí spojen. Nepokoušejte se to napodobovat! Pán Ježíš napřed sebe otevřel vůči věčnosti, zavedl v sobě ustavičný kontakt s věčností. Teprve až i my zavedeme toto spojení, bude mít naše slovo podobný účinek. Před tím ho může mít jen tehdy, když někdo jiný v takovou jeho

moc bude tak skálopevně věřit, jako mnozí lidé věřili Pánu Ježíši. U těch a vůči nim se mu snadno dělaly zázraky, jak sám řekl.

Kdežto u těch, kteří se dokázali ohradit hradbou nevíry, ani Pán Ježíš nemohl činit zázraky. Co je tím vysvětleno? Že nestačí, aby u jednoho (např. u Ježíše) byla schopnost někoho uzdravit mocí slova bezprostředně tryskajícího z moci Boží, nýbrž je zapotřebí svolení druhého, který má být uzdraven, a to svolení bezvýhradného. Proto mohl Pán Ježíš říci po uzdravení kohokoliv: "Víra tvá tě uzdravila." Nevěřící lidstvo se tedy dnes např. úspěšně brání před zázraky a také před převratem z poznávání částečného a postupného k poznávání kvantového. Uzdravení nemocného zázrakem bylo vždycky přenesením určitého množství, kvanta poznání z Pána Ježíše na uzdraveného, avšak toto množství nenacházelo u většiny přirozené prostředí v němž by se udrželo, takže se vstřebalo - vyschlo. (Z deseti uzdravených malomocných jen jeden přišel poděkovat). Pán Ježíš vyslovil také jednu velmi důležitou poučku, že je snazší pravdou přemoci nemoci, uzdravit, než zbavit někoho hříchů, tj. nevědomosti, která způsobuje hříchy.

V Novém zákoně je též napsáno, jak se má postupovat na cestě pravdy i jaká je nejlepší její příprava. Svatý Pavel, dříve než se stal apoštolem Páně pronásledoval Krista, a proto i všechny, kdo zastávali jeho učení, křesťany. Nečinil tak z krutosti ani z pouhé nevědomosti, nýbrž především proto, že mu záleželo na pravdě a spravedlivosti. Domníval se, že křesťanství je odrodilost, že je to služba lži, nepravdě, že život křesťanský je život nepravý. Zasvětil svůj život dobru, nebo tomu, co považoval za nejvyšší dobro, a proto byl dobře připraven k přijetí skutečné pravdy, poznal Krista. Pán Ježíš projevoval stejnou zanícenost pro pravdu, spravedlnost a pravost.

Vždyť na samém počátku své učitelské dráhy vymrskal kupce a penězoměnce z chrámu. To byl jediný násilný skutek, který provedl, kromě vysušeného fíku, který nenesl ovoce.

Čili návod k následování je jednoduchý. Pán Ježíš radí životem Pavlovým a životem svým, už vystoupením ve chrámu ve 12 létech, že na každém stupni poznání, první, čeho je třeba, je zanícenost pro pravdu. Aktivním výrazem tohoto zanícení je prosazování spravedlnosti, touha žít pro to, co je pravé, pravdivé, spravedlivé. Ve vnitřním životě pak touha žít bez hříchu, dále neprohřešovat se proti lidem, prosazovat všechno co považujeme za správné jak v sobě, tak ve svém okolí i za cenu velkých omylů spáchaných nevědomostí, ale zároveň touhou po spravedlnosti.

Díváme-li se na dnešní vření ve světě a všímáme-li si především toho, kolik je ve světě lidí zanícených pro něco, co považují za spravedlivé, kolik žije na světě lidí bojujících za větší sociální spravedlivost, za pravdivé myšlení oproštěné od pověr, za vědecké poznání, a kolik je jich mezi nimi, kteří jsou schopni nasadit za vyšší spravedlivost nebo za vyšší poznání, za vědecký a technický pokrok i život, tedy to nejdražší, co člověk má, pak si musíme přiznat, že i když mnozí z nich nemají objektivní pravdu, jsou připraveni k přijetí učení, které vede k věčné spravedlnosti, právě jako byl připraven sv. Pavel, přestože pronásledoval křesťany. To je také jeden z důvodů, proč se Pán Ježíš při své popravě mohl upřímně modlit za své popravčí k Otci: "Odpusť jim, neboť nevědí, co činí", a proto mohl doporučit v rozhodném okamžiku Jidáši, který váhal, se zradou Pána Ježíše: "Co chceš učinit, učiň rychle!"

Konečně nejvyšší formou lásky k Bohu je láska k životu. Každému živému tvorů je vštípena láska k životu a to je největší dar jaký si přinesl s sebou na svět. Člověk sice zatím miluje svůj individuální život, pak život svých nejbližších, jako třeba matka život svého dítěte, a tak to jde dál. Už při lásce matky k dítěti, aniž to matka pozoruje, dostává se za hranice sama sebe, a to často velmi opravdově, s celým srdcem, s veškerou myslí a s celou duší, právě tak, jak si to přeje Pán Ježíš, aby byl milován Bůh.

Život se stává milujícímu člověku nejlepší školou k dosažení lásky k Bohu. Od lásky k vlastnímu dítěti je už jen krůček k lásce k bližnímu, a odtamtud jen skok k lásce k Bohu. Zatím co všechny lásky před touto nejvyšší byly konkrétními láskami k určité formě života, láska k Bohu je láska k životu jako takovému, neboť Bůh je život jako takový, ničím méně. Není jen dárce všech těch drobných životů a živůtků, nýbrž i životem samým. Je-li tomu tak, pak přestává být záhadou, nýbrž je někým, s kým se setkáváme denně, a kterého neustále milujeme, ale zatím jen v konkrétní formě určitého života. Není třeba potírat tyto konkrétní lásky, jak se mylně domnívají někteří náboženští myslitelé, ale obdobně jako zacházíme s cestou a pravdou, je třeba zacházet i s nimi. Vidět v nich odrazový můstek, cvičné pole, hru lásky, hru života, při níž se učíme opravdu žít, jak jsme ještě nezačali.

A zase platí: Nenaučíme-li se žít tak, abychom žili aspoň běžně spravedlivě a stále upřímně na straně pravdy a přispívali k životu nejen svému, ale i jiných, pak se marně modlíme a marně čekáme, že nějaké vyšší formy náboženského projevu nás spasí. Nedočkáme se žádoucích výsledků, i když se pilně soustředíme

na Boha, i když konáme namáhavé pouti a oběti. Pán Ježíš řekl: "Nechci oběti, ale lásku."

Známe tři stupně modlitby:

1. prosebnou a děkovnou,
2. rozjímavou,
3. nazíravou.

Jedině nazíravá spojuje vědomě s Bohem, avšak není možno se k ní dopracovat přeskočením prvních dvou stupňů. Modlitba prosebná a děkováná je neúčinná, jestliže dovedu být vděčen jen Bohu a nikoliv napřed **všemu a všem, co a kdo zprostředkuje jeho milost**, tedy všem podmínkám života, lidem. Kdo se chová nevděčně vůči těm, kdo nám předávají dary otcovy, prozrazuje, že nedomyslel, komu je vlastně nevděčný. Ať se nevymlouvá, že při tom Bohu vděčný je a že by kazil člověka, kterému by projevoval vděčnost namísto Bohu. Vděčnost však se nemusí projevovat pochlebováním nebo něčím, co kazí člověka. I nalezení takové formy, která nikoho nezkazí, je součástí pravé lásky k bližnímu, která má mít také výchovný charakter.

Také nelze bez následků vynechat rozjímavou modlitbu, avšak zase není možno ji oddělovat od života. Světský člověk také rozjímá o světských záležitostech a tak si umožňuje soustředěnou přípravou na uskutečnění svých záměrů. Největší ze všech uskutečnění - setkání s Bohem, vyžaduje ovšem také soustavnou přípravu rozjímavou modlitbou, ustavičně prováděnou způsobem života, ustavičně uskutečňovanou v denní praxi. Proto jsem si dal práci a napsal jsem Postilu, výklad nedělních čtení a evangelií, aby si každý mohl během jednoho roku zrevidovat veškeré své myšlení a jednání.

Nicméně není správné věnovat veškerou péči jen myšlenkové, ideové náplni cesty, nýbrž je třeba zvládnout kromě techniky života také techniku modlitby. Obojí zvládnutí techniky nesmírně usnadňuje celý vývojový proces, i když o technice platí totéž, co o technice malířské nebo hudební. Umělecké dílo, a tím je i umění spojit své vědomí s Bohem, nevzniká pouhým zvládnutím techniky, ba nikdy jen tím, nýbrž také pomocí schopností ducha, a ty se v hojné míře vybaví, jestliže člověk zvládne techniku natolik že o ní nemusí přemýšlet, že se mu stane samočinně přidanou věcí. O technice a umění modlitby si řekneme v další kapitole. Technice života nás učí rodiče, škola, společnost svými zákony a ustanoveními. Umění života se musíme naučit sami podle dispozic, které tu byly dány.

Pán Ježíš nás přišel povolát k věčnému životu. Toto své volání výstižně znázornil podobenstvím o svatební hostině. Většina pozvaných se vymlouvala na to, že nemá čas se dostavit. Ti všichni neusedli ke svatební hostině, protože si život neuspořádali tak, aby hostina svatební, tj. vědomé spojení s Bohem, bylo to nejvyšší a v tom smyslu první, čeho mají dosáhnout. To je ta největší tragédie všech lidí, kteří uznávají správnost takového dosahování, potřebu vrátit se do otcovského domu, ale týmiž ústy, kterými to přiznávají, tvrdí, že nemají čas. Umění života spočívá právě v tom, že člověk ať dělá cokoli, nedělá nakonec nic jiného, než se ustavičně podílí na svatební hostině Boží, i když zevně se jeho činnost nikterak neliší od činnosti ostatních lidí. Není třeba utíkat od jakékoliv činnosti nebo ji odbývat, nýbrž vykonávat ji pro její vnitřní smysl lépe než ti, kteří všechno konají jen proto, že to má smysl a spojitost s pomíjejícími hodnotami.

Pán Ježíš k podivu všech, kteří nerozumějí hluboké symbolice jeho podobenství, vykládá o velmi přísném trestu, který stíhá toho, kdo sice přijde ke svatební hostině, ale není oděn do svatebního roucha. Je z ní vykázán a je mu hrozeno velkými tresty.

Znám mnoho lidí, kteří si udělali čas na styk s Bohem v tom smyslu, že se např. denně nějakým způsobem obraceli svou myslí k Bohu, a přece, když při tomto počínání zestárli, divili se, proč nedosáhli vědomého spojení s Bohem, proč ani jednou jejich duše nezasedla ke svatební hostině se svým ženichem Ježíšem. Neměli svatebního roucha. Všechno, co podnikali, ať už v životě nebo při modlitbě, prováděli jako svou všední, někdy dokonce **nepříjemnou** povinnost. Tak se ovšem k Bohu nedojde.

Nejvyšší smysl všeho, co se v životě vyskytuje musí **posvětit** všechno konání a myšlení, musí všechno **odít svatebním rouchem**, nic nesmí být všední, protože všechno se dělá kvůli svatbě s Nekonečnou láskou.

Takový život je životem mistrovským, a není snad třeba říkat, že napřed mu předchází život učedníka. Život učedníka je také životem sluhy, možná otroka, který nemůže očekávat odměny. To jsou postoje, které nejprudčeji připravují člověka na mistrovství života. Člověk však nikdy, ani na začátku, nemá být sluhou nebo otrokem sebe nebo někoho jiného než Boha.

Dvěma pánům nelze sloužit. Mnoho se pokazí tím, že člověk hned na počátku očekává kdo ví jakou odměnu. Tím znehodnocuje svou cestu a vzdaluje se jejímu nejvyššímu cíli. Proto je nejlepší, když napřed pracuje jako otrok, a to do té doby,

dokud stává nebezpečí, že by se příliš těšil z darů a pro ně zapomněl na cíl.

Mistrovství modlitby

Mistrovství života nelze dovršit bez mistrovství modlitby, i když je pravda, že modlitba, ať jakéhokoliv druhu, nespĺňuje nic více než:

a) plnění příkazu "hledejte **nejprve** království Boží",

b) splnění většiny blahoslavenství, které přednesl Pán Ježíš ve svém horském kázání.

Během těch 2000 let existence křesťanství jsme byli svědky jak velkého přeceňování některých forem modlitby, tak i hlubokého podceňování jejího významu.

Obojí je omluvitelné, protože naprostá většina křesťanů se řídila jen přímými příkazy a náповědmi Ježíšovými, méně nejhlubším smyslem jeho podobenství, a téměř nikdo symbolikou jeho života. Té se obvykle buď vůbec nerozumělo, nebo se vykládala jen jako poukazy pro život, ale nikoliv pro modlitbu. A zatím Pán Ježíš ustavičně, celým svým životem, dával poučení, jak se modlit na kterémkoliv stupni duchovního vývoje.

Nejhorší bylo, že smrt Páně na kříži a všechno, co jí předcházelo, se vykládalo jen jako spasitelský výkon a nikoliv zároveň jako dovršení mistrovství modlitby, k níž už před tím Pán Ježíš ukázal stupeň učednický a tovaryšský.

Na stupni očištném, učednickém, znázorněném od narození Páně až po křest v Jordánu, bychom měli dojem, že vůbec neexistovaly poukazy k modlitbě, a to proto, že dějem začátku života Páně se dá popsat jen účinek modlitby, nikoliv její způsob. Účinky jeho modlitby tehdy ještě nebyly "zázračné" nebo neměly být zázračné, a proto je správné, že o nich není v Bibli řeč a že všechny takové zmínky obsažené v apokryfech, byly z oficiálního znění Bible vynechány. Přesto však Pán Ježíš zanechal po sobě z té doby důležitý vzkaz: "Což nevíte, že musím být v tom, co je mého Otce?" Tím zároveň potvrdil, že hluboký výklad a uskutečnění Otčenáše v životě je pro tento stupeň nezbytné. To si vysvětlíme dále.

Na stupni osvěcovacím, znázorněním od křtu v Jordánu až po smrt na kříži měla modlitba Páně zázračné účinky. Kromě jiného odpouštěla hříchy, co Pán Ježíš označil za nejvyšší její účinek. A tohoto vlivu modlitby na život musí být na tomto stupni dosaženo. Na stupni osvěcovacím má modlitba zázračné účinky, a nemá-li jich, není to modlitba odpovídající tomuto stupni, vzniká disharmonie mezi ní a životem, a to vede k velkému utrpení. My si také vysvětlíme, co se tím zázračným účinkem míní.

Pán Ježíš předvídal, že právě také pro tyto zázračné účinky se bude s tímto způsobem modlitby člověk jen velmi těžko loučit a že bude muset být pravděpodobně okolnostmi přinucen tuto modlitbu se zázračnými účinky na hmotné úrovni zanechat. Odtud zoufalá modlitba Páně "Jestli je to možné, odejmi ode mne tento kalich, ale ne má, ale tvá vůle se staň." A jak víme z historie života Páně, vůle Boží byla, zakončit období zázraků a soustředit veškerou pozornost na největší zázrak, na smrt a vzkříšení.

Začátek třetího stupně modlitby je znázorněn smrtí na kříži, je velmi podrobně popsán ve všech dalších stupních přes zmrtvýchvstání, seslání Ducha svatého, až po nanebevstoupení. To všechno jsou dějem vyjádřené vnitřní stavy modlitby. Kdo umí v Bibli číst tímto způsobem, poznává, že dosud nikde ve světové literatuře nebyl celkový vzestup člověka k Bohu tak zřetelně a podrobně popsán, jako právě v Novém zákoně, že jsou tam podrobně rozvedeny zákony postupu, které jinde dodnes jsou tradovány jako tajné jen ústně zvláště vybraným jedincům.

Na očištném stupni je nejtěžším problémem i po nejupřímnějším předsevzetí hledat především království Boží. Člověk co chvíli se přistihuje, že žije pro hru, která se mu buď příliš líbí, nebo jejíž průběh je příliš myšlenkově a časově náročný. Zcela snadno se lze ztratit ve hře a zapomenout jaký má smysl. A přece jen je nutné, aby i v tomto stupni byl člověk v tom, co je jeho věčného Otce. Toho se nedá docílit ani nejlépe pojatou hrou. Na pomoc musí přijít modlitba. Ta musí zastat úkol prosby a klepání, po němž podle slibu Pána Ježíše bude otevřeno.

Modlitba na tomto stupni má nadále povahu zevní modlitby, nebo aspoň modlitby slovně vyjádřitelné. Tuto povahu bude postupně ztrácet, protože řeči jsme se naučili teprve po příchodu na zem a především proto, abychom se mohli dorozumívat s lidmi, avšak ani zdaleka to není nejdokonalejší dorozumívací prostředek. Zaručeně je zbytečný pro dorozumívání s Bohem, pokud člověk nelpí na něm jako na jediném prostředku dorozumění. Může mu však být ponechán až na kříž, ale tam v rozhodující fázi umírání

se musí přecházet na vyšší stupeň dorozumění s Bohem odpovídající této poslední fázi vývoje. Jak je to míněno, vyplyne z rozboru Otčenáše.

Avšak dříve než se pustíme do tohoto rozboru, podívejme se na lidský život ze stanoviska těch, kteří na sobě poznali pravý smysl modlitby. Z tohoto hlediska lze všechny lidi rozdělit zhruba do tří skupin:

Do **první** patří ti, kdo nepotřebují modlitbu pro svůj způsob života, a těch je nejvíce. Jsou mnozí mezi nimi, kteří se dokonce modlí, ale ve skutečnosti modlitbu nepotřebují. Modlí se buď ze strachu před špatnými následky bezbožnosti nebo z tradice, podle toho jak byli o modlitbě poučeni. Nepotřebují modlitbu už proto, že jsou tak zabořeni do hry života, že ji vůbec nepovažují za hru. Nejednají jako děti, které si před hrou řeknou, na co si budou hrát, nýbrž od začátku až do konce si hrají, jako by nic jiného kromě té hry neexistovalo. Všem těmto lidem se stává, že dříve nebo později jsou bolestně vytrhováni z této hry, protože nic na světě netrvá věčně, všechno tu má ráz provizoria. Tito lidé pak tomuto vytržení ze hry říkají osud, posléze smrt. Tím vlastně nic nevysvětlují, ani nechtějí nic vysvětlit. Chtějí se vlastně zbavit potřeby vysvětlit si, proč se s nimi děje to neb ono. Řeknou "osud" a snaží se soustředit na jinou hru, v níž jim "osud" nebrání. Takto často pracně navazovaná možnost ještě i dále si hrát nějakým jiným způsobem ovšem vždycky končí, neboť končí pozemský život a před tím dávno končí postupně všechny svazky navozené během hry.

Viděl jsem většinu těchto lidí umírat s velkým otazníkem v duši: "Žil jsem tu jen proto, abych byl jiným lidem partnerem v životní hře nebo abych někoho přivedl na svět, kdo mohl pokračovat v podobné hře, jakou jsem procházel já, až do úplného opotřebení organismu?" Nenechme tyto otázky bez odpovědi. Hra měla výchovný smysl. Kdyby však život končil fyzickou smrtí, neměla by ho. Protože však nevidíme za hranice smrti, je nám tento smysl skryt.

Na úrovni, na které tito lidé žili, nebylo možno je jinak vychovávat než hrou, a právě jejich soustředěnost na hru byla tím nejdokonalejším výchovným prostředkem. Kdyby se dítě nenaučilo soustřeďovat se na hru (na to, co je baví), nedokázalo by se později soustřeďit na vážnou činnost, která je někdy méně zábavná, a proto je k ní třeba dlouhé průpravy přes zábavu.

Do druhé skupiny lidí patří ti, kteří z nějakých důvodů už nejsou tak zaujati hrou, že by ji považovali za jediné potřebné a že

by byli na ni tak soustředěni, že by neslyšeli např. volání matky k obědu, k odpočinku apod. Stává se jim však, co tak výstižně vylíčil Pán Ježíš v podobenství o svatbě. Slyší volání Boží, jako v podobenství slyšeli lidé zvaní hospodáře na svatbu, ale všelijak se vymlouvají že mají mnoho práce a nemohou ještě přijít. Přejí si, aby jim bylo dovoleno vykonat napřed to neb ono, zkrátka aby si svou hru mohli dohrát až do konce, aby ji nemuseli přerušit. Takoví lidé už nepovažují zásahy do své hry za pouhý osud, nýbrž za řízení. Proto jsou schopni se upřímně obracet k Bohu, ale intenzivněji jen tehdy, když slyší jeho volání, když jsou vytrženi ze hry buď nemocí nebo ztrátou partnerů ve hře nebo pokažením hry. Jakmile toto volání dozní, zase v modlitbě umdlévají a vracejí se ke své přezaměstnanosti životní hrou.

Cesta životem těchto lidí bývá nejtěžší. Nepatří plně ani světu, ani Bohu, a mnozí z nich se mylně domnívají, že je třeba opustit svět, aby bylo možno sloužit Bohu. Neklid, který zažívají, je ovšem známkou toho, že nastupují vyšší cestu životem, že jim už staré pohodlné cesty nevystačují. Největší chyba těchto lidí spočívá v tom, že nedbají hlasu Ježíšova. "Pojďte ke mně všichni, kteří obtíženi jste, a já vás občerstvím". Oni totiž často se cítí unaveni a obtíženi životem, ale hledají jen východisko z určité situace, nesnaží se jít za Kristem, čili opět jen obvykle záplatují starý život, nezaměňují jej za život nový, jehož nositelem je Ježíš Kristus. Jakmile se však k tomu odhodlají, zařazují se do třetí skupiny lidí.

Do **třetí** skupiny tedy lidé teprve během života dorůstají. Nikdo do ní nepatří vědomě od narození. Také v této skupině jako v předešlých jsou začátečníci, pokročilí a dokonalí. Je to nastoupení přímé cesty k Bohu, protože na ní člověk napřed obvykle jen některou část svého života, třeba modlitbu, považuje za prostředek k vědomému spojení s Bohem, později čím dále tím více složek svého počínání, až nakonec celý svůj život se vším všudy. Člověk se obrací čelem k Bohu a zpočátku téměř vždy zády ke světu, neboť přestává vidět svůj cíl v čemkoliv časném a začíná jej spatřovat ve věčnosti.

Domnívá se od samého počátku této proměny, že věčný cíl je mu milý nade vše, ale ještě dlouho je mu milejší ten, pro koho tento cíl hledá. Chyba však není v tom, že jej hledá pro sebe, ale v tom, že sebe považuje za své pravé já. Celý vývoj se pak ubírá cestou postupného vymaňování z tohoto sebeklamu, až se dovrší taková proměna, že si nepřeje získat Boha pro sebe, nýbrž sebe pro Boha, že se mu chce celý dát. Teprve pak nastupuje pravou cestu od sebe k Bohu, teprve pak je naděje, že se s ním setká

zřetelněji, než se dosud setkával s lidmi a věcmi. Taková setkání ho přesvědčují především v tom, že pravým středem jeho života je věčnost, věčný život v Bohu, seznamují ho stále důvěrněji s obsahem tohoto života. Dovídá se a začíná pociťovat, že není oddělenou bytostí od Boha a od jeho tvorů, zkrátka začíná prožívat náramné rozšíření života za hranice smyslového a rozumového vnímání.

Pořád však je třeba mít na paměti, že tento pokrok je možný jen do té míry, do jaké se člověk vzdává sám sebe. To je pochopitelné, protože lidské já je představitelem jistoty pozemského života a lpění na odděleném životě od ostatních, tedy i od Boha, je strážcem nevědomosti o věčném životě, je světlem, kterým se dají osvítit cesty pozemského života, ale které nepronikne do hloubek za časem a prostorem. Má schopnost jen přijmout myšlenku o věčnosti, ale uskutečnit ji nemůže jinak, než že od sebe ustoupí.

V každém ze tří skupin lidí jsou takoví, kteří o sobě tvrdí, že věří na Boha, ale teprve ti poslední věří více v jeho moc než v moc jeho zákonů. Poznávají totiž stále zřetelněji, že tentýž zákon na různém stupni vývoje má různý dopad a že velice záleží na postoji a reakci člověka, jimiž se modifikuje (pozměňuje) následek téhož zákona. Pán Ježíš to mnohokrát vystihl různými podobenstvími: především v podobenství o rozséváči, o hřivnách, o zvaní na svatbu, o marnotratném synovi a téměř ve všech ostatních. (Rozbor byl proveden v jiných spisech). Na úrovni zvířecího a rostlinného života, tj. života přírodního, působí nemilosrdně přírodní zákony, silnější je **zákonitě** živ ze života slabšího, a bylo by bláhové považovat proto tygra za zlého a ovečku za dobrou. Všichni dělají, co podle svých možností a schopností mohou. Ovečka není uzpůsobena k tomu, aby jedla maso, a tygr k tomu, aby jedl travu.

Člověk však má možnost se rozhodnout pro různý způsob života, proto jej přišel Pán Ježíš poučit, a proto jej poučují všichni svatí, proroci, vědci a technici, proto se snaží různí vládcí země přesvědčit lid, aby jednal podle jejich záměrů, a proto píší ZKN. Poučený člověk může se rozhodnout lépe, nepoučený se málem podobá zvířeti, musí se řídit svými přírodními instinkty, světlo rozumu jej neuchrání před ničím.

Zatímco rozhodnutí vůči společnosti musí dělat s ohledem na společnost - proto sv. Pavel radí k poddanosti vrchnostem - rozhodnutí o svém poměru k Bohu - a to je vnitřní poměr, do kterého, je-li toho zapotřebí, nikdo jiný nemusí nahlížet - činí

člověk zcela podle svého poučení, vůle a postupně nabytých schopností, v nichž se člověk může ocitnout, působily záporně na jeho duchovní vývoj, nýbrž naopak, je-li dobře poučen, mohou mít právě ten nejlepší vliv na jeho duchovní vzestup. Tím ovšem nijak a ani v nejmenším nechci schvalovat utrpení jako nejlepší anebo nutný prostředek vývoje. Naopak správné poučení vždy poskytuje možnost zařídit se lépe.

Nuže, poučme se o modlitbě z Otčenáše, i když víme, že poučky o modlitbě jsou v životě Pána Ježíše obsaženy všude, začínajíc zvěstováním andělovým Panně Marii a končíc nanebevstoupením Páně. Otčenáš je slovní modlitba, je to napodobení dorozumění s Bohem podle dorozumívání s lidmi, a je pochopitelné, že s Bohem nejen není třeba se dorozumívat řečí, nýbrž že tato forma je později na závadu dalšího vzestupu, pokud na ní člověk lpí jako na jediné možné a správné. Pán Ježíš vlastně doporučuje: Ve styku s Bohem napřed napodobit styk s lidmi, protože si jiný nedovedete představit a bylo by nesprávné se do jiného vnucovat. Tuto radu nelze podceňovat, protože Pán Ježíš si pro každého šel tam, kde dotyčný byl, chodil jak mezi nemravností proslulé celníky, tak i mezi vážené vykladače Písma, proslulé formálním dodržováním Zákona.

Pro nás svou radou o modlitbě Otčenáš jde do našich styků s lidmi, ve kterých jsme nejběžnější. Navrhuje-li tedy slovní modlitbu, říká vlastně, abychom vždy začali s takovou formou modlitby, která je nám z dosavadního způsobu života nejběžnější. Všimněte si dobře určitého způsobu vyjadřování o modlitbě, že Bůh si modlitbou **jde pro nás tam, kde jsme**, nikoliv že jen my se obracíme k Bohu.

Modlitba má být opravdu vždycky **svolení** člověka k tomu, aby se Bůh směl sblížit s lidským vědomím, aby směl do lidského života zasáhnout více, než jak je obvyklé. Vzhledem k řádu, který Bůh ustanovil pro celý časoprostor, tj. pro celý vesmír, je, pokud víme, jedině člověku, a tvorů jemu podobnému, dovoleno, aby směl požádat o toto privilegium, a z úst Pána Ježíše dokonce víme, že je žádoucí, aby člověk tohoto práva použil. ("Klepejte a bude vám otevřeno".) V tomto duchu se ponese výklad Otčenáše. Pak ovšem i pořadí jednotlivých částí Otčenáše nelze považovat za náhodné, nýbrž za záměrné, a to správně volené. Můžeme si tedy pro potřebu výkladu rozdělit Otčenáš do deseti, podle zákonů Boží moudrosti za sebou následujících částí. Ještě je třeba upozornit, že výklad nebude vyčerpávající, nýbrž opravdu jen úvodní.

1. Otče náš. Což to není volání po Bohu jako po pravém našem otci? Dovolujeme si hned na začátku modlitby přivolat Boha k sobě. Což není s námi? Ovšem, že je, ale způsob, jakým s námi je, není pro účel modlitby, pro nás dostačující. Považujeme za svého otce toho, kdo nás zde na zemi zplodil, ten však v žádném případě není naším pravým otcem, protože pouze předával jiskru života, nebyl jejím původcem, sám ji získal od svých předků, a tak to šlo řadou až k Bohu. Tento výklad by se však minul svým cílem, kdybyste vše pochopili jen tak, že všechen život pochází od Boha, a proto je Bůh naším pravým otcem. Považovali byste ho sice za pravého a jediného otce, ale zároveň velmi vzdáleného úrovní, na které žije váš nynější hmotný otec a vy sami. Je to jeden z důvodů, proč Pán Ježíš radí hned po oslovení "Otče náš" se modlit

2. jenž jsi na nebesích. Bůh proto, že tvořil a tvoří, nikdy se nemusí vzdávat svého stavu nezávislého na stvořeném, a tento **stav** jmenujeme obvykle **nebem**. Jeho tvoření nemá konce právě jako nemá konce jeho stav nebes, ve kterém je, nikoliv byl někdy na začátku tvoření. Je to jiný stav vědomí než v jakém žijeme my. Vyplývá z toho, že nejen máme právo zvat Boha do svého stavu lidského vědomí, nýbrž že máme též povinnost za ním do jeho stavu vejít. Pán Ježíš nám tu dává hned na začátku modlitby na vědomí, kde máme Boha hledat. Jistě nikdo nepochybuje o tom, že stav Božího vědomí je vyšší než stav lidského vědomí, čili z obou dvou pouček vyplývá, že pravá modlitba si vyžaduje hned na samém počátku pozdvižení mysli k Bohu, nikoliv pouhé zavolání Boha do našeho pozemského stavu vědomí. On je totiž na nebesích a na nebesích zůstává, proto celá ostatní modlitba nevyjadřuje už nic jiného než jak a za jakých podmínek se lze dostat na jeho úroveň. Kdo ji pochopí v tomto smyslu, pozná, že Pánu Ježíši nešlo o to, aby nám ukázal, jak po smrti dosáhnout věčného života, nýbrž jak zde na světě do něho vejít. Přesvědčí se, že všechno stvořené ustavičně vychází z Boha, a proto má právo ustavičně do něho vstupovat. Faktu, že stvořené ustavičně vychází z Boha, že musí být ustavičně udržováno při existenci Bohem, odpovídá často tak špatně chápaný výrok Ježíšův, že se bez Boží vůle nic nestane.

Někteří lidé chybně z tohoto výroku usuzují, že člověk nemá žádnou svobodnou vůli. (Srovnejte dále s větou Otčenáše č. 5). Je tu právě rozdíl v tom, že stvoření Boží ustavičně vychází z Boha, tj. nepřebývá v něm, proto se nachází ve stavu časoprostorovém a nikoliv v nebi. To je všeobecné a nejvážnější omezení lidské vůle,

kteřé vřak v sobě obsahuje i největří lidské právo, smět požádat o zpětný vstup do stavu nebe, jak vyplývá z věty Otčenáře č. 4.

3. Posvěť se jméno Tvé je zřejmě důležitá podmínka, kterou je nutno splnit dříve než lze účinně si přát, aby přišlo království Boží. Ať si svůj poměr k Bohu představujeme jakkoliv, jako poměr k Otci, Matce, Všemocnému vládcí, k Milovanému, k Milujícímu, ke Stvoříteli apod., vždycky, má-li být tento poměr pro nás účinný v tom smyslu, aby nás uváděl do království Božího, **musí to být vztah posvěcený, tj. plný úcty**, nikoliv všední vztah, jaký máme k lidem anebo k jiným tvorům, k přírodě apod. Kdyby tato podmínka nebyla splněna, vyřkli bychom např. na začátku této modlitby Otče náš, aniž bychom si uvědomili, jaká je to pro nás čest oslovit Stvořitele. Jen si uvědomte s jakou úctou oslovujeme váženou osobnost. Jestli oslovujeme s menší úctou Věčného Otce, dokazujeme jen, že si nejsme vědomi jeho moci a lásky, zkrátka že nevěříme v jeho velikost a vznešenost, nýbrž v pouhou jeho existenci, a to nestačí k tomu, abychom pozdvihli svou mysl k Bohu.

Takové úctě se obvykle člověk teprve musí učit, proto se modlí o milost, o schopnost, aby se v něm posvětilo jméno Boží, aby je nikdy nevyslovil stejným způsobem jako se oslovuje někdo nám rovný. Dokonce by nebylo správné, kdybychom se jen spoléhali na to, že nám tato úcta nějak bude dána, nepříčiníme-li se sami o její nabytí. Snad každý z nás je schopen něčím se **nadchnout**. Z takového nadšení by mohl vzniknout nejsnáze posvěcený poměr k Bohu. Vidíme-li např. kus krásné přírody, jako třeba sv. Kateřina Sienská viděla kvetoucí louku kopretin, a byla uchváćena touto krásou tak, že se v ní posvětilo jméno Boží, jméno dokonalého Tvůrce, tak také my můžeme obrátit svou vděčnost v přírodě snáze k Bohu než kdekoliv jinde, avřak příležitostí se najde mnoho i v životě mezi lidmi. Kdo chce mít oči otevřené, snadno postřehne nesmírnou milost Boží na každém kroku svého života. Skutečně silné posvěćení jména Božího mělo u některých světců takový následek, že se nedokázali modlit více než oslovení Otče náš, jiní "vzhůru srdce" apod. a upadli do vytržení, tj. do úzkého a blízkého obcování s Bohem.

4. Přijď království Tvé. Vidíte, teprve zde na čtvrtém místě se modlíme za to, aby se vláda Boží projevila nad námi. Tady se modlíme o to, aby se vůle Boží projevila zcela vyhraněným způsobem, jak se obvykle neprojevuje, jak vřak je v další větě podrobněji určeno. Tady Pán Ježíř svým učedníkům ukazuje, že mají právo přát si vládu Boží nad sebou. Kdo zažívá v sobě nastolování této vlády, tj. kralování Boží v duři, dobře poznává,

jakou měl před tím vlastní vůli a kam vedla, a jakou má potom a kam vede.

Protože v tomto krátkém pojednání nemůže být zmínka o všech mezistupních postupného nabývání moci Boží v nás, uveďme si příklad z počátku a z konce.

Tak zvaný normální člověk chce ve všem prosazovat svou vůli a rádce je mu rozum nebo vášeň. Takto vedená a prosazovaná vůle zaplétá člověka do svazků, které buď vůbec nedovolují, aby vedle nich existoval trvalý svazek s Bohem, nebo tento svazek odsunují trvale do vedlejšího, pouze doplňkového vztahu. U takového člověka nemůže dojít k vědomému styku s Bohem ani k přechodu k vědomí o vlastní nesmrtelné podstatě. Tato počáteční, tzv. "normální" fáze vývoje lidského vědomí se dá charakterizovat jako egocentrismus, při kterém měřítkem všeho a východiskem ke všemu je naše malé lidské pomíjející já se svými zkušenostmi nabytých od chvíle narození.

Pokud si toto já uvědomuje, že všechno samo nemůže vyřešit, neboť mu chybí tak všestranné schopnosti, uchází se o světlo jiných lidských já a vybírá si z jejich schopností, co mu připadá být potřebné.

Druhá strana této vývojové řady, na jejíž začátek jsme zběžně pohlédli, vypadá úplně jinak. Malé lidské já nabylo zkušenost, že samo má velmi málo sil k uskutečnění jakéhokoliv většího a náročnějšího programu, že však zdrojem veškerého světla, síly a moudrosti je Bůh. Toto poznání samo v sobě by stačilo k tomu, aby hledalo království Boží, aby volalo po vládě moudrosti a síly ve svém životě. Přesvědčilo se však jistě o jedné důležité věci, že tato síla a moudrost nikde jinde není, než v království Božím, a že je tedy třeba do něho vejít, aby bylo možno na ní se podílet.

Přát si tedy, aby přišlo království Boží, vede k provádění něčeho zcela opačného než co provádí světští lidé. Ti, ať to vědí či nevědí, ustavičně jen berou od Boha všechno, co mají a co dokáží a co považují mylně za své. Kdežto člověk na posledním stupni žebříčku ustavičně, i v nejsvětější činnosti, se ubírá do království Božího, tedy vlastně odevzdává všechno, co ustavičně přijímá. To si budeme muset později podrobněji vysvětlit. Je to velmi jednoduché, ale pro tu jednoduchost těžko dosažitelné, lépe řečeno nedosažitelné bez vzrůstající zkušenosti o vědomém styku s Bohem. Také si později vysvětlíme, jak tento styk navázat a jak ho udržet a prohloubit.

5. Bud' vůle tvá jako v nebi tak i na zemi. Tato věta Otčenáše pochází z poznání, že vůle Boží se na nebi projevuje jinak než na zemi a že by bylo pro člověka nejideálnější, kdyby se na zemi projevovala tak jako se projevuje na nebi.

Pán Ježíš nám tu vlastně prozrazuje, že člověk může ovlivnit působení vůle Boží na zemi až do té míry, aby působila tak jako na nebi. Jak se to může stát, ukázala např. Panna Maria, která dala svolení k tomu, aby se v ní zrodil vtělený Bůh, tj. aby skrze ní nebe sestoupilo na zemi. V opačném smyslu sahá svoboda lidské vůle tak daleko, že člověk může pomocí své vědy a techniky, a ovšem také z nenávisti, zničit lidský život na naší planetě atomovými výbuchy.

Bůh se přitom zachová jen tak, že bude varovat ústy duchovně vyspělých lidí před takovým nebezpečím, avšak i kdyby došlo ke zničení celého nebo velké části lidstva, nikdy se tím neovlivní jeho základní vůle na zemi, aby všechno stvořené z něho i nadále vycházelo, tj. aby žilo na zemi, nebo obecně v časoprostoru. Zničením lidského života na zemi by se ještě nikdo nedostal do nebe, právě jako se tam nedostává sebevraždou. Pouze se odsuzuje k tomu, aby zdržením pokračoval v životě v jiných formách, možná dokonce mimo naši planetu, ale vždycky v časoprostoru.

Nezabývejme se však zničením, nýbrž možnostmi znovuzrození, možnostmi příchodu království Božího. Řekli jsme si už, že z předešlých vět Otčenáše vyplývá, že zvolání "Otče náš" není povolání Boha na lidskou úroveň, protože Bůh je na nebesích a zůstává na nich. I když se Bůh vtělil na zemi, kdo nedokázali za ním vystoupit do nebe, nechápali a nepoznávali, kdo to mezi nimi žije.

Proč Panna Maria od prvního okamžiku poznávala, že se v ní zrodí Bůh? Protože dala svolení, aby se v ní zrodil. Nezapomínejme ani na chvíli, že Pán Ježíš neučil nějaké vyhraněné cestě lásky nebo činů nebo poznání, nýbrž harmonické cestě vzestupu všemi složkami lidské bytosti, a to napodobováním.

Vyjádřil to prostým přáním "Následuj mne!" To je ve zkratce celý obsah jeho učení. Proti tomuto duchu jeho vůle se nesmíme nikdy provinit, chceme-li zůstat jeho učedníky. Svým životem pak nám ukazuje, jakou podobu na sebe má toto následování vzít v různých fázích cesty. Vybídnutí "bud' vůle tvá" vyhověla Panna Maria při andělském zvěstování, apoštolové při jejich povolání za učedníky, pak nesčetnými jinými způsoby, až nakonec

očekáváním Ducha svatého. U nikoho z nich by však nebylo došlo k dalšímu kroku kupředu, kdyby si byl opačně přál, aby je naopak následoval Pán Ježíš! Bylo by velmi užitečné, kdybyste pochopili, že právě takhle opačně mnoho lidí jedná a diví se, že jejich sbližování s Bohem nijak nepokračuje.

Modlíme-li se např. "bud' vůle tvá jako v nebi", odevzdáváme Bohu především celý svůj oddělený život vedený ve stavu naprostého pocitu oddělenosti od Boha a dokonce do značné míry od ostatních lidí a od přírody. Nemůžeme sedět na dvou židlích, držet se zároveň života v oddělenosti a toužit po spojení s Bohem. Co je silnější, nabude vrchu a zcela sprovodí z vědomí všechno ostatní. Vůle Boží nemůže v nás, tj. na zemi, o níž máme právo rozhodovat, působit za jiných okolností, než když jí k tomu v sobě zjednáme prostor, když se vyprázdníme od sebe samých. K tomu nám vydatnou měrou má pomoci správně pochopená a vedená modlitba, jak si vysvětlíme dále.

6. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. Tato prosba je snadno srozumitelná, avšak dosud asi ucházelo naší pozornosti její pořadí. Vyplývá z ní dále, že život v těle je naprosto nutný k uskutečnění předešlých přání, potom též že ani v prosbě nemáme křečkovat. Modlíme se o chléb jen na den. To souvisí s celkovým odlišným pojetím života u světských lidí a světců. Světští lidé se zařizují ve světě jako by v něm měli žít na věky, kdežto světec zase naopak, jakoby měl v tu chvíli jeho život na zemi končit. Nemusí proto zanedbávat obživu, ale v žádném případě neopomíjí ustavičnou hrozbu, že bude co chvíli postaven před nutnost odejít.

To vyplývá z jeho poznání, že dočasný život na zemi má svůj význam jen v rámci věčného života, jinak by byl bezcenný. Prosba na tomto místě Otčenáše prozrazuje správnost poučky Ježíšovy: "Hleďte především království Boží a vše ostatní vám bude přidáno." Zde v Otčenáši se podrobněji určuje, že jen tak samočinně se to neděje, že člověk musí také něco k tomu podnikat, aby se to stalo. Jenomže to nemá podnikat tak, aby se to stalo jeho hlavní starostí.

To je dostatečně zdůrazněno slůvkem "dnes" a postavením této prosby na čestném místě. Mohlo by se tedy říci, že kdo hledá království Boží, má právo, aby mu byl přidán pozemský život, protože tento život pro něho začíná mít větší význam než život světského člověka, začíná být nepostradatelným prostředkem, branou ke vstupu do života věčného. V očích světského člověka život na zemi takový význam nemá, v jeho očích to není hřivna, kterou by měl hospodařit pro život věčný.

Nyní už lze shrnout, jakou vůli má Bůh na zemi, a jakou na nebi. Když Pán Ježíš chtěl své učedníky poučit o vůli Boží na zemi, použil podobenství se stromem a s rostlinstvem. Bůh si přeje, aby stvořené se rozrůstalo, sílilo, rostlo do krásy i do plodnosti. Starost Boží, můžeme-li tak lidsky říci, spočívá především v tom, aby všichni měli, co potřebují pro rozvoj svého života ve hmotě. Tento rozvoj však není samoučelný. Pán Ježíš to dramaticky ukázal na fíkovníku, který nenesl ovoce. Vysušil ho, zbavil ho života. Takový čin nemohl uniknout pozornosti čtenáře Nového zákona. Připadá mi, že taková krutost není v souladu s láskou, kterou projevovat vůči chybujícím. On však potřeboval ukázat, že život na této zemi tu není pro život na ní, nýbrž proto, aby byl plodný v tom smyslu, jak chce Bůh.

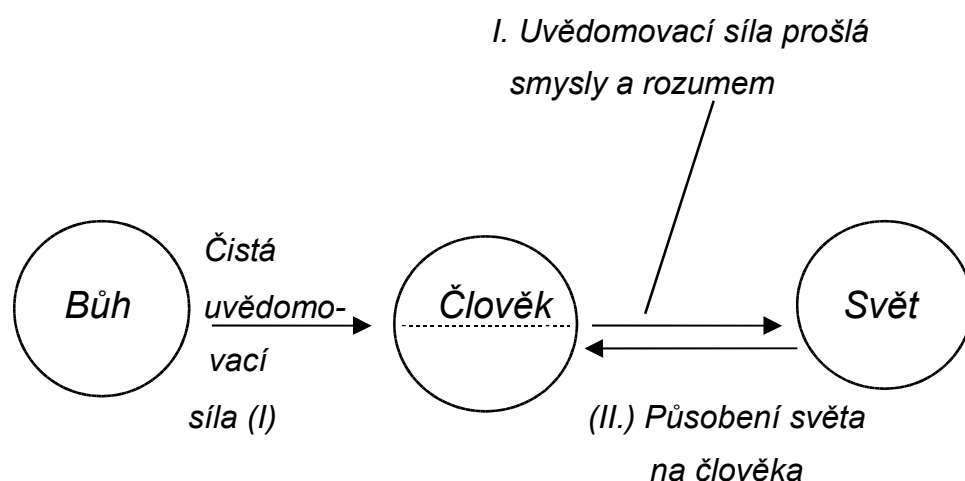
Je to v Novém zákoně znázorněno obrazem. Pán Ježíš má chuť na fíky a jde kolem neplodného stromu. Vývoj života na naší planetě prošel trpělivým vývojem, který trval miliardy let. Dostal se u člověka nebo aspoň u nejvyspělejších z lidí až tam, kdy je čas, aby vydali plody pro svého Stvořitele a přestali už myslet jen na sebe a na "svůj" život. Taková je vůle Boží na zemi, proto poslal svého prvorozeného Syna na svět, aby tuto jeho vůli hlásal, aby zval lidi do království Božího. K tomu jim poskytuje prostředí (symbolizované v Otčenáši chlebem), ve kterém by mohli dospět k tomuto cíli, a dává lidem právo mít všechno, co potřebují, a to především tam, kde už člověk hledá především království Boží. Je to ve skutečnosti trochu složitější, protože marnotratný syn, který si vzpomíná na otcovský dům a odhodlává se, že se do něho vrátí, nemá hned všechno. Má však naději, že bude přijat aspoň jako sluha, a tato jeho naděje bude skutečností a láskou otcovou daleko překonána.

Jinak je tomu s vůlí Boží na nebi. Pán Ježíš to prozradil v mnoha podobenstvích o království Božím, pro jejichž vysvětlení není místa v ZKN, proto se musíte spokojit jen s výslednicí těch výkladů. Pán Ježíš mluvil o podobnosti s věcmi pozemskými. Můžeme tedy do jisté míry pochopit i věčný život a jeho zákonitosti ze života dočasného. A taková míra pochopení nám zatím stačí. Omezíme svůj pohled jen na člověka. Pokud člověk ve stavu vědomí, které se nazývá nebem, žije zde na zemi v těle, dochází u něho k trvalému přemístění světla nebo středu osobnosti. Lidské já se vědomě řídí uvědomovací silou přicházející od Boha a vědomě čerpá z něho tolik této síly, kolik jí potřebuje. (Viz obr. č. 1a 2)

Člověk vědomě spojený s Bohem vědomě spolupracuje s moudrostí Boží.

To ovšem neznamená, že slyší nějaký hlas Boží, jak si to lidé primitivně představují, nýbrž že mají přístup ke všeobsáhlé moudrosti Boží (ovšem také k jeho všeobsáhlé jsoucnosti a blaženosti) a mohou jí porozumět, převést částečně do lidské paměti a uplatnit ji ve styk se světem, tj. také se sebou samým. Tak se stává, že i pro tohoto člověka zůstává Bůh v nebi, ale vlivem duchovního pokroku se člověk dopracoval vstupu do tohoto stavu. Veškerá péče člověka by tedy měla platit tomuto vstupu. Právě modlitba je takovým nejjistějším prostředkem, jímž je možno klepat a vejít. Pak může také uskutečnit požadavek obsažený

Příklad člověka nespojeného ve vědomí s Bohem obr. č. 1

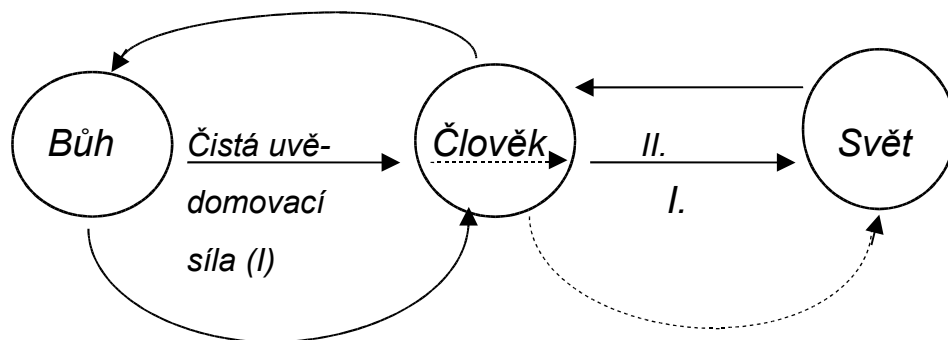

Okruh mezi člověkem a Bohem buď vůbec nezačal nebo je velmi slabý

Okruh vytvořen jen mezi člověkem a světem

Příklad člověka spojeného ve vědomí s Bohem Obr. č. 2

Konkrétní obsah vědomí

*(III) Uvědomovací síla
plus moudrost Boží*

*III. Použití moudrosti
Boží dle volného
uvážení člověka*

*Okruh mezi člověkem -
Bohem má základní povahu*

*Okruh mezi člověkem
a světem je odvozen
z okruhu: člověk - Bůh*

v Otčenáši, že vůle Boží bude taková na zemi jako na nebi, a to aspoň v rozsahu jejího lidského uplatnění skrze člověka vědomě spojeného s Bohem.

7. Odpusť nám naše viny. Pán Ježíš nám tu dokumentuje, že není třeba si všechny viny odpykat, nýbrž, že je možno získat jejich odpuštění. Prosba "odpusť nám naše viny" předchází prosbě "jakož i my odpouštíme naši vinníkům", aby bylo navždy dokumentováno, že Bůh je nám kdykoliv ochoten odpustit, zařídíme-li se podle předsevzetí, která vyplývají z předešlých vět Otčenáše, jsme-li především rozhodnutí hledat království Boží. Víme však, že Pán Ježíš odpustil hříchy chromému aniž čekal, že začne hledat především království Boží. Jenže to byla ukázka, ačkoliv nevýjimečná, že odpuštění hříchů, a to znamená také vin, je daleko větším zázrakem než uzdravení nebo vzkříšení. Po odpuštění hříchů chromého také uzdravil.

Nezapomínejme, že tomu, komu jsou fakticky odpuštěny hříchy, tomu se nechce vracet zpět do jejich spárů a ten bude s velkou pravděpodobností hledat království Boží, k němuž se mu otevřela cesta. Měli bychom se tedy opravdu upřímně modlit za to, aby nám byly odpuštěny viny. Vždyť takové odpuštění by znamenalo totiž jako puštění ze žaláře, v němž jsme zatím byli věznění.

Pán Ježíš však připomíná (Mat. V, 23 - 26): "Podáváš-li svůj dar na oltář a tam se rozpomeneš, že Tvůj bratr má něco proti tobě, zanech tam svůj dar před oltářem a jdi se dříve smířit se svým bratrem, potom přijď obětovat svůj dar. Vyrovněj se rychle se svým protivníkem, dokud jsi s ním na cestě, aby tě snad tvůj protivník nevydal soudci a soudce tě nevydal biřicovi a ty abys nebyl uvržen do žaláře. Vpravdě ti pravím: Nevyjdeš odtamtud, dokud nezaplatíš poslední haléř."

Tato poslední věta je nejběžnějším příkladem, jak lze větou vytrženou z celkového smyslu textu potírat Kristovo učení lásky. Zastánce tvrdé linie odplaty, povinnosti všechno si odčinit, špatně pochopeného zákona karmy, osudu, na podkladě této věty tvrdí, že na tomto světě se musí každá vina odpykat. Kdo si přečte text, který předchází větě o povinnosti splatit poslední haléř, pochopí, že Pán Ježíš takovou krutou podmínku osvobození od života v pocitu oddělenosti nikdy nevyslovil. Ovšem zcela ve shodě s

Otčenášem a ostatním svým učením požadoval, abychom splnili i my slib vyjádřený další větou Otčenáše:

8. Jakož i my odpouštíme našim vinníkům. Až se dostanete jednou k zažití téhož, co vyjádřil Pán Ježíš slovy: "Cokoliv jste učinili nejmenšímu z bratří svých, mně jste učinili," pochopíte, že bez odpuštění všem vinníkům není možno vejít do království Božího, a to z toho jednoduchého důvodu, že náš pocit oddělenosti jednoho od druhého je pocit klamný, neodpovídající skutečnosti. Naopak všichni jsme vnitřně propojeni jedním a tímže Duchem Božím, a jen proto, že o Něm nic nevíme, nepostřehujeme toto vzájemné spojení. Protože tedy jsme všichni vnitřně spojeni, musí být z naší strany toto spojení volným svazkem postaveným na této skutečnosti, na které spočívá vazba všech lidí s Bohem.

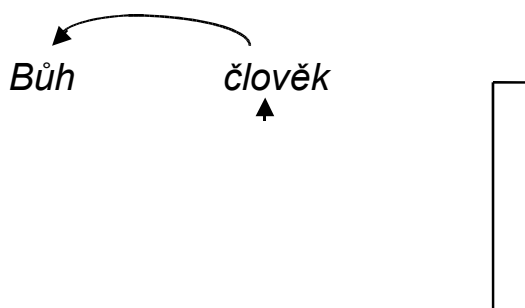
Z obrázku (Příklad člověka nespojeného ve vědomí s Bohem) je patrné, že Bůh ustavičně do všech vědomých tvorů vysílá svou uvědomovací sílu a tím je udržuje ve vědomém životě. Nevěnuje této síle více tomu, koho má rád a méně tomu, koho nemá rád nebo tomu kdo toho není hoden. Jen tak je možno, aby přebýval ve stavu nebe a nemusel z něho sestoupit. Za splnění obdobných podmínek lze vstoupit do stavu nebe. Proto Pán Ježíš mohl prohlásit v období, které znázorňuje střední část cesty: "Kdo je má matka, kdo jsou mí bratři?"

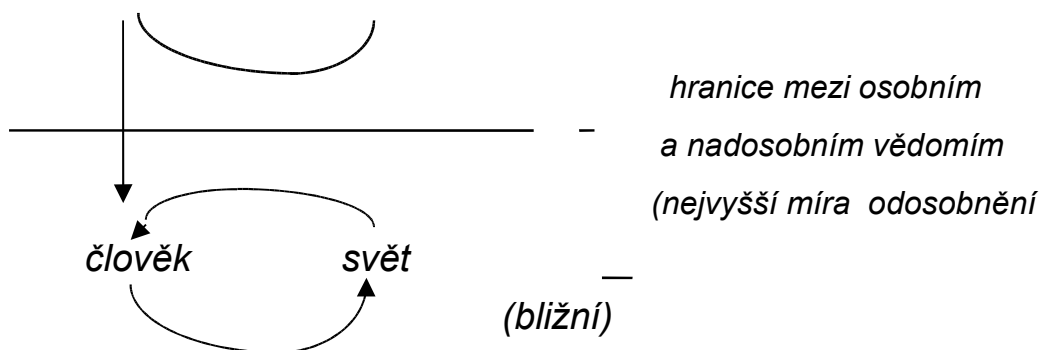
Avšak nechoval se ke všem proto nějak vlažně, nýbrž ke všem jako k milované matce a ke všem jako k milovaným bratřím. Srovnajte si, co zde bylo řečeno, také s podobenstvím o krutém služebníkovi. (Mat. XVIII., 23 - 34).

Modlitbou se má docílit dokonalý a uzavřený okruh vědomí mezi člověkem a Bohem. Obrázek, kterým jsme si znázornili okruh člověk - svět, nemohl ukázat, že vlastně okruh člověk - svět (také člověk-bližní) je vlastně pod kruhem člověk - Bůh a že nejsme schopni dosáhnout vyššího okruhu člověk - Bůh často jen proto, že není okruh nižší dostatečně vysoko, že např. veden na úrovni nenávisti a nikoliv na úrovni odpovídající nestranné lásce Boží vůči tvorům.

Dá se též říci, že odpuštěním vinníkům se odosobňujeme, čili přibližujeme se nadosobní sféře styku s Bohem. Dalo by se to znázornit určitou variantou obrázků 1 a 2, kterou by se aspoň poněkud přiblížilo pochopení věci:

Obr. č. 2a

Přiblíží-li se člověk svým světským kruhem člověk - svět nejvyšší míře odosobnění, samočinně si začne uvědomovat okruh Bůh - člověk a vědomě navazuje na fakticky už existující druhou půlku okruhu člověk - Bůh. My jsme si totiž dosud utajovali, že okruh člověk - Bůh (tvorstvo - Bůh) existuje tak jako tak, ať si to uvědomujeme nebo ne, ale protože si toho nejsme vědomi, považovali jsme tuto druhou půlku okruhu na obrazu č. 1 za neuzavřenou, tj. jak se nám lidsky jeví, což je pro nás rozhodující jako východisko pochopení.

Co je nám platno, že něco existuje, co si neuvědomujeme. Žádným obrázkem, a to je nutno říci, se nedají vztahy mezi člověkem a Bohem znázornit dokonale.

9. A neved' nás v pokušení. Tím že je dána povahou na jeho organismu dosti těžko překročitelná horní hranice vědomí, a tedy značně ztížen styk s Bohem - a dolní hranice vědomí - a tím značně stížen pocit sounáležitosti s ostatním tvorstvem, vzniká v člověku základní pokušení, aby považoval jen to, co je v hranicích jeho vědomí, za skutečné, aby nevěřil v Boha, aby se nestaral o spojitost s ostatním tvorstvem (s makrokosmem), nýbrž aby se svým vědomím prodléval převážně v sobě (v mikrokosmu).

Kdyby neexistovala poměrně strohá uzavřenost různých úrovní stvořeného, s tím spojená též uzavřenost okruhů vědomí, nebylo by sice zapotřebí si vzestup z jedné úrovně na vyšší protrpět, ale neexistoval by vůbec vesmír, přestalo by existovat stvořené. Za stávajícího stavu věcí všude, kde probíhá prudší vzestup buď v rámci úrovně nebo přes její mez, dostavuje se také utrpení. Vskutku neboli jen to, když zůstaneme stát. V takovém stavu utichá brzy i všechna radost. Zde je třeba zrazovat před velmi levně se nabízejícím vysvětlením, že utrpení, které zde vzniká, je odplata za hříchy, jakási daň za vstup někam výše, a že je prostě zákonem, aby člověk trpěl, chce-li jít dál. Spíše je záko-

nem, že musí jít dál ať chce či nechce, ať o tom ví nebo neví, ať stoupá vědomě či nevědomě.

Vzestup se pak pocituje jako utrpení tehdy, když člověk není dobře informován o tom, jakým způsobem by měl raději postupovat dobrovolně, aby nebyl vláčen okolnostmi. Nejvíce bolí, je-li člověk vláčen, zatímco rozhodne-li se dobrovolně, obejde si celý vzestup určitou stále stupňovanou mírou odosobnění. A tu právě modlitba hraje velmi významnou roli.

Shrňme si, čím nás Bůh uvádí v pokušení:

Uzavřeností časoprostorové úrovně (vesmíru v malém i ve velkém) se v nás ustavičně vzbuzuje dojem, že nic neexistuje kromě této úrovně. Jsme často odkázáni na pouhou víru, že existuje Bůh, a touto vírou ustavičně cloumá nutnost pozemskými prostředky, rozumem, citem, tělesnou silou, zaobcházením s lidmi a s věcmi řešit všechny situace. Nejtvrdějším oříškem v serii těchto klamných dojmů je pocit oddělenosti jak od Boha, tak i od ostatních tvorů. Jinými slovy, prosba "neuveď nás v pokušení" je minimální prosbou za posílení víry v Boha jako v jediného základního činitele, víry v jeho moc, o kterou se můžeme opřít a kterou máme právo vládnout tím větší měrou, čím více se přibližujeme jeho moudrosti, čím dokonaleji a vědoměji navazujeme okruh člověk - Bůh, Bůh - člověk (obr. č. 2).

10. Zbav nás od zlého se modlíme z pochopitelných důvodů až na konec. Zlo má podnětný charakter, a proto máme právo, abychom se ho zbavili jen do té míry, do jaké dobrovolně, bez jeho tlaku jdeme podle bodů 1 až 9 kupředu a do jaké míry se dáváme poučit a vést vším, čím nás Bůh vede, počínajíc světlem rozumu, přes vedení okolnostmi až po vedení inspirací, která už je na samé hranici časoprostorového vnímání. Zlo pocházející z nevědomosti působí až do konce naší cesty a nelze se bez něho obejít jinak než vrcholnou poslušností vůči vedení Božímu. V Bibli se praví, že celý svět je ve zlu postaven, a tomu by se mělo rozumět tak, že pokud nepřijde království Boží, tj. dokud lidská duše není vědomě spojena s Bohem, neobejde se bez nižších světél, jako je rozum, a takové vedení je vždycky nedokonalé, je v něm obsažena větší či menší nevědomost, čili též zlo z ní pocházející.

Člověk se např. mylně domnívá, že i s Bohem se musí dorozumívat slovně, zatímco řeč slouží jen ke styku mezi lidmi. I řeč je tedy jistým zlem, právě jako funkce smyslů. To bylo vysvětlení smyslu modlitby Otčenáš. Z připojených obrázků bylo patrné, že existuje okruh člověk - svět a kromě něho by měl být

založen okruh člověk - Bůh - člověk, aby se člověk stal vědomým synem Božím a začal žít věčným životem už zde na zemi.

Modlitba má být právě jakýmsi mostem, po němž je možno přejít z prvního okruhu na druhý. Modlitba proto nemůže být jen záležitostí myšlenkovou, ale - promiňte to slovo - též do určité míry záležitostí vědecky uspořádané techniky. Vždyť představuje největší možný přesun a rozšíření vědomí, jakého lze na světě dosáhnout.

Po výkladu Otčenáše, přestože nebyl proveden do celé hloubky a šíře, jakou má, je vám jistě zřejmé, že většina lidí se modlí povrchně a dokonce špatně.

Předvedme si nápravu v modlitbě aspoň do té míry, jak jsme si popsali nápravu ve víře a v životě.

Řekli jsme si, že život je tím nejcennějším prostředkem k získání věčného života. Nyní zbývá vysvětlit, že modlitba, jak ji vysvětloval Pán Ježíš, je vyvrcholením mistrovství života. Napadlo vám to asi, protože Pán Ježíš učil modlit své nejbližší učedníky, o nichž několikrát řekl, že jsou duchovně vyspělejší než lid, který ještě nechápal, čemu už oni měli rozumět, avšak při žádném případě neučil modlit lid, jenom je opravoval v jejich způsobu modlení, např. podobenstvím o farizeji a publikánu (Luk. XVIII., 10 - 14) a několika drobnými poučkami, z nichž nejcennější je vyhnání kupců z chrámu (Jan II., 13 - 23, Mat. XXI., 12- 17, Mar. XI., 10), které se stalo patrně dvakrát.

Je-li život nejcennějším prostředkem na cestě k Bohu a modlitba vyvrcholením života, pak je na snadě, že modlitba musí vyplývat ze života, že život nemůže jít jiným směrem, než modlitba. A to platí i o životu, ve kterém člověk neví nic o Bohu, nevěří, není nábožensky založen. Je-li pravda, že lidský život byl dán člověku proto, aby v něm poznal svého Tvůrce, aby se během něho vrátil k Otci, jak požadoval Kristus, jak i z nejběžnějšího života je možno se naučit tomuto návratu. Lehce si dokážeme, že tomu tak je. Není třeba tomu věřit, že každý lidský život je školou života věčného, i když tomu tak je, avšak předpokládejme, že tomu tak je, abychom k jeho rozboru mohli přistoupit s opravdovou vážností.

Jediný axiom, předpoklad, by zněl.

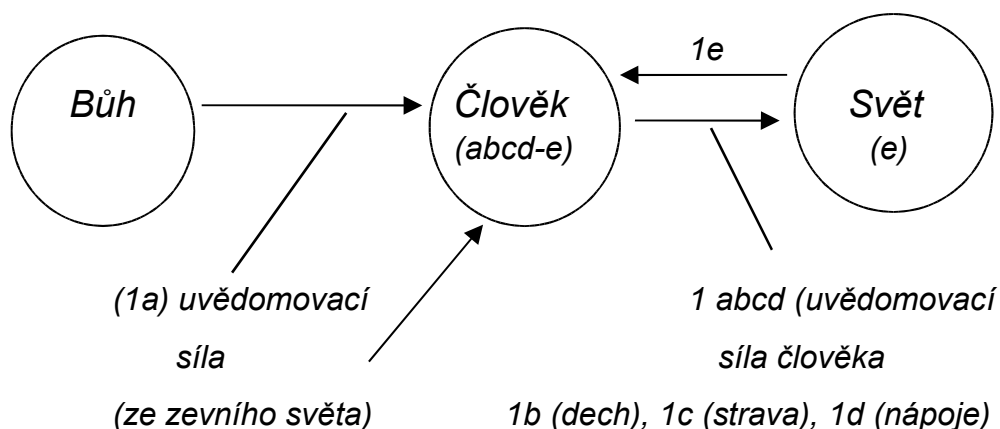
Učíme se vnímat svět a stýkat se s ním proto, abychom se naučili vnímat a stýkat s Bohem.

Na tomto předpokladu se dá postavit celé zdůvodnění správné a účinné modlitby. Učíme to.

Vnímá-li člověk svět - a tím se mu umožňuje žít v jakémisi druhu velmi úzkého spojení s ním - musí ustavičně do tohoto světa vysílat svou životní energii. Jejými součástmi jsou (viz obr. č. 3, který je podrobnější reprodukcí obr. č. 1):

a) čistá uvědomovací síla je nehmotná síla obdobná síle, kterou si člověk uvědomuje svět. Mohli bychom říci, že touto silou si Bůh uvědomuje svět, vesmír, čas a prostor, které stvořil, aniž se proto potřebuje stát tím, co si uvědomuje.

Obr. č. 3

Je tomu tak jako u člověka, který sice vnímá svět kolem sebe, ale proto se nestává tím, co vnímá, ani cokoli z toho, co vnímá, si nemusí být vědomo toho, že je člověkem vnímáno, pokud neobrací pozornost vůči vnímajícímu, pokud se samo nestává vnímajícím. Uvědomovací síla člověk (1 abcd) se liší od uvědomovací síly Boží tím, že má jen v nepatrném množství tvůrčí povahu, zatímco uvědomovací síla Boží je svou podstatou tvůrčí silou. Tato změna v kvalitě je způsobena dvojitou příčinou:

- že uvědomovací síla Boží prochází hmotou a tím je její účinnost přizpůsobována potřebám hmotného omezeného vnímání,

- že je svým způsobem posilována tělesnými silami lidského organismu, jak bude vysvětleno dále.

Bude nutno se aspoň trochu seznámit s podstatou Boží uvědomovací síly, abychom jejímu smyslu rozuměli více než jako období další uvědomovací síly. Budeme toho porozumění její podstatě hodně potřebovat. Název uvědomovací síla jsem zvolil podle její nejzřejmější povahy, avšak bez ohledu na její tvůrčí charakter. V jakém smyslu je tvůrčí?

Tím, že z Boha vychází

- způsobuje vznik času a prostoru, vznik hmoty a udržování toho všeho jako existujícího. Má tedy povahu jsoucnostní.

- způsobuje rozvoj všeho uvnitř času a prostoru směrem ke stále dokonalejšímu poznávání. Proto mohl kromě jiného vzniknout člověk a může si ustavičně udržovat stav vědomí. Má tedy povahu poznávací.

- způsobuje touhu po stále plnějším životě ve všech částech času a prostoru, nejen v lidech. Tato touha je ovšem u nižších tvorů neuvědomělá, avšak i tam způsobuje vývoj tzv. mrtvé hmoty, u zvířat pud sebezáchovy a pohlaví, u lidí nevěřících kromě toho touhu po požitcích (viz: neuvod' nás v pokušení) a po nabývání majetku. Má totiž povahu blaženého života.

Bůh si tedy neuvědomuje vesmír pouze tak jako člověk, nýbrž tvůrčím způsobem, nejen co zákonodárce, který má takovou moc, že se jeho zákonem musí všichni řídit, ale i jako štědrý panovník, který na všechno a na všechny má ohled bez rozdílu jejich postavení a chování. Všechno a všechny, ať živé či mrtvé obdarovává třemi složkami své uvědomovací síly, a tím popohání jejich vývoj stále k dokonalejšímu projevu života. Svou vůli dobrovolně omezuje stavem prostředí, jímž jeho vůle (jeho uvědomovací síla) prochází. V "mrtvých" atomech způsobuje jejich vnitřní napětí a dynamiku, v člověku dodává sílu všem lidským hnutím mysli. (Viz co pošeptal Pán Ježíš Jidášovi v okamžiku, kdy váhal ho zradit. "Co chceš učinit, učiň rychle"), aniž by tím člověka zbavoval jeho svobodné vůle. V jediné věci, (kromě omezení svými schopnostmi a ohledem na ostatní, s vyjádřenými lidskými zákony a společenskými zvyklostmi - to je relativní nesvoboda) nemá člověk svobodu vlastní vůle. Ať se snaží jakkoliv, aby provedl něco, co neodpovídá Boží vůli, ať se jí vzpírá jak chce,

může dosáhnout jen toho, aby nestoupal k věčnému životu přímočaře, nýbrž jen spirálovitě, aby se kroutil jako červ, ale nemůže zabránit tomu, aby kráčel přece jen kupředu. Tato nesvoboda v sobě obsahuje největší právo podílet se na nejvyšším dobru - na věčném životě čili na největší budoucí svobodě, jaká je vůbec možná,

b) dech je charakteristickým způsobem čerpání životní energie u všech živých tvorů, začínajíc buňkou, přes rostliny, zvířata, a končíc člověkem. Napadne vám možná, že s dechem jsme nuceni do sebe přijímat i další uvědomovací sílu ustavičně vtělovanou jak do vzduchu, tak i do všeho, co jíme a pijeme. Každý druh hmoty však je schopen unést jen určitou míru uvědomovací síly Boží a podle své povahy jí uchovávat pro vlastní existenci, pro vlastní míru poznání a blaženosti, mohl bych říci života, kdybychom všechno stvořené považovali za živé. (Blaženost naproti tomu, vyložíme-li si ji dost široce, je znakem i mrtvé hmoty. Chápeme to částečně z její krásy a vnitřní zákonitosti, která se dá jen těžko porušovat). Dá se tedy předpokládat, že povaha hmoty vzduchu je schopna v sobě uchovávat určitý druh energie, která pokud je přímého původu Božího, je nehmotná a přece vázaná na atomy a molekuly vzduchu. S těmi pak je schopna proniknout do lidského organismu a především posilovat lidské vědomí, neboť je to síla uvědomovací.

Obdobně je tomu s ostatními dvěma složkami:

c) strava obsahuje jinou modifikaci uvědomovací síly Boží. Napadá vám, že místa, kde se nejdříve stýká s hmotným organismem jsou uzpůsobena k přijímání největší části uvědomovací síly Boží. U dechu je to chřípí, a proto je důležité dýchat nosem, u potravy a tekutiny ústní dutina, a proto je účelné dokonale stravu žvýkat,

d) tekutina je svým způsobem prostřednicí mezi vzduchem a stravou.

Tyto čtyři složky dohromady skládají lidskou uvědomovací sílu a životní sílu vůbec. Touto silou si člověk nejen uvědomuje svět, ale dokonce do jisté míry, ovšem nepatrné, pomáhá vytvářet svět.

Žijeme-li na světě a vnímáme-li jej, vypořádáváme tuto energii, a proto ji musíme ustavičně čerpat. Tento výklad jsme předeslali jen proto, aby bylo možno pochopit, jak se správně modlit.

Díváme-li se např., spotřebujeme celou pětinu té nejjemnější životní síly pramenící ze zdrojů a, b, c, d. Určitou menší míru této síly spotřebujeme i při činnosti ostatních smyslů a při myšlení. Vnímání světa a styk s ním jsou umožněny nejen naší pozorností namířenou vůči světu, ale i obětí energie, kterou ustavičně získáváme ze zdrojů a, b, c, d. Domníváme se někdy mylně, že ze světa můžeme jen brát. Musíme mu ustavičně dávat, aniž si to kdy uvědomujeme v plném rozsahu tohoto dávání.

Podobně mylně se domníváme, že Boha můžeme jen prosit a od něho něco dostávat. Avšak pro styk s Bohem platí stejné zákony, jako pro styk se světem. Zatímco však díváme-li se např. na něco, a chceme to vidět, nedopouštíme se té chyby, abychom se dívali jen s přivřenýma očima, na polovic anebo ještě méně, chceme-li se stýkat s Bohem, jednáme při nejlepším polovičatě. Neslyšeli jste někdy modlit se Otčenáš tak, že ten, kdo jej přeříkává, ani si neuvědomuje, co říká. Divil byste se někdo, kdybyste stejným způsobem oslovili člověka, že byste ani nevěděli, co mu říkáte, že by vám neodpověděl, ba vůbec nerozuměl? Jisto je, že mnozí lidé se při modlitbě vůbec k Bohu neobracejí, nebo mají-li úmysl se modlitbou k němu obrátit, jakmile nasadí naučený bezduchý způsob modlení, nemají ani schopnost, ani potřebu věnovat veškerou pozornost obsahu, neboť znají všechno už napřed nazpaměť a mechanismus paměti ubíjí jejich dobrou vůli.

To už ve starověku, tzv. pohané, si počínali při modlitbě lépe než my. Přinášeli do chrámu oběti. Nepřicházeli se modlit bez oběti. Pán Ježíš řekl: "Nechci oběti, ale lásku", čímž vyjádřil, že i v tomto způsobu modlitby byla chyba. Lidé si mysleli, a v tom pozůstávala degenerace tehdejšího náboženství, že obětí si nakloní Boha, aby je vyslyšel.

Bůh však nepotřebuje přinesených obětí - k čemu by mu byly, když je nehmotný - nýbrž lásku, protože si přeje dostat k sobě lidské vědomí, a to se nejdokonaleji připoutává láskou. Přesto však i první křesťané nosili do svých chrámů nebo na svá shromaždiště oběti, a zpočátku tyto oběti - než zase jejich víra zdegenerovala, jako kdysi víra pohanů - představovaly toho, kdo je přinesl. Takové oběti nejsou oněmi oběťmi, proti kterým se postavil Pán Ježíš. Jsou projevem lásky. Ovšemže ani v tomto případě není nutné, aby oběť byla hmotná. Pán Ježíš byl pro modlitbu "v duchu a v pravdě", a ta nepotřebovala ani malých ani okázalých hmotných symbolů. Proto tak rázně vyhnal kupce a penězoměnce z chrámu. V předním se prodávaly oběti, které se potom nosily do

vlastního chrámu. Pán Ježíš si nepřál, aby se tyto oběti prodávaly přímo v chrámu a nepřál si záměnu lásky za oběť.

Vraťme se k obětem křesťanským. Oběti, které první křesťané nosili na tzv. hody lásky, představovaly dále jeho touhu být proměněn ve vědomé dítě Boží. Víme, že se s těmito dary nakládalo tak, jako se při katolické mši nakládá dodnes s hostií. Přinese se obyčejný chléb a ten se promění v tělo Páně. Rozdíl byl v tom, že tehdy si každý přinesl svou oběť, pro jednoduchost řekněme chléb (ačkoliv to byly různé potraviny a nápoje). Tento chléb představoval obětujícího. Tedy obětující se tu předkládal jako oběť proto, aby byl proměněn z člověka odděleného od Boha v člověka spojeného s Bohem. Při hodech lásky se slavila oběť Pána Ježíše na kříži a jeho zmrtvýchvstání. Lidé se jaksí pomocí přinesené oběti připojovali k oběti Pána Ježíše a s ním vstávali z mrtvých, rozuměj z toho stavu nevědomosti, ve kterém žili před tím. Není třeba říkat, že se to nedařilo hned při první oběti, ale při stupňované touze po životě s Bohem a v Bohu, jeden po druhém postupně přicházel do věčného života už zde na zemi. Všichni, kdo ještě do něho nepřešli, viděli mezi sebou ty, kteří už přešli, viděli změny, které nastaly v životě znovuzrozených, a tím více toužili také patřit mezi ně. Dnes např. i ten katolík, který přistupuje ke sv. přijímání a nenese s sebou žádnou hmotnou obětinu, může dosáhnout téže proměny, jestliže splní všechny podmínky zpovědi, avšak tak, že se upřímně zřekne dosavadního způsobu života bez společenství s Bohem, tento způsob života přinese do chrámu jako oběť a při přijímání si odnese zárodek společného života s Bohem, života věčného. Víme, že rozhodující částí katolické mše sv. je proměňování.

Člověk si musí opravdu **přát být proměněn ze syna lidského na syna Božího**. Takový musí být obsah jeho lásky a jeho oběti. Jinak nedosáhne znatelného přiblížení k Bohu.

Uvedl jsem příklad z raného křesťanství a z katolického sv. přijímání dříve než uvedu všeobecný návod, a to z toho důvodu, že oba tyto způsoby vyhovují duchu učení Kristova, cestě napodobení.

Pán Ježíš doopravdy zemřel na kříži, avšak umřel jen ten, kdo je smrtelný, aby ustoupil tomu, kdo je nesmrtelný, životu Božímu, který je věčný a nemůže se projevit jen proto, že zatím přišel ke slovu jen život lidský se svým začátkem a koncem. Pán Ježíš chtěl, aby lidé zaměnili život dočasný, oddělený od Boha, za život věčný, vědomě žitý s Bohem. Chtěl, aby se opravdově zřekli života, o němž Pán Ježíš řekl, že se spíše podobá smrti než

pravému životu, a zaměnili ho za život věčný. Jde o smrt jednoho a vzkříšení druhého, jde o největší možnou proměnu, jaká se může v lidském těle stát.

Zatím jsme se dověděli aspoň tolik, že pravá modlitba není jen prosbou, nýbrž také obětí, a čím více je obětí, tím dokonaleji nás spojuje s Bohem. V Otčenáši se stránka oběti vyjadřuje už slovem "Otče náš", což je obětování poměru k hmotným rodičům jako k pravému otci a matce, a pak dalšími slovy jako, "buď vůle tvá", a "neuvod' nás v pokušení". Tato poslední myšlenka nejdalekosáhlejším způsobem nás má odvést od časoprostorové skutečnosti jako od zdánlivě jediné pravé skutečnosti a tím nás trvale zbavit potřeby zla, jak se modlíme na konci Otčenáše..

Nyní si po malých krůčcích probereme obecně platný návod napodobením vztahů navázaných se světem.

Budu-li teď vysvětlovat podstatu modlitby, právě tak, jako jsem nakreslil obrázek 1, 2 a 3, budete mít dojem, že jsou to aplikace mých vlastních myšlenek do nějakých nových podobností, a to buď vyřčených nebo nakreslených, avšak bude to dojem nesprávný.

Život Pána Ježíše, právě tak jako jeho myšlenky, se dají vysvětlovat

1. na úrovni očištné (pro účely očištné, pro pochopení správné mravnosti a pro nastoupení přímé cesty převážně prostředky čistými. Takovým způsobem dosud po 2000 let bylo toto učení vysvětlováno. Není to vysvětlení chybné, ale je velká škoda, je-li vysvětlováno jen na nejnižší úrovni vývoje, a ještě horší je, když vykladač vnucuje takto objevené prostředky vývoje za jediné správné),

2. na úrovni osvěcovací (na této úrovni už má vykládající přístup k pochopení souvislosti událostí s myšlením. Může svým výkladem zprostředkovat úplné pochopení všeho, co Pán Ježíš dělal, ať jsou to obyčejné lidské činy nebo zázraky jako cestu, kterou se může člověk řídit, pokud žije v čase a prostoru, a to až na samý okraj bezčasovosti. Takovým pochopením se dostává člověku možnost projít celými 35 lety Ježíšova života až k patě kříže. Považoval jsem za nutné, aspoň na této úrovni ve svých ostatních spisech, Mystika, Postila, Výklad evangelia sv. Jana, vyložit život a myšlení Pána Ježíše Krista. Jakmile však stojím před nutností vysvětlit podstatu modlitby, nevystačím ani pro počátek s touto úrovní, a musím ji vysvětlit),

3. na úrovni spojovací. Život bez modlitby představuje prostředek očištný a nejvýš ještě také osvěcovací. Člověk se takovým životem jen tříbí, ale i nabývá určitých zkušeností a životní moudrosti. Mám na mysli jak zkušenosti technického a vědeckého rázu, tak i světskou až filosofickou moudrost, ke kterým není zapotřebí náboženství ve smyslu religio, znovunavázání vědomého spojení s Bohem. Náboženská zkušenost na úrovni osvěcovací je velmi užitečná, velmi uspokojivým způsobem dovršuje vědomosti získané rozumovou a smyslovou činností, ale je v ní skryto nebezpečí, že by se mohla stát samoučelnou právě tak jako světský život, který je žit jen pro život od narození ke smrti, čili jen pro sebe.

Život na úrovni osvěcovací se sice nemůže dopustit takové nehoráznosti avšak může jakousi analogií s bádáním v oblasti vědy a techniky zpět ke stále hlubšímu pochopení náboženství, a to je zase jen pozemsky. Vyžívali jsme za 2000 let očištným vysvětlováním Kristova učení, mohli bychom klidně dalších 2000 let vystačit s výkladem na úrovni osvěcovací. Dovedu si představit, do jakých podrobností by jej dovedla vypracovat analytická lidská povaha západního člověka.

Výsledkem by byl obdobný rozklad, jaký zažívala ve středověku Církev na úrovni očištné, protože ji mylně považovala za absolutně dosažitelnou. Jedni se dali směrem k fanatickému asketismu, druzí resignovali a upadli do mravního bahna. Těžko říci, co by bylo bývalo větším neštěstím pro lidi, zda masově provozovaný přehnaný asketismus, nebo masová nemravnost, do které jsme vstoupili dvěma posledními světovými válkami, kdy masové vraždění nebylo hříchem. Z toho pochopitelně vyplývá, že jím přestává být masové smilstvo, masové okrádání jednoho národa druhým atd. Nemá to mít vliv i na individuální vražednost, smilstvo, loupení atd., zkrátka na individuální bezohlednost jednoho vůči druhému?

Modlitba, jak ji navrhuje Pán Ježíš v Otčenáši, má mít smysl spojovací, má vědomí člověka spojovat s vědomím Božím. Nyní bych měl aspoň prozradit z jakých slov Ježíšových беру další poučení o způsobu takové modlitby. Obecně se dá říci: ze spojovacího smyslu všeho, co Pán Ježíš prožil a co řekl. Uvedu jen jeden příklad, protože když jsem v jiném spise jen načrtl smysl Kristova učení na úrovni osvěcovací, musel jsem popsat stovky stránek. O vysvětlení na úrovni spojovací jsem se ani nepokusil, přestože bych je mohl přednést nebo napsat. Taková práce, má-li býti srozumitelná, by vyžadovala tisíce stran vysvětlování. Proto považujte to, co zde bude napsáno, za pouhou poznámku, která

by vám poskytla aspoň pojem o tom, co je to úroveň výkladu textu chápaného v jeho spojovacím smyslu.

Upozorňuji, že ukázka, kterou zde budu vysvětlovat, může být vysvětlena ve svém významu očištném, což by asi dovedl každý z vás, potom ve významu osvěcovacím, jak jsem vysvětlil v jiném spisu a konečně na úrovni spojovací. Tento poslední výklad potom slouží především k pochopení smyslu a obsahu modlitby, a dostane-li se modlitba do té výše, že přejde do života, pak se začneme modlit celým životem. Omezím se zase jen na výklad pro účely modlitby.

Jedno z nejnámějších podobenství je o hřivnách (Mat. XXV., 13 - 30).

Cituji:

Bděte, neboť nevíte dne ani hodiny. Je to totiž jako s člověkem, který dříve než odcestoval, poslal své služebníky a odevzdal jim svůj majetek. Jednomu dal pět hřiven, jinému zase dvě a jinému jednu, každému podle jeho schopností, a hned odcestoval. Ten, který dostal pět hřiven, šel a pracoval s nimi a vyzískal jiných pět. Podobně ten, který dostal dvě, vyzískal jiné dvě. Ale ten, který dostal jednu, šel, vykopal zem a ukryl peníze svého pána. Po delší době přijde Pán těch služebníků a účtuje s nimi. I přistoupil ten, který dostal pět hřiven, a přinesl jiných pět hřiven a řekl: "Pane, svěřil jsi mi pět hřiven, hle, vyzískal jsem k nim jiných pět". Jeho pán mu řekl: "Dobře, služebníku dobrý a věrný, že jsi byl věrný nad málem, ustanovím tě nad mnohem. Vejdi do radosti svého Pána!"

Přistoupil také ten, který dostal dvě hřivny, a pravil: "Pane, svěřil si mi dvě hřivny, hle, vyzískal jsem jiné dvě." Jeho pán mu řekl: "Dobře, služebníku dobrý a věrný, že jsi byl věrný nad málem, ustanovím tě nad mnohem. Vejdi do radosti svého pána!"

Přistoupil pak i ten, který dostal jednu hřivnu, a řekl: "Pane, vím, že jsi tvrdý člověk, žneš, kde jsi nezasel, a sbíráš, kde jsi nerozsypal. Proto z bázně jsem šel a schoval tvou hřivnu do země. Hle, tu máš, co je tvé." Ale jeho pán mu odpověděl: "Služebníku špatný a lenivý! Věděl jsi, že žnu, kde jsme nazasil, a sbírám, kde jsem nerozsypal. Měl jsi tedy dát mé peníze peněžníkům, a až bych já přišel, dostal bych své i s úrokem. Vezměte mu proto tu hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. Neboť každému, kdo má, bude přidáno a bude mít hojnost, tomu však, kdo nemá, bude vzato i to, co má. A neužitečného služebníka vyvrhněte do temnot venku. Tam bude pláč a skřípání zubů!"

Výklad:

1. Na úrovni očištné: Každému člověku jsou dány určité dobré vlastnosti s nimiž se může v životě uplatnit. Uplatňuje-li je, získá jejich pomocí další dobré vlastnosti, žil dobře a odměna po smrti ho nemine. Jsme smrtelní, nevíme, kdy uhoří naše poslední hodina, proto máme zůstat bdělí, nemáme polevovat v ctnostech. Kdybychom odkládali dobré hospodaření, mohlo by se stát, že bychom nakonec neměli čas činit nápravu. Od tohoto výkladu nemůžeme chtít úplnost. Každé slovo se nedá tímto způsobem vysvětlit, nýbrž jen celkový očištný smysl. Proto ti, kdo zůstávají na této úrovni výkladu, často jsou nuceni potlačit některé části textu, nebo dokonce tvrdit, že tam patrně byly přidány později a že tam nepatří.

2. Na úrovni osvěcovací: Hřivny představují milosti, které se začnou projevovat, jakmile se člověk octne na přímé cestě k Bohu. Zprvu mají milosti přesně takovou povahu, jak nám ji znázorňuje podobenství. Jako by přišel Pán, něco nám svěřil a hned poté odešel. Je to třeba pomoc v řešení nějakých záležitostí nebo nějaký vyšší stav vědomí, třeba blaženost. Všeho toho můžeme užít zhruba dvojím způsobem (ovšem mezistupně v řešení jsou obvyklé): buď užijeme hřivny pro sebe nebo pro Pána. Užití pro sebe je v podobenství vyznačeno strachem z krutosti pána a zakopáním hřivny do země. Člověk je ovládán pudem sebezáchovy a sebeláskou.

Obojí mu velí, aby obdrženou milost využil ve svůj osobní prospěch. Obojí je vlastně maskovaná obava, že člověk ztratí, co má. Je to světská znalost krutosti života. Nic z toho, co zde nabudu, ať darem, ať prací, nebo zkušeností, si nevezmu s sebou do hrobu. Pán dal život, ale bere si nejen ten, ale i všechno, co člověk sám během něho nastřádal, zkrátka žne, kde nezasel, a sbírá, kde nerozsypal. Jedná-li člověk podle tohoto způsobu myšlení, ať vědomě či nevědomě, zahrabává svou hřivnu do země, tj. uplatňuje ji jen v pozemských záležitostech. Takové hospodaření s milostí Boží dopadne tak, že člověk sice byl na chvíli milostí vytržen ze své nevědomosti, která plyne z jeho pocitu oddělenosti od Boha, ale zase byl z tohoto osvětlení vyvržen zpět do temnot zevních, v nichž byl před tím a znovu nastalo tříbení utrpením.

S milostmi se má hospodařit jako s hřivnami, které nejsou naše. Nejsou nám dány ani pro naše potěšení, ani proto abychom jimi obohatili pozemský život, nýbrž proto, abychom jich použili pro získání dalších milostí, a tak stupňovitě až k získání věčného života. Máme-li tomu rozumět, musíme vyjít ze správné definice

"našeho" nebo "mého". Za svůj považujeme život na zemi a všechno, co s ním souvisí. Při duchovním vzestupu nejde o nic jiného než o výměnu toho "svého" za život věčný. To se nemůže stát najednou, nýbrž postupně, a proto musí přicházet jedna milost za druhou, aby nás zbavovala našeho klamného pocitu oddělenosti a vlastnictví "svého".

Musíme se naučit vítat milosti jako předchutě věčného života, jednat nikoliv jako by byly naše, nýbrž podle světla, které nám z nich vyplývají. To je význam těch pěti dalších hřiven, které získal první služebník a těch dvou, které získal druhý služebník. Nejen prvních pět nebo dvou hřiven (milost daná Bohem), ale i dalších pět nebo dvě hřivny, které získáme správným hospodařením (jaksi naší zásluhou), musíme umět nebo být přichystáni odevzdat Bohu, jako něco, co nám nepatří. Jen tak vejdemo do radosti Páně, tj. do věčné blaženosti.

Ukázali jsme si aspoň, že se tímto způsobem nedá vysvětlit celé podobenství beze zbytku. Hraničním případem dobrého hospodaření (tj. hospodaření, které lze ještě považovat za dobré, ale ne příliš) je svěřit hřivny penězoměncům, kteří by potom vyplatili i úroky. To je svěřit "můj" život do rukou těch, kteří dovedou správně hospodařit, nebrát na sebe riziko vlastního řešení, nýbrž přesunout je na někoho jiného a jemu dát dispoziční právo se "svými" milostmi,

3. na úrovni spojovací je poučka o modlitbě vždy dvojího druhu:

- a) co se děje při napojování na vědomí Boží a co
- b) po něm.

Tento druhý případ nás zde v úvodu nezajímá, avšak nutno říci aspoň tolik, že např. všechna podobenství o království Božím velmi podrobně líčí stav nebe, aby každý věděl, jaký je to stav a mohl o něm nabýt představu dříve než do něho vstoupí. Pán Ježíš velice dbal na to, aby každý, kdo dorostli, věděl jaké plody ponese.

Napřed si musíme definovat účinnou modlitbu, tj. takovou, po níž nastává aspoň prvopočátek vědomého spojení s Bohem. První kroky ke spojení umí učinit většina lidí, a to pomocí modlitby rozjímavé v nejširším slova smyslu. Např. někdo si přečte spis o náboženství a je v té chvíli nebo aspoň pro tu chvíli rozhodnut, že vyvodí z přečteného důsledky pro svůj život, nebo aspoň pocítí nutnost, třeba jen na chvíli, je vyvodit. To je pravý začátek vědomého spojení s Bohem, to je první přijetí hřivny, po němž

však vždycky následuje náhlý odchod Páně, který toto světlo člověku dopřál. A tu nastává dvojí přechod:

a) člověk hřivnu zakopá do země, tj. je pouze lidsky potěšen a té hřivny si pouze váží, nic více. Nehospodaří s ní. Pak se v něm za čas hne svědomí, že nic s nabytou vědomostí neučinil a své předsevzetí neuskutečnil. To je onen příchod Páně a soud, jímž je vyvržen znovu do temnoty vnější, tedy na úroveň života nespojeného vědomě s Bohem. To jsou první závany věčnosti, o kterých ten, kdo je zažívá, ani neví, že jsou to první příznaky vědomého spojení s Bohem. Jsou to zvyšující se nebo zase nadobro mizející dávky světla, osvětlení, které mají vždycky povahu hřivny, tj. něčeho navíc, co dříve v lidském životě neexistovalo, co však tu najednou je, jako by někdo přišel, dal to člověku a hned odešel. Pán Ježíš to označil ve svém životě mnohokrát tzv. zázraky, neboť ty jsou nejpřiléhavějším vyjádřením toho, co se v člověku děje. Je to např.

- proměnění vody ve víno na svatbě v Kani Galilejské, kdy člověk zažívá nečekanou radost, a to lepší než jakou mu přinesly prostředky, které si dříve sám pro svou radost opatřoval,

- vyléčení hluchých, slepých, chromých apod., představuje už mnohem vyšší fázi vývoje modlitby, ale i tento dar může být promrhán. Pán Ježíš při zázračném uzdravení deseti malomocných, ze kterých jen jeden se k němu vrací, aby mu poděkoval, ukazuje, že jen jeden z deseti správně umí hospodařit s takovými dary,

- nasycení hladových, jako by ničím, představuje další stupeň milosti, která se člověku dostává. Protože poslouchá na trávě, tj. dovede se odpoutat přímo od země, je mu odňata starost o pozemské jídlo, tj. dovede z milosti Boží, pomocí další hřivny, řešit problémy života ve světě,

- odpuštění hříchů je už taková míra milosti, že jen jeden z dvanácti (Jidáš) je schopen promrhat tuto hřivnu.

Každému je dáno podle toho, zda to unese, ne podle toho, zda je schopen to promrhat, zakopat nebo s tím dobře hospodařit. Mnozí se diví, že nemají takových milostí, ale neuvědomí si, že tyto milosti jsou vždycky jhem, jak se výstižně vyjádřil Pán Ježíš, jsou závazkem, který může být vložen na bedra jen toho člověka, který jej chce přijmout. Tato otázka přivolení ze strany člověka, je právě vždycky za všech okolností tím nejdůležitějším, co zakládá existenci milosti. V podobenství o hřivnách je to znázorněno faktem, že Pán Ježíš rozdál svůj majetek služebníkům, kteří byli

ochotni jej převzít, ani jeden z nich neodmítl jej převzít, všimněte si dobře! Toto přivolení může být různého druhu.

Slepý křičí u cesty: "Ježíši smiluj se nade mnou!" a když Pán Ježíš k němu přichází a dobře ví, co si slepý přeje, aby se stalo, ještě jednou se ho ptá, co si přeje, aby se stalo, slepý musí znovu vyjádřit své přivolení k zázraku slovy: "Chci, abych viděl!"

Toto přivolení podmiňuje účinnou modlitbou. Jindy přichází setník a přeje si, aby Pán Ježíš uzdravil jeho služebníka. Co se při tom děje, to je vyjádření toho nejužitečnějšího přivolení. Lidské tělo a lidské já s ním spojené je oním služebníkem, který má být uzdraven z nevyhojitelné choroby, a tou je pozemská smrt spolu se ztrátou i toho mála vědomí, co tu člověk na světě měl. Lidské vědomí může dát své přivolení k vyléčení slovy setníka. "Nejsem hoden, abys vešel do mého domu, ale řekni jen slovo, a bude uzdraven služebník můj."

Je zřejmo i z podobenství o hřivnách, že přivolení služebníků k tomu, aby dostali do správy hřivny, je naprosto samozřejmé pro vznik průběhu děje líčeného v podobenství. Bylo to přivolení naprosto bezvýhradné, úplné, právě jako tomu bylo u slepců, chromých, u matky mrtvého mládence, u sester Lazarových atd., zkrátka u všech případů, které se v Novém zákoně odehrávají na téma uzdravení anebo dokonce vzkříšení.

Má-li být člověk uzdraven z neduhu nevědomosti, právě tak jako z neduhů těla, musí chtít být uzdraven, a aby si to přál, musí především svůj dosavadní stav považovat za nenormální a za krajně nežádoucí.

Přivolení Panny Marie: "Staniž se mi podle slova Tvého", je zásadou, ze které nemůže být sleveno, a bez jejíhož splnění není možné, aby se v nás zrodil nový život, abychom se vyléčili tak, jak bylo vysvětleno. Přesto však nutno říci, že toto přivolení je jen prvním krokem na cestě ke spojení s Bohem. Po něm se postupně musí stát všechno, co se stalo po svolení Panny Marie k tomu, aby zrodila ze sebe vtěleného Boha až po jeho dospělost k úřadu učitelskému, jeho smrt na kříži a zmrtvýchvstání.

Pro tuto jedinečnou důležitost přivolení je nutno, abychom se ještě u něho zastavili. Mnoho lidí se mylně domnívá, že je to pasivní odevzdání do vůle Boží. Nic není tomu vzdálenějšího. Přivolení toto zakládá povinnost hospodařit s tím, co jsme přivolili převzít. Pasivní je na přivolení jen to, že chci-li s něčím hospodařit, musím to napřed dostat. Všechno ostatní už je jen a jen aktivní úkol. Neděje-li se přivolení už za tím účelem, že budu

muset a budu chtít s tím, co dostanu, dobře hospodařit, že si toho budu vážit nade vše, pak jsem zbytečně něco přijal.

Dokazuji jen, že toho nejsem hoden, a neděje se mi křivda, když to nedostávám. Čáku na správné pochopení toho, co dostáváme, má ten člověk, který není spokojen s tím, co má, nebo, jako je tomu v našem přirovnání o hřivnách, který si přeje sloužit tím, co dostane, svému Pánu. Obojí východisko je správné a oba důvody mohou existovat vedle sebe, postačí však jeden.

Všimněme si, koho Pán Ježíš k sobě volá.

"Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím." Nevolá pasivně odevzdané lidi, nýbrž pracující a obtížené, avšak pomáhá jim zvláštním způsobem. Snímá z nich postupně, jak oni to dovolí, jejich těžké břemeno, a vkládá na ně nové břemeno, své jho, jak praví, ale jho a břemeno sladké a lehké, protože vede k věčnému životu.

Přivolení znamená vlastně obrat v životě, ke kterému má správně pochopená modlitba vést. Než člověk dostal hřivny, které nebyly jeho, mohl si mylně myslet, že všechno, co má, je jeho, a že hospodaří se svým. Tento omyl, který je u lidí téměř všeobecným zjevem, jim nedovoluje dát se na cestu do Otcova domu. Zůstávají přikováni, jakoby fascinováni "svým" v tom nejširším slova smyslu.

"Jejich" je nejen jejich tělo, jejich je lidské vědomí, city, schopnosti i špatnosti, ale i příbuzní, přátelé, vlast, zaměstnání, uplatnění, čest před lidmi, záliby atd. Činí je nešťastné, musí-li se vzdát něčeho z toho svého, co mají rádi. Modlí-li se však poctivě "přijď království Tvé" a začnou-li se jevit třeba jen nepatrné známky jeho příchodu, pak toto nové, to jsou hřivny, které by si neměl přivlastnit, tj. zakopat je do země, nýbrž by měl jednat jako první dva služebníci, měl by s nimi zacházet jako s půjčenými, jako s úkolem, který má přinést další hřivny, a zase ne pro člověka, nýbrž pro Boha.

Přivolení, jak o něm zde mluvíme, je vlastně tatáž aktivita, jakou projevuje světský člověk vůči světu, jenže namířená vůči Bohu. Namíříme-li svou pozornost směrem ke světu, nejen obětujeme část své životní síly světu, ale také část této energie se do nás vrací v podobě dojmu o tom, co vnímáme, s čím nebo s kým se stýkáme. Samozřejmě i styk sama se sebou je stykem se zevním světem s obdobnými následky.

Nejprimitivněji by se styk s Bohem ve správně pojaté modlitbě a jeho následky dal znázornit tak, jak je ukázáno na obraze č.

2. Okruh (1) mezi člověkem a světem, na obraze č. 3 znázorněný čarami (1 abcd) a (1 e), je nahrazen okruhem (2) mezi člověkem a Bohem.

Je třeba si umět styk s Bohem nějak představit. Rodiče posílají dítě do školy a vybavují je po léta vším a jsou-li to správní rodiče, ani slovem mu nevyčítají, co to stojí. Očekávají však, že dítě se naučí mnoha potřebným věcem a že se mu tam dostane i výchovy, která mu později umožní samostatný život a obživu. Nepodobá se to dokonale rozdáání hřiven a hospodaření s nimi? Na podobném základě je postaven styk mezi přáteli a mezi dospělými lidmi. Považujete za pravou základnu jejich styků, že jeden od druhého ustavičně něco chce a nic nedává nebo že jeden druhému vzájemně též něco dává a stále něco jeden od druhého dostává? Je to obapolné dávání a přijímání.

Ať chceme nebo nechceme, jeden druhému sloužíme. Nic jiného se nemá dít ve styku s Bohem. Nemá to být jednostranný styk dávajícího Boha a beroucího člověka. Člověk může od Boha všechno, co má, brát, buď s takovou samozřejmostí jako dítě, avšak musí být jednou připraven to vrátit i s dalšími hřivnami, nebo jako dospělý člověk od přátel či od společnosti, a hned konat protislužbu. Neprovádí-li člověk odevzdávání hřiven Bohu dobrovolně a vědomě, je k tomu nucen okolnostmi nebo v nejzazším případě při smrti, kdy se musí tak jako tak všeho vzdát.

Chce-li odevzdávání hřiven provádět dobrovolně, je na nejlepší cestě k vědomému spojení s Bohem. Nechť však je si vědom toho, že "neví dne ani hodiny", kdy si Pán pro jeho připravenost k odevzdání přijde. Chápete zajisté, že podobenství o hřivnách je počátečním ze seriálu podobenství o odevzdávání. Daleko dále je např. podobenství o dvanácti pannách, čekajících na ženicha. To už je připravenost k odevzdání celého života věčnému Ženichovi a také je pojmem Ženich vyjádřeno, jakou povahu má styk s Bohem, nabízí-li mu člověk všechno, co má.

Dá-li se vztah člověka k Bohu při modlitbě vyjádřit lidskými vztahy, má tím být napovězeno, že správný vztah k Bohu má být podoben správnému vztahu mezi lidmi, čili že život člověka na zemi mezi lidmi má nesmírnou cenu průpravy ke styku člověka s Bohem. Proto mohl Pán Ježíš říci, že nelze milovat Boha, kterého nevidíme, nedokážeme-li milovat ani bližního, kterého vidíme. Jenže bližního je někdy těžko milovat proto, že vidíme, jaký je, a Boha je těžko milovat proto, že nevidíme, jaký je. Avšak ani tu nás nenechává Pán Ježíš bez pochopení. Ukazuje na pomoc, kterou

poskytujeme bližnímu a podivuhodně o ní praví, jako by byla učiněna pro něho.

Když mluví o posledním soudu ke spravedlivým, kteří jdou do království Božího, říká doslova: "Pojďte, požehnaní mého Otce, ujměte se království připraveného pro vás od založení světa. Neboť měl jsem hlad, a dali jste mi jísti. Měl jsem žízeň, a dali jste mi píti. Cizincem jsem byl, a ujali jste se mě. Nahý jsem byl, a oděli jste mě. Vězněm jsem byl, a přišli jste ke mně." Tehdy mu spravedliví odpovědí: "Pane, kdy jsme tě viděli hladového a nasýtli jsme tě? Nebo kdy jsme tě viděli nemocného, nebo ve vězení, a přišli jsme k tobě?"

A král jim odpoví"

"Vpravdě vám pravím: Co jste učinili jednomu z nejmenších z těchto mých bratří, mně jste učinili." (Mat. XXV., 34 - 40).

Je to velkolepé vysvětlení nejvyššího účinku správného vztahu mezi lidmi. Než však si jej vysvětlíme, musíme se pozastavit nad podobenstvím o posledním soudu. Bohužel vyprávění o posledním soudu dosud nikdo nechápal jako podobenství, nýbrž jako historickou událost, která se má stát pro celé lidstvo najednou. Celý středověk byl poznamenán čekáním na konec světa a s ním spojený poslední soud. Tato víra část lidí vyburcovala z mravní ochablosti, část jich uspávala k úplné resignaci, nejhorší však je to, že poučení, které si mají lidé z tohoto podobenství vzít, poučení velmi důležité, jim neosvěcovalo životní cestu, neposkytovalo jim vědění o nejvyšším smyslu života. Výklad, který se vytrhne z celkového smyslu evangelií, je výklad chybný, i když by vypadala sebevznešeněji. Což není řečeno v Bibli: "Vždyť Bůh neposlal Syna na svět, aby svět soudil, nýbrž aby byl svět skrze něho spasen." (Jan III., 17) A proti tomuto výroku si postavte další. Pán Ježíš praví: "Přichází hodina, ano už je tu, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího, a kdo uslyší, budou žít...přichází hodina, kdy všichni, kdo jsou v hrobech, uslyší jeho hlas, ti pak, kdo činili dobro, přijdou ke vzkříšení k životu, ti však, kdo páchali zlo, ke vzkříšení na soud." (Jan V., 25, 28). A konečně aspoň ve zkratce. "A tehdy uvidí Syna člověka, jak přichází v mraku s velkou mocí a velebností. Až se to počne dít, vzhlédněte a zdvihněte hlavy, ježto se přibližuje vaše vykoupení.

A tak i vy, až uvidíte, že se to děje, vězte, že je blízko Boží království. Vpravdě vám pravím, že nepomine toto pokolení, dokud se vše nestane. Nebe a země pominou, ale moje slova nepomnou. Dejte si však pozor, aby vaše srdce nebylo zatíženo opojením, opilstvím a (nesmírnou) starostí o tento život, a aby na vás

nepřišel onen den znenadání, jako léčka, neboť překvapí všechny, kdo bydlí na povrchu celé země."

"Proto bděte a modlete se v každé době, aby jste byli uznáni za hodny uniknouti tomu všemu, co se má stát, a stanouti před Synem člověka." (Luk. XXI., 27, 32 - 36).

Nutno uznat, že vysvětlení těchto veršů je velmi obtížné pro každého, kdo si neosvojil zásadu, že Pán Ježíš zároveň mluvil k lidem "mrtvým" a k lidem "živým", a že oběma druhům lidí musela být jeho řeč užitečnou. Přečtěte si, jak se ti "mrtví" chovali k jeho slovům, jejichž vnitřnímu smyslu nerozuměli.

Když řekl: "Zbořte tento chrám, a ve třech dnech jej postavím." Židé tehdy řekli: "Šestačtyřicet let se budoval tento chrám a ty jej ve třech dnech postavíš?" (Jan II, 19 - 20). K tomu výstižně poznamenává evangelista sv. Jan: "On však mluvil o chrámu svého těla. Když tedy vstal z mrtvých, rozpomněli se jeho učedníci, že to pravil, a uvěřili Písmu a slovu, které Ježíš řekl." (Jan II., 21 - 22).

Je vám známo, že výrok Ježíšův o zboření chrámu byl hlavní součástí obžaloby vznesené proti němu před jeho ukřižováním. Byl ukřižován pro tento a podobné výroky a mohl se obhájit, že mluvil v podobenství, ale neučinil to, zemřel na kříži, protože chtěl dokázat že vize pozemské jsou právě tím, na čem se dají pochopit věčné pravdy a nemohl nikomu upírat právo chápat aspoň věci pozemské a založit na tomto pochopení svůj dočasný život na zemi. Být duchovně nevědomým člověkem už je také velká vymoženost. Pán Ježíš s těmito lidmi počítal a měl pro ně útěchu, která byla úměrná jejich způsobu myšlení a chápání.

Právě tak když mluvil o posledním soudu, chtěl zároveň vyslovit historickou skutečnost. Nepřijmou-li Židé učení Kristovo (přečtěte si celý výrok - Luk. XXI., 5 - 36) odsoudí se ke zkáze Jeruzaléma ve světě zevním. To byla stránka, kterou měli pochopit všichni. Avšak nepřijmou-li učení Kristovo, kdo touží po věčném životě, odsoudí se k horšímu trestu, ztratí možnost žít od té chvíle věčně.

Pán Ježíš totiž přišel, aby posbíral a odvedl do věčnosti všechny tehdy k vědomému věčnému životu dozrávající duše. Tyto duše nazval "solí země". Nebylo jich mnoho. Ostatní založili život nesčetných pokolení, která kráčí vstříc stále vzrůstajícím životním potížím, které ještě až dodnes nedostoupily svého vrcholu, i když smrt miliónů lidí ve válkách poslední doby představuje něco, co se dosud na lidské planetě nepříhodilo.

Od doby Kristovy se však přece jen mnoho změnilo. Zatímco tehdy jen jednotlivci byli schopni porozumět tomu, co on hlásal, dnes jsou schopni rozumět všichni, kteří jsou schopni číst, a jistě není příliš vzdálena doba, když všichni lidé porozumí Kristu, a to i té stránce jeho učení, ke které byl po 2000 let k dispozici klíč jen pro jednotlivce.

Nechápejte tato slova jako věštbu. Ukazuje se jasně, že už není a na světě nebude moci, která by měla právo a moc zakázat toto porozumění, jako se dělo po celý středověk a jak se mohlo dít dodnes. A to způsobí postupný převrat v myslích lidí. Náboženství se vysvětlí svobodněji, a ti, kdo podle tohoto výkladu najdou vnitřní svobodu, budou živým důkazem toho, že porozuměli správně. Umělý rozpor vědy s náboženstvím, způsobený především doslovným výkladem Kristových výroků a otrockým, nerozumným napodobením jeho života, bude shlazen s povrchu zemského. Věda bude moci vydatnou měrou přispívat k správnému pochopení náboženství.

Vraťme se k výkladu předložených výroků. Nebude třeba opomíjet a bázkově prchat před výrokem Ježíšovým, že jeho pokolení, za kterého on žil, už mělo zažít konec světa. Pán Ježíš se nemýlil, nelhal, jeho výrok nebyl pokroucen. Zdánlivá chyba jeho byla jen v tom, že např. ukazoval na Jeruzalémský chrám a zřejmě mluvil o tom, že je schopen ho za tři dny postavit, a myslel přitom na své tělo, které za tři dny vstane z mrtvých. A tak tomu bylo se všemi jeho výroky.

Proto musel slyšet přímo od svých nejbližších žáků, že jeho řeč je tvrdá a kdo jí má rozumět! Náboženství je pro lidstvo jako celek dosud neobjevená země, která čeká na své zalidnění. Až objevíme její úrodnost a plodnost, užasneme. Ovšem k tomu je třeba, abychom se nespokojovali jen povrchovým bohatstvím této země, nýbrž abychom se odvážili sestoupit do jejich hloubek. Pán Ježíš nikoho nenechává na pochybách, že jeho výroky a jeho život mají ještě jeden smysl, jako má všechno, co se děje na tomto světě. Záleží tedy na každém z nás, zda přestaneme být pohodlní a přestaneme se spokojovat jak se zevním smyslem života, tak i se zevním smyslem Ježíšových výroků a jeho života.

Poslední soud je symbolem a vysvětlením nejvyšších stavů modlitby. Řekli jsme si, že celá série podobenství o modlitbě začíná právě vysvětlovaným podobenstvím o hřivnách a z událostí ze života Pána Ježíše proměněním vody ve víno v Kani Galilejské a končí právě posledním soudem a v událostech smrti Ježíšovou na kříži a zmrtychvstáním.

Správná modlitba má všechny následky znázorněné zmíněnou sérií podobností a událostí. Začíná se s jednou nebo několika hřivnami, při dobrém hospodaření se dostaví nevýslovná radost, následuje zvyšující se touha po věčném životě, která probíhá různými fázemi.

Nezapomínejme, že Pán Ježíš přišel na svět, aby léčil všechny nemocné, že zval, aby k němu šli všichni, kdo jsou obtíženi, takže v jeho učení jsou léky jak pro toho, kdo stůně dětskými chorobami, tak i pro toho, kdo má choroby stáří, pro všechny, na kterémkoliv stupni vývoje. Pak ovšem i podobnosti o posledním soudu musí sloužit všem.

Těm, kteří byli přístupni dětským strachům, prozradil zkázu Jeruzaléma a Judeje, avšak těm, kteří dozrávali ve svém duchovním vývoji k věčnosti, radil tímtež obrazem, co se bude s nimi dít a jak se mají připravit na opravdový konec žití v dualismu, jakým způsobem doslouží dobro a zlo, které je tak dlouho úspěšně vedly. Dostanou-li se tak daleko, že budou schopni se modlit neustále (větu jsem v textu podtrhl), neustále bdít (jak řekl v podobnosti o pannách), pak mohou počítat s tím, že ještě za svého života na zemi, ať žili tehdy (a proto mohl říci, že se to stane dříve než jeho tehdejší pokolení pomine) nebo dnes, nebo kdykoliv v budoucnosti během lidského života na zemi, se ocitnou před posledním soudem. Dostane-li se modlitba na nejvyšší stupeň, nastane v pravém slova smyslu pro příslušného člověka poslední soud. Běda, kdyby to nevěděl. Báł by se, že umře, protože všechno by nasvědčovalo konci světa, konci života, na který je člověk zvyklý a kromě něhož nic jiného nezná. Proto mohl Pán Ježíš právem říci na kříži: "Bože, proč jsi mne opustil?"

Nastává opravdový konec světa postaveného na výchově pomocí dvojnosti, jejímž hlavním představitelem je dvojice dobro - zlo. Zlo definitivně odpadá, jako by bylo odsouzeno k věčnému zatracení, a dobro je nejvyšším způsobem odměněno, ne pouhou radostí, jako se slibuje v podobnosti se hřivnami, nýbrž věčným životem vědomí, které je jeho nositelem.

Na vrcholu vývoje už nejde o to, aby člověk uměl hospodařit s několika hřivnami, které dostane navíc a o nichž ví, že nejsou jeho, nýbrž s celým životem. Je to v podobnosti o posledním soudu vyjádřeno dvojnásobným způsobem a na jiných místech v Bibli dále rozvedeno, především podrobným líčením umučení Páně. V této závěrečné fázi vývoje je totiž zapotřebí zvlášt' dokonalého a podrobného vysvětlení, aby někdo neztroskotal těsně před cílem. Kdybych vám měl zprostředkovat celé to vysvětlení, musel bych

napsat o něm celou knihu, to se v ZKN nemůže stát. Nuže, jen ty dvě základní poučky:

1. - "Překvapí všechny, kdo bydlí na povrchu celé země."

Překvapeno je beze zbytku všechno, co se narodilo a vzniklo na této zemi, co není věčné. Tak tedy nejen tělo, ale i mysl, vědomí o těle, prostoru a času, zkrátka všechno, co je jen prostředkem k nabytí věčného života, ale není jím. Člověk má dojem, že se jeho existence chýlí ke konci, avšak zatím se chýlí ke konci jen jeho existence "na povrchu země", neexistence jako taková, vědomí jako takové. To se však v té chvíli nedá předvídat, i když je o tom člověk předem poučen. Člověk se totiž ještě nikdy neseťkal s věčným vědomím, leda v náznacích, a připadá mu, že když ztrácí lidské vědomí, ztratí se vůbec, že zahyne beze zbytku. Zatím však jde jen o

2. - rozdělení dobra od zla, tj. o ztrátu jejich funkce jako výchovného prostředku. Srozumitelněji je to znázorněno smrtí Jidáše oběšením a povstáním Ježíše z hrobu. Nezapomeňme, že teprve až vstaneme z hrobu, jsme v pravém slova smyslu živí, podle terminologie Pána Ježíše. Bez pomoci Jidáše (zla) by se byl nedostal Pán Ježíš na kříž a nebylo by bylo mohlo dojít k povstání z hrobu, se zahlazením zla (jidáš) povstává nejvyšší věčné dobro (Kristus) z hrobu k věčnému životu, který už neexistuje jen na pozadí zjevné pomíjivé existence, nýbrž jako jediný pravý život.

Pomíjivý život se potom jeví jako nutné zlo, které bylo překonáno, které dosloužilo. Ovšem, to se stane až na konci soudu, ne na jeho začátku. V širším slova smyslu celý lidský život je soudem, ale není soudem posledním. Pán Ježíš v podobenství o soudu dává návod k tomu, jak se může běžný život stát posledním soudem, tj. prostředkem k nabytí věčného života. Praví "měl jsem hlad a dali jste mi jísti" atd. Až člověk překoná základní omyl, že něco dělá pro toho nebo pro onoho, nebo aby získal to či ono z tohoto světa, a nabude jistoty, že všechno dělá pro věčný život, a je-li věřícím křesťanem, pro Krista, pak se jeho život na zemi stane služkou věčnému, službou Bohu. Takový člověk už prošel posledním soudem, celý život se modlí, všechno je mu modlitbou, i ten nejsvětější úkon a přitom už nemusí pronést ani slovo modlitby.

Dokud člověk neprojde posledním soudem, neví, že dává-li někomu pít a jíst atd., zkrátka slouží-li nejmenšímu ze svých i Kristových bratrů, slouží vlastně Kristu. Myslí si, že slouží nedokonalému, pomíjivému. Avšak jakmile si uvědomí, že slouží Bohu, stává se jeho činnost posvěcenou přítomností Boha,

uzavírá druhý okruh od člověka k Bohu, jak bylo znázorněno na obraze č. 2 a č. 2a. To je vrchol lidské aktivity, pak je možno bezelstně a opravdově milovat nepřátele, dříve ne. Naplňuje se to, co se už děje i v životě "na celém povrchu země", že člověk ustavičně vrací Bohu, co dříve vracel vědomě jen lidem.

Je však možno dosáhnout aspoň něčeho podobného před posledním soudem? Jistěže lze. Jinak by Pán Ježíš nebyl řekl: "Proto bděte a modlete se v každé době, abyste byli uznáni za hodny uniknutí tomu všemu, co se má stát, a stanouti před Synem člověka."

V Bibli se všechno líčí jako jednorázový akt, zrození Páně, křest v Jordánu, smrt na kříži, zmrtvýchvstání, ale to jsou jen mezníky, k nimž se nějakým způsobem dospívá. I to je v Bibli znázorňováno. Panna Maria např. je vzorná dívka, plní Boží přikázání, dává svolení, aby se z ní zrodil Ježíš, pak se v ní plod vyvíjí atd., a tak je to se vším.

Projdeme si teď velmi stručně modlitbu, jakými prostředky se má prohlubovat až k poslednímu soudu.

Pán Ježíš upozornil na důležitou skutečnost, že nikdo nevejde do království Božího, kdo se znovu nenarodí. Co to znamená, se dá pochopit z ostatních výroků Pána Ježíše. Všechny lidi, kteří nežijí vědomě spojeni s Bohem, nazývá "mrtvé", čili nejjednodušším způsobem se dá říci, že vstupem do království Božího je "oživení, zmrtvýchvstání". Pán Ježíš ukázal na svém životě, že takové zmrtvýchvstání má kromě jiného ten následek, že se po něm zde na zemi ani nikde jinde už neumírá. Ukázal to hmotnými symboly, abychom pochopili duchovní stránku věci. Tak to činil zásadně v celém životě. Celá historie jeho života má význam duchovní proměny, která má proběhnout v každém znovuzrozeném. Celý Ježíšův život je podrobným rozepsáním této proměny s podrobností, s jakou ještě nikdy nebyla popsána.

O znovuzrození se tedy můžeme poučit nejen z výroků Kristových, ale také a především z historie Ježíšova života. Vysvětlení, aby bylo srozumitelné, by zabralo více místa než mám zde vyhrazeno. Bylo v hlavních rysech podáno jinde. Nyní si všimneme jen stručně dopadu této závažné historie na modlitbu.

Dokud jen žijeme v tomto světě a modlíme se způsobem, jak bude vylíčeno, pořád se vystavujeme nebezpečí, že co chvíli budeme **především** hledat něco jiného než věčný život, prostě něco, co slouží jen a jen výhradně pomíjejícímu životu, a nedostojíme příkazu Kristovu: "Hleďte **především** království Boží". Kdykoliv pak porušíme tento řád hodnot, kdykoliv jej

obrátime, že nám bude třeba jen dočasně přednější něco, co se netýká věčného života, vzdalujeme se možnosti se znovuzrodit, nastupujeme širokou cestu, vedoucí ke smrti.

Modlitba jako oddělený úkon od ostatního života, je nutná do té doby, dokud se nezačneme modlit celým životem, veškerým svým počínáním.

Modlitba oddělená od skutků, tj. konaná v době pro ni zvlášť vyhrazené, není tedy ještě tou nejdokonalejší modlitbou, jak se mylně domnívali i někteří velcí světci v křesťanství i v jiných náboženstvích. A zase zde v úvodu musím resignovat na podrobný výklad dokonalé modlitby životem a omezit se na výklad oddělené modlitby, ovšem se stálým přihlížením k jejímu vyústění do života.

Jakmile se zapomíná na tento její smysl, existuje v lidské mysli nežádoucí dvojkolejnost, o níž těžko říci, kdy přestane, a o níž těžko říci kdy povede a zda vůbec povede k vědomému spojení s Bohem.

Nemíním vás však skličovat. Existují dvě pravidla, která vedou velmi brzy k jednotě života s modlitbou:

1. Žít tak, abychom napřed něco, pak všechno považovali za hospodaření se svěřenými hřivnami, nikoliv jako se svým majetkem.

2. Při modlitbě zachovávat minimálně duševní postoj "rozumných pannen, které čekají na ženicha."

Tento postoj je popsán v evangeliu sv. Matouše, kap. XXV, verš 1 - 22.

"Tehdy bude podobno království nebeské deseti pannám, které si vzaly lampy a vyšly vstříc ženichovi. Pět z nich bylo pošetilých a pět rozumných. Pět pošetilých totiž vzalo lampy, ale nevzaly s sebou oleje. Rozumné si však vzaly s lampami do nádobek olej. Když se ženich omeškával, začaly všechny podřimovat a usnuly. O půlnoci se však strhl křik: "Hle, ženich přichází, jděte mu naproti!" Tu všechny panny povstaly a upravily si lampy. Pošetilé pak řekly rozumným: "Dejte nám ze svého oleje, neboť nám lampy dohasínají." Ale rozumné odpověděly: "Mohlo by se snad nedostávat nám i vám, jděte raději ke kupcům a kupte si." Ale zatím co šly kupovat, přišel ženich, a ty, které byly připraveny, vejdou s ním k svatební hostině, a dveře se zavřely. Naposled přijdou ostatní panny a říkají: "Pane, pane, otevři nám!" Ale on jim odpověděl: "Vpravdě vám pravím, neznám vás." Bďte tedy, protože nevíte dne ani hodiny."

Výklad:

V dobách Ježíšových měl jak ženich, tak i nevěsta svou družinu, která je doprovázela ke svatbě. Těchto deset pannen představuje tedy družinu nevěstinu. To je důležité vědět, protože pak by správný výklad nebyl možný. Nevěstou Boží totiž nemůže být nikdo jiný, než naše nesmrtelná duše, která v tomto podobenství není nikým symbolizována, protože panny nemohou o ní vědět právě tak, jako nevědí nic o příchodu Ženicha, jímž je Kristus. Koho si nesmrtelná duše pozvala do své družiny? Napovídá nám o tom mnoho skutečnost, že pět pannen se ukázalo být rozumnými, pět pošetilými. V podobenstvích Ježíšových není náhodností, a není tam ani nejmenší podrobnost zbytečná, která by organicky nezapadala do celku. Správný výklad je jen takový, ve kterém všechny podrobnosti ladí. Teď už vám jistě napadne, že prvních pět pannen představuje pět smyslů jednoho člověka, druhých pět pannen pět smyslů druhého člověka, neboli ukazuje se nám tu jeden člověk jednající dobře a druhý jednající špatně, uvádí se nám tu hlavní příčina, proč jeden člověk je Kristem přijímán a druhý nikoliv. Je to významné poučení o tom, jak se disponovat k nejvyšším duchovním milostem, z nichž hlavním představitelem je "pozvání na svatbu", tj. k vědomému, byť i dočasnému spojení s Bohem.

Bylo by dobře si uvědomit, že se zde v podobenství líčí to-též, co prožívá Pán Ježíš na hoře Olivetské a potom na kříži. Zve si své tři apoštoly (výběr je zde dělán z jiného hlediska), aby se s ním v rozhodující chvíli modlili. Oni však vždy znovu usínají. To je tentýž spánek, o němž je řeč v tomto podobenství. Je nad lidské síly neusnout. Lidské smysly (zde všech deset pannen) právě tak jako i ty nejlepší lidské vlastnosti (vybraní tři apoštolové na hoře Olivetské) ukazují se být ve své aktivní povaze neužitečné právě v rozhodujícím okamžiku. Všimněte si však, že rozumných pět pannen není za to káráno, že usnuly, nýbrž je jim jen přičteno k dobru, že měly připraven náhradní olej, aby lampy vydržely svítit aspoň až do začátku hostiny. Z toho se dá pochopit, že usnutí smyslů je, abych tak řekl, zákonité. To je náramně důležitá poučka pro modlitbu. Jak je tu mistrně vysvětleno, že při modlitbě, kterou se člověk disponuje k duchovní svatbě, smysly musí spát, ale vědomí - lampa - musí hořet a musí mít dokonce zásobu životnosti. Co je olej, který se dá koupit u kupce?

Z předcházejících výkladů už víte, že kromě ustavičného příkonu věčné uvědomovací síly, která do nás proudí ustavičně, dokud máme živé lidské tělo, musíme celou řadu náležitostí "přikupovat" přímo ve světě. Na obraze č. 3 je to 1 b, 1 c, 1 d.

Kdyby nebylo třeba toto "přikupovat", bylo by zbytečné, aby nesmrtelná duše brala na sebe tělo, pomocí něhož jediného lze ustavičně "přikupovat" síly, které činí naše vědomí tak pronikavé, jak je zapotřebí pro dobytí nesmrtelnosti. Pán Ježíš doporučuje v rozhodujícím okamžiku tyto "nakupované", tj. ze zevního světa přijímané zásoby nedoplňovat. Člověk žasne, jakého podrobného, a přitom pro nezasvěceného naprosto nesrozumitelného poučení o modlitbě se nám tu dostává. Zase si vzpomeňte na pobyt Ježíšův v zahradě Getsemanské, kde se potil, nejedl a nepil. Nemohlo být ukázáno, že zároveň nedýchal, protože tato funkce se samovolně, bez našeho přičinění, zastavuje až na samém konci vnitřního umírání, při smrti na kříži.

V širším slova smyslu jsou však "nakoupené" všechny zkušenosti, které jsme nashromáždili od začátku svého života na světě. K těmto zkušenostem se nesmíme v rozhodujícím okamžiku, kterým je správná modlitba, nikdy utíkat. Např. jsme si vypěstovali strach jako obranu před nebezpečím, strach je součástí pudu sebezáchovy. Tento pud má dopomoci k tomu, abychom se udrželi při životě, dokud je toho zapotřebí.

Zmocní-li se nás však strach z vnitřního umírání, je to totéž, jako bychom něco nakoupili nebo šli nakupovat. Máme-li obavu, že naše lampy dohoří a jdeme-li si pro posilu do zevního světa, do oblasti dechu, jídla, pití, nebo pro povzbuzení z knih a od lidí, nebo vyřkneme-li nějakou prosbu nebo si nějak slovně kontrolně formulujeme svůj vnitřní stav, přijdeme vždycky pozdě. Zavrou se před námi vrata do svatební síně.

Tušíte jistě, že ostatní části Nového zákona obsahují další neméně důležité rady jak pro život, tak i pro modlitbu. Nebylo by správné vydávat jedno podobenství za celé poučení. Stalo se nám jen základním poučením, východiskem k ostatní moudrosti tam ukryté.

Tuším, že se ptáte, jak se mohlo stát, že po dobu dva tisíce let existence křesťanství tento skrytý smysl evangelií nikdo neodhalil, a proč se o tom dovídáte až právě teď? Ujišťuji vás, že od chvíle seslání Ducha svatého na apoštoly tento a ještě daleko hlubší smysl evangelií je na Západě znám a nikdy se neztratil, avšak oficiální názor, za nímž stála výsadní moc zevních představitelů náboženského života, představoval právě jen nejvulgárnější výklad Písma. V minulosti v popředí křesťanství stále byli lidé, kteří měli právo vnucovat svůj výklad všem. Teprve když skončil tento monopol, bylo možno Písmo volněji vykládat. Chybou však bylo, že ti, kdo se vzbouřili proti katolické církvi, vystoupili

především proti způsobu života jejích představitelů nebo proti jejímu mocenskému postavení, avšak nestačili na to, aby výklad Písma postavili na hlubší základ. Ti, kdo opravdu vypluli "na hlubinu", zůstali bez ohlasu z toho jednoduchého důvodu, že lidská mysl nebyla připravena, aby přijala něco podobného. Proto by bylo chybné přičítat nedostatky výkladu nástrojům, když tu nebyla k dispozici půda, ve které by mohl náročnější výklad žít. Půda byla připravena jen u hrstky lidí, a ti věděli, že kdyby prozradili své pochopení, byli by se museli vzdát pozemského života, který však potřebovali k tomu, aby své světlo mohli předat dál.

Jejich situace se jen nepatrně změnila i ve dvacátém století, jejich hlas však už bude slyšen, neboť už smí být napsáno něco z toho, co oni vědí, a to znamená, že to smí být veřejně prohlášeno. Nedělejte si však iluze o tom, že jejich vědění převládne. K tomu by bylo zapotřebí, aby nebylo jen hlásáno, nýbrž také uskutečněno, a uskutečnění vyšších pravd je velmi náročné. Je jisté, že je dosáhnou jen jednotlivci.

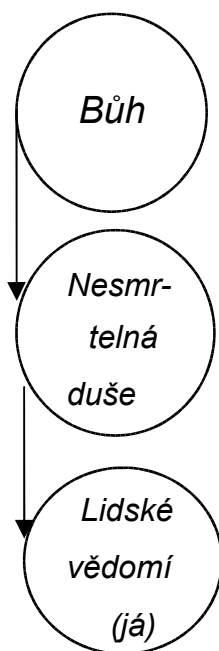
Co tedy znamená postoj a chování rozumných pannen pro modlitbu? Zatímco Otčenáš stanoví pohnutky pro modlitbu, mnohá podobenství, jak vyřčená, tak Ježíšem prožitá (podobenství jeho života), ukazují na prostředky a na techniku modlitby. Modlitba právě jako život, má svou techniku i umění. Toto podobenství o pannách je základním poučením o technice modlitby. Neprozrazuje ještě nic o tom, jak se modlit "v duchu a v pravdě", což je umění modlitby, spíše naznačené v Otčenáši. Horské kázání Ježíšovo je skloubením umění a techniky, má tedy povahu spojovacího článku obou stránek modlitby: To všechno, nebo aspoň to minimální, čeká na prozrazení, ovšem nikoliv zde v úvodu. Necht' tedy nikdo vysvětlení techniky nepovažuje za vysvětlení umění. Známe to z malířství. Mnozí zůstanou dokonalými techniky a zručnými manýristy, a laik nepozná, že nemá před sebou umělecké dílo, nýbrž jen dobře zvládnuté řemeslo.

Naštěstí v tomto nejvyšším umění dosáhnout věčného života platí poučka Ježíšova: "Pojďte ke mně všichni, kdo pracujete a obtíženi jste...", takže dobrý řemeslník na tomto poli může se nadát vlitého, darovaného umění. Upřímně konané řemeslo disponuje k nástupu umění. Jen proto se odhodlávám zde popisovat techniku.

Podobenství o pannách vychází ze základní skutečnosti, že Ženich (věčný život) je jinde než čekající (lidské já). Čekající panny nejsou těmi, které si Ženicha vezmou, jsou jenom

doprovodem pravé nevěsty, která rovněž je jinde a není vůbec pojata do podobenství. Slovem "jinde" nerozumím místo, nýbrž jinou úroveň vědomí. Království Boží je podobné právě tomuto "jinému" místu, jiné úrovni vědomí, než na jakou jsme zvyklí v běžném lidském životě. Tato fakta si ovšem můžeme znázornit zase jen místně, abychom nabyli nějakou představu o jiné úrovni (obr. č. 4).

Obr. č. 4

Na schématu je vidět, že lidské vědomí i vědomí nesmrtelné duše je závislé na vědomí Božím (šipky), ale není tomu tak naopak, aby vědomí nesmrtelné duše nebo Boží, byly závislé na lidském vědomí. Nesmrtelná duše (v našem podobenství nevěsta) si zajistila lidské já (panny), aby se mohla s nimi dostavit ke svatbě. Berme na vědomí, že bez nich by se nemohla ke svatbě dostavit. Pán Ježíš použil tehdejších zvyklostí k tomu, aby ukázal, že do království Božího je možno vejít jen během lidského života. To je jeho nejvyšší smysl!

Úkolem je dostat se z lidského vědomí do vědomí Božího (k Ženichovi). V Bibli se tento vstup líčí neúnavně vždy znovu a znovu: návrat marnotratného syna, téměř ve všech podobenstvích o království Božím a hlavně samotným životem Ježíšovým od jeho

narození až po nanebevstoupení. Kdybych se jen odvolával na jednotlivé výroky a události z Bible, napsal bych objemnou knihu. Učinil jsem tak jinde. Nyní předvedu jen ty závěry, které se týkají převážně techniky modlitby.

Úkolem modlitby je přetvořit syna člověka (lidskou dceru) na syna Božího (dceru Boží). Nic lidského není věčné, neboť co vzniklo, to také zaniká. Lidské začalo vznikat s narozením na svět a po něm. Nic však nemůže vzniknout z ničeho jiného než z věčného. I všechno pomíjející má svůj původ od věčnosti. Je-li původ všeho pomíjejícího věčný, pak lze všechno pomíjející převést zpět do věčného. To je jiný způsob zániku pomíjejícího než jeho ztrátou při smrti nebo okolo smrti. Modlitba má předejít ztrátu pomíjejícího života smrtí a nahradit ji převodem lidského vědomí do vědomí Božího. Kdo převedl nejdále aspoň v hodině smrti své vědomí do vědomí Božího, opouští tělo jako střed svého života a přimyká se k Bohu jako k novému středu života. Vědomí připoutaného k pomíjející hmotě je nutno ve chvíli smrti nebo někdy po ní ztratit (tzv. druhá smrt v Bibli).

Vědomí připoutání k Bohu nelze ztratit, protože se vrátilo ke svému věčnému zdroji, stalo se nezávislé na pomíjejícím. Výslednicí správné modlitby je tedy vždycky jakési nové narození ve věčnosti, v království Božím. V našem podobenství je to znázorněno vstupem rozumných pannen do svatební síně. Aby se to mohlo stát, je k tomu zapotřebí:

1. Aby si nesmrtelná duše vybrala člověka (pět pannen) za družičku, která ji má doprovodit do svatební síně. To se už stalo, když se do nás vtělila. Tuto podmínku splňuje každý dospělý člověk. Teprve **dospělý** člověk proto, že nedospělý nevládne ještě všemi možnostmi, které má jen dospělý člověk, není ještě člověkem v pravém slova smyslu, a jen člověk má všechno potřebné k přechodu z dočasného do věčného.

2. Aby si člověk uvědomoval, k čemu je určen tím, že se stal člověkem. Vědomí, jehož část je v člověku a projevuje se tím, že si uvědomujeme sebe a své okolí a že máme schopnost v rámci hmotných a duševních schopností být uvědoměle činní, je určeno k tomu, aby se neztratilo a žilo věčně. To však neznamená, že právě ta část vědomí, které říkáme "já" má být středem nějaké budoucí formy věčného života. Naopak, v průběhu vývoje k vědomému věčnému životu si stále dokonaleji prověřujeme, že nic z tohoto "starého já" nemůže být věčné. Vždyť všechno, co ze svého vědomí zatím známe, je jenom to, čemu jsme se naučili od chvíle narození na tento svět. To jsou hodnoty velmi důležité, bez

nichž bychom nemohli přejít do věčnosti, ale jsou to jen družičky nevěstiny - nesmrtelné duše. Jejich úkolem je doprovodit nevěstu do svatební síně a chvíli tam s ní pobýt, nikoliv být s ní trvale. Vykládané podobenství to zobrazuje naprosto dokonale.

My se jen musíme snažit o to, aby naše družička, našich pět pannen, patřilo do oněch pannen moudrých a nikoliv mezi pošetilé. Nuže ještě jednou: Svatba s ženichem není určena pro družičku, již je naše malé lidské já. Úkolem tohoto já je být nepostradatelným prostředkem k tomu, aby svatba mohla probíhat. Ta se pak koná mezi nesmrtelnou duší a Kristem (Bohem). Dosud neznáme ani nesmrtelnou duši, ani Krista. Smiřme se s tou situací. Jen je třeba zdůraznit, že nikdo jiný než člověk se svými pěti smysly nedokáže dovést nesmrtelnou duši ke Kristu čili nedokáže uzavřít miliardy let trvajícím tvůrčí proces, jehož jedním z významných dokumentů je vesmír, rozvinutý před námi.

Lidské tělo je součástí tohoto vesmíru, a stává-li se prostředníkem toho, aby duch, který je uzavřen ve vesmíru, se spojil s Duchem, který je jaksi mimo něj, nad ním, nebo lépe řečeno na něm nezávislý, pak je to úloha, nad níž co do vznešenosti a velkoleposti není.

Jak mohu tvrdit, že úkolem lidství je, aby napomáhalo k přivedení zlomkovitého lidského vědomí do nekonečného Božího, když nikde kolem sebe nevidíme uskutečnění něčeho takového? Odpověď je snadná. Člověk ještě žije v přírodním světě, a tam jsme svědky stále stejného obrazu: pustého plýtvání na jedné straně a nemilosrdného výběru na straně druhé. Kolik semen rozešle pampeliška do větru, kolik žaludů spadne z jediného dubu, kolik jiker vypustí jedna ryba ze svého útlého těla atd., a kolik semen, žaludů a jiker se promění v nové pampelišky, duby a ryby? A to jde jen o výměnu nových členů téhož rodu za staré, tedy o výměnu na téže úrovni.

A teď má jít o výměnu zlomku, střepu za celé umělecké dílo. V kolika případech se to povede, kolik miliónů lidí musí přispívat k tomuto velkému pokusu, aby se povedl v jednom případě z mnoha.

Nezoufejte si však, pravděpodobnost úspěchu není menší než při tahu v Loterii, a nad to, zde nejde o náhodu. Sv. Jan praví, že tato cesta bude jednou schůdná pro všechny. Nikdo z nás neví, kdy se to stane, neboť "nikdo neví dne ani hodiny". Víme, kolik vítězství nad smrtí přineslo jedno jediné vítězství Pána Ježíše na kříži. Víme také, že zmíněné přírodní zákony, které jsou velmi kruté, platí jen tam, kde se zatím jen čeká na Ženicha, ve stvo-

řeném, v přírodě, v času a prostoru, kdežto za dveřmi časoprostoru, ve svatební síni, už neplatí ony kruté zákony, vyjádřené v podobenství slovy "Vpravdě vám pravím, neznám vás."

3. Aby dodržel podmínky stanovené v podobenství o pannách a jinými slovy v jiných podobenstvích, především v samotném podobenství Ježíšova života.

Je zřejmé, že se v našem podobenství mluví zároveň o dvou věcech, které připravují člověka k tomu, aby se mohl octnout ve svatební síni. V křesťanství se tomu říká

- a) příprava vzdálená,
- b) příprava blízká, bezprostřední.

Obojí příprava je nutná.

V podobenství jde o panny. To je příprava celým životem, příprava vzdálená. K ní patří také, že měly s sebou dostatek oleje a lampy. Příprava vzdálená musí dopadnout tak, že člověk je schopen jednoho dne čekat na Ženicha aniž se ohlíží na všechnu činnost, jíž se v té chvíli vzdálil.

Toto je velmi důležitá předběžná podmínka pro správnou modlitbu, která vede k vědomému spojení s Bohem. Jestliže si např. někdo během modlitby vzpomene, že nemá oleje a běží si ho koupit, může se nadít toho, že jej Ženich odmítne vpustit, jako by řekl: "Neznám tě". Během modlitby nejen nás nesmí napadnout, že nejsme připraveni vejít do spojení, ale ani si nesmíme opatřovat něco, co nám chybí. Příprava vzdálená musí tedy dopadnout tak, že se člověk naprosto odpoutá od všeho, co dělal před modlitbou, že se nepotřebuje od předmětu modlitby vzdálit. Přeceňuje-li své síly a nemá fakticky oleje, nestačí se svým vědomím proniknout až do "svatební síně", ale nebude předem odmítnut, protože se vzdálil od svého díla.

Nevzdalovat se je tedy jednou z hlavních zásad blízké přípravy, tj. té přípravy, která nás už přímo při samotné modlitbě disponuje ke vstupu do vědomí nesmrtelnosti. Ovšem předpoklad k tomu, že někdo vydrží takovou soustředěnost bez postranních myšlenek spočívá v tom, že si opravdu před modlitbou nakoupil dost oleje a vzal si ho s sebou.

Dá-li se např. někdo poučit z příkladu světců, ať už tím, že si o jejich příkladu přečetl, nebo s nimi přišel do styku, dále z příkladu dobrých lidí, řídí-li se dobrými zásadami, o nichž se dověděl při své výchově, má nakoupený olej, má dosti toho, co získal z cizích pramenů, není to více než olej, nejsou to více než úroky z podobenství o hřivnách, ale je to spojení s dobrem, které

bylo navázáno. Člověk není překvapen, slyší-li volání, že se blíží Ženich. Pak jej nevyvede z míry ani uspání všech pěti smyslů. To je stav velmi nezvyklý, ale, jak nám praví Pán Ježíš, naprosto nutný, neboť jak panny rozumné, jak člověk dobře připravený, tak i panny pošetilé, tak tedy člověk špatně připravený, musí zažívat uspání všech pěti smyslů. Je to nezbytná blízká příprava k příchodu Ženicha. Vzpomeňte si, že totéž se stalo apoštolům v zahradě Getsemanské a marně je Pán Ježíš budil. Je třeba si být vědom, co nám může v té chvíli z lidského já být užitečné, a co nikoliv. Pěstování dobrých vlastností (apoštolů) bylo předmětem vzdálené přípravy. Nemá své místo při modlitbě. Kdo se např. potřebuje při modlitbě vyburcovávat k lásce, vykonal špatně vzdálenou přípravu. Kdo chce při modlitbě něco vidět, slyšet, cítit, hmatat, chutnat, nebo to cítí, chutná, hmatá atd., ten není dostatečně připraven.

Je známo o jednom křesťanském poustevníkovi, že při jeho modlitbě z něho šlehal plamen a celá jeskyně, ve které se modlil, zářila. Ti, kdo to viděli, se neodvažovali jej rušit. Když však oheň uhasl, a on se "probudil" ze svého soustředění, nemohl pochopit, že by se s ním něco podobného dělo, neměl při modlitbě ani pocítit tepla, ani vidění světla. Tyto věci se sice dostávají, ale nejsou ještě znakem pravého spojení, a člověk se musí dokázat od nich odpoutat. Jinak mu hrozí, že tyto účinky zamění za cíl. To neznamená, že by se měl rmoutit, že takové stavy prožívá, nýbrž že by měl v klidu jít na ně pronikavostí svého číhání na Ženicha, aniž by ztrácel klid nebo nabýval zalíbení v těch stavech. Čekám přece na Ženicha a ne na stavy. Panny nepřestávaly čekat, i když spaly.

V podobenství se mluví o spánku, ale i tento pojem je součástí podobenství, nejde o faktický spánek, nýbrž o útlum smyslové činnosti jako při tvrdém spánku, Panny spaly a čekaly zároveň, tj. ten symbolický druh spánku, který má zde Pán Ježíš na mysli. Je to vzdálení se všech lidských projevů já, např. řeči, i vnitřní řeči, vnitřních hlasů apod., je to hluboké zažívání míru, ale ne pro mír jako cíl, ale jako prostředek k dosažení nadlidského stavu vědomí. Nezapomínejme ani na chvíli, že člověk přechází ze stavu, v němž je člověkem, do stavu v němž je Synem Božím, a v tom nepotřebuje, ani nesmí přemítat, rozjímat, chovat se pouze lidsky. No, a k tomu je třeba nějakého přechodu, a tím je právě tento druh spánku. V tomto stavu člověk např. nevzbuzuje lásku, nýbrž je ve stavu lásky, nevzbuzuje vděčnost, je ve stavu vděčnosti, je ve stavu toho, co dříve vzbuzoval, nezáleží, co to bylo, zda víra, naděje, láska, nevzbuzuje se v očekávání, nýbrž je

ve stavu očekávání, nepohybuje se, nýbrž je ve stavu nejúžasnějšího pohybu z časoprostoru, z hranic vesmíru až za ně do bezčasovosti, nedovídá se, nýbrž je ve stavu vědění. To jsou vrcholy modlitby, po jejichž dosažení se otevírá svatební místnost.

Celý technický postup při modlitbě tedy vypadá takto:

a) Dokonale opustit všechno, co jsme dělali, pro co jsme žili před modlitbou. Jen ten, kdo nedělá nic jiného než čeká na Ženicha, je schopen se správně modlit. Jen když vše opustíme, můžeme všechno nabýt, co jsme dosud nemohli.

Proto ti, kdo se dostali až do tohoto způsobu modlitby, jakmile se začli modlit Otčenáš, došli jen tak daleko, kde jim hluboký smysl modlitby více nedovolil pokračovat ve slovech. Např. u některých světců stačilo říci "Sursum corda" (vzhůru srdce) a nemohli pokračovat ve sloužení mše svaté. Ocitli se mimo lidské konání služby.

b) Dokonale se upnout na cíl, věčný život, za nímž jdeme.

c) Nelekat se vlastní nepřipravenosti a nehodnosti.

c) Neztratit vědomí cíle. (Svítit lampou).

Přitom věřící nepotřebuje, na rozdíl od nevěřícího "používat svého těla jako vstupní brány do věčnosti". O to je jeho cesta snazší. Nehrozí mu nebezpečí, že zamění prostředek (tělo) za cíl (ducha), že zůstane soustředěn na tělo a na stavy a pocity probíhající v něm. Obyčejně však se neobejde bez pomocného upínání své mysli **někam mimo tělo**, čili do nějakého **místa, do prostoru**, přestože v prostoru nemůže Boha nalézt. Měl by si být vědom toho, že je to prostředek k odpoutání se od sebe, nikoliv samo hledání cíle.

Mistrovství modlitby se dostaví až po vstupu do svatební místnosti a to zase ještě jen postupně. Spočívá v tom, že se modlitba stává životem a život modlitbou.

Právě tak se musí postupně dorůstat do schopnosti čekat na Ženicha. Všechno na této cestě se děje vývojem, i když jsme na ní svědky skoků. Ty však jsou jen vyvrcholením postupného růstu. Květ se rozpukne, když už je dávno pod pupencem připraven a když mu je pupenec příliš úzkým.

24. 4. 1968

O B S A H

Obnova víry	_5 str. 2
Mistrovství života	_5 str. 12
Mistrovství modlitby	_6 str. 1